

GUIDE: Подкрепа за настойници на непридружени деца

Grant Agreement No. 101141170 — GUIDE — AMIF-2023-TF2-AG-CALL

Наръчник за обучение на настойници на непридружени деца – бежанци България

Съдържание

Въведение	4
Част 1: Насоки и съвети за обучители	7
Част 2: Програма за обучение	22
Модул 1: КОНВЕНЦИЯТА НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ ЗА ПРАВАТА НА ДЕТЕТО - НАСОКИ ЗА АНАЛИЗ И ДЕЙСТВИЕ.....	22
Сесия 1.1: Правата на човека на детето: цялостно ръководство за анализ и действие	24
А. Преглед на сесията	24
В. Ръководство за сесията	28
Сесия 1.2: Риск и устойчивост на децата: разбиране на уязвимостта като концепция, основана на правата и овластяването	34
А. Преглед на сесията	34
В. Ръководство за сесията	37
Сесия 1.3: Децата в движение: миграционен опит и житейски истории.....	44
А. Преглед на сесията	44
В. Ръководство за сесията	47
Модул 2: НАСТОЙНИЧЕСТВО ЗА НАЙ-ДОБЪР ИНТЕРЕС НА ДЕТЕТО	52
А. Преглед на сесията	53
В. Ръководство за сесията	56
Сесия 2.2: Мандат и задачи на настойника	61
А. Преглед на сесията.....	61
В. Ръководство за сесията	64
Сесия 2.3: Защита на висшите интереси на детето по отношение на държавните органи и доставчиците на услуги	68
А. Преглед на сесията	68
В. Ръководство за сесията	72
Модул 3: ПОДКРЕПА НА ДЕТЕТО ОТ ПРИСТИГАНЕТО ДО ТРАЙНОТО РЕШЕНИЕ.....	77

Сесия 3.1: От пристигането до трайното решение: идентифициране и посрещане на нуждите на детето	79
А. Преглед на сесията	79
В. Ръководство за сесията	82
Сесия 3.2: От пристигане до трайно решение: идентифициране и посрещане на нуждите на детето	90
А. Преглед на сесията	90
В. Ръководство за сесията	94
Модул 4: СТАНДАРТИ ЗА КАЧЕСТВО И ОТЧЕТНОСТ НА НАСТОЙНИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ	100
Сесия 4.1: Мрежа за подкрепа на настойници и отчетност	101
А. Преглед на сесията	101
В. Ръководство за сесията	104
Сесия 4.2: Етични стандарти в настойническите услуги	109
А. Преглед на сесията	109
В. Ръководство за сесията	112
Модул 5: Инструменти за работа с деца под настойничество	119
Сесия 5.1 : Цялостна грижа за децата мигранти с помощта на инструмента „Пътуване през живота“	122
В. Ръководство за сесията	123
Сесия 5.2: Укрепване на благополучието, устойчивостта и безопасността на децата	129
А. Преглед на сесията	129
В. Ръководство за провеждане на сесията	130
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ	137

Наръчник за обучение на настойници / представители на непридружени деца – бежанци в България

Въведение

Ръководството е разделено на пет модула, всеки от които има за цел да предостави практически инструменти и знания на обучителите в областта на настойническите услуги. Първите четири модула са точно копие на наръчника на Агенцията за основните права (FRA), разработен специално за обучение по настойничество¹. Петият модул е допълнителен, персонализиран модул, който предлага инструменти и методики, които да помогнат на обучителите да изпълняват задълженията по настойничество по начин, достъпен за децата и е разработен съвместно с партньорите по проекта GUIDE.

Поради това наръчникът е адаптиран, за да отговори на специфичните нужди на обучителите от пет държави - членки на ЕС - Полша, Словакия, Гърция, Италия и България, които участват в проекта GUIDE. Той беше разработен чрез процес на съвместно изграждане, отразяващ приноса на обучителите от тези държави, и беше тестван в рамките на обучението на обучители (ToT) (D2.2) чрез онлайн и лични сесии, проведени в Брюксел. Това допринесе за изготвянето на специфични национални ръководства за всяка страна, каквото е и настоящото.

Това ръководство има за цел да овласти координаторите във всяка участваща държава, като ги подготви да водят сесии за „обучение на обучители“, като същевременно гарантира, че материалът отговаря на техните национални системи за настойничество.

¹ Под настойничество в целия текст ще разбираме законното представителство по чл.25 от ЗУБ в лицето на адвокатите от НБПП, както и настойничеството, което се дава на представителите/директори на социални услуги, в които биват настанени непридружени деца бежанци

Ръководството се основава на ключови международни правни рамки и правни рамки на ЕС, включително:

- Конвенция за правата на децата на ООН
- Харта на основните права на ЕС

Тези рамки гарантират, че службите за настойничество в държавите членки на ЕС, насърчават правата и висшите интереси на децата, като обръщат специално внимание на индивидуалната история, ресурсите и възможностите на детето. Наръчникът предоставя на обучителите инструменти, които да помогнат на настойниците да работят по независим, безпристрастен и уверен начин, особено при взаимодействието с:

- държавни служители
- доставчици на услуги
- членове на общността

Настоящото ръководство не е самостоятелен ресурс то се основава на обширен набор от документи и насоки, разработени от Агенцията за основните права (FRA). Основните материали включват:

- Наръчници на FRA относно системите за настойничество
- Изследвания относно преместването и връщането на деца
- Наръчници за правата на детето и законодателството в областта на убежището

Освен това ръководството включва препратки към веб-базирана платформа за обучение, изградена на базата на Moodle, която допълва ръководството за обучение. Тази платформа предлага:

- Презентации
- видеоклипове
- Интерактивни упражнения
- Допълнителни материали за дистанционно обучение

Участниците (и читателите) се насърчават да получат достъп до платформата за електронно обучение на FRA за по-изчерпателна информация.

Работихме и в сътрудничество с други източници на електронно обучение, например с Академията на Солентра ([Solentra Academy](#)) и [WELL-U | ChildHub - Child Protection Hub](#).

В края на обучението, завършено в съответствие с това ръководство, обучителите ще разполагат не само със знания и умения, но и с увереност да подкрепят децата и настойниците, за които се грижат, като гарантират, че всички предприети действия са насочени приоритетно към най-добрите интереси на детето.

Ето защо изказваме специална благодарност на Агенцията на ЕС за основните права (FRA) за оказаната подкрепа, както и на Агенцията на ЕС за убежище (EUAA), Европейския форум на хората с

увреждания (EDF) и белгийските настойнически органи, които също отделиха от времето си, за да подкрепят началната фаза на този проект на GUIDE.

В [тази папка](#) се намират ВСИЧКИ МАТЕРИАЛИ ЗА ОБУЧАВАЩИТЕ (казуси, информационни материали, презентации, инструменти за самооценка на резултатите от обучението, речник и текстът на настоящото ръководство).

Co-funded by
the European Union

GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children (101141170). Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or DG HOME. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Част 1: Насоки и съвети за обучители

Учебната програма е структурирана в пет модула, включващи 12 сесии за обучение, с обща прогнозна продължителност 30 часа². Тези сесии са разработени така, че да надграждат една над друга, като постепенно подобряват разбирането и уменията на участниците.

Сесиите за обучение се позовават на няколко ресурса, налични в платформата за електронно обучение на FRA, включително:

- Материали за раздаване: Допълнителни материали, които подкрепят целите на обучението на всяка сесия³.
- Речник: изчерпателен списък с термини и определения, свързани с обучението.
- Списък с ресурси и допълнителна литература: Допълнителни материали и препратки за задълбочаване на разбирането и осигуряване на допълнителен контекст.

Всички тези ресурси са достъпни на платформата за електронно обучение на FRA и имат за цел да допълнят ръководството и да обогатят учебния опит.

Структура на програмата за обучение

Модул 1: Конвенцията на ООН за правата на детето: ръководство за анализ и действие насочва учителя към повишаване на чувствителността на настойниците към конвенцията като правен документ и възможностите, които тя предлага като практическо ръководство.

- Сесия 1.1: Правата на човека на детето: цялостно ръководство за анализ и действие.
- Сесия 1.2: Риск и устойчивост на децата: разбиране на уязвимостта като концепция, основаваща се на правата и овластяването.
- Сесия 1.3: Децата в движение: миграционен опит и житейски истории.

Модул 2: Настойничество във висш интерес на детето представя задачите на настойника - ролята им като свързващо звено между детето и държавните органи и услуги. Настойниците се запознават със службите и процедурите, в които е включено непридруженото дете, както и с механизмите за насочване.

- Сесия 2.1: Създаване на ефективна връзка между настойника и детето.
- Сесия 2.2: Мандат и задачи на настойника.

² Сесиите ще отнемат необходимото време в зависимост от обучителите и (нивото на) участниците. Времето за дискусии и практиката са от съществено значение на ниво държава и затова трябва да се отдели достатъчно време за това. Начинът, по който това ще се направи (на място или онлайн), ще зависи от контекста и нуждите.

³ Основната папка „Материали за обучители“ съдържа набор от допълнителни подпапки и документи, свързани с модул 5.

- Сесия 2.3: Утвърждаване на най-добрия интерес на детето по отношение на държавните органи и доставчиците на услуги.

Модул 3: Подпомагане на детето от пристигането му до намирането на трайно решение предоставя насоки стъпка по стъпка относно ролята на настойника в оценката на случая, процесите на вземане на решения и официалните процедури, отнасящи се до детето. Те включват тези от момента на пристигане до определянето и прилагането на трайно решение.

- Сесия 3.1: От пристигането до трайното решение: идентифициране и посрещане на нуждите на детето.
- Сесия 3.2: От пристигането до трайното решение: насърчаване на най-добрите интереси на детето при вземането на решения и провеждането на процедури.

Модул 4: Стандарти за качество и отчетност на услугите по настойничество се фокусира върху мрежата за подкрепа, на която настойниците могат или трябва да могат да разчитат, когато упражняват своята роля. В него се разглеждат и етичните стандарти и въпросите на отчетността.

- Сесия 4.1: Мрежа за подкрепа на настойниците и отчетност.
- Сесия 4.2: Етични стандарти в настойническите услуги.

Модул 5: Инструменти за работа с деца в широк спектър от ситуации. Той дава възможност за укрепване на връзката с детето, като се вземат предвид културното измерение, уязвимостта и специалните нужди на нашите деца с увреждания.

- Сесия 5.1: Цялостна грижа за деца мигранти с помощта на инструмента „Пътуване през живота“, активно слушане и водене на случай: открита дискусия и активно слушане. Детето е поставено в активна роля при определянето на неговата траектория и перспективи за ситуацията му. Това се прави по безопасен за детето начин. Изготвената информация служи за постигане на цели, свързани с оценките (по-специално свързани с уязвимостите, рисковете и силните страни), културните компетентности, проследяването на семейството и идентифицирането и предотвратяването на предизвикателства, свързани с отношенията и траекторията на настойничеството, опита с миграцията и уврежданията.
- Сесия 5.2: i) Укрепване на благосъстоянието, устойчивостта и безопасността на децата: ii) разбиране на травмата, кризисна интервенция, психологическа помощ; iii) управление на конфликти, лошо поведение и позитивна дисциплина.

Разработване на обучението

Обучението беше разработено в рамките на цялостен процес на сътрудничество, състоящ се от следните основни стъпки:

- пет доклада, анализиращи капацитета на страните, участващи по проекта
- доклад с препоръки
- Проверка на ръководството от страна на партньорските организации;

- Пилотен тест на ръководството

Подкрепа беше поискана и предложена и от членовете на Консултативния съвет на GUIDE (Европейската мрежа за настойничество (EGN), Save the Children Europe и Save the Children Italy). Консултации бяха предоставени и от Service de Tutelle SPF Justice authorities Belgium.

Обучението не би било възможно без солидната основа, която представлява ръководството на FRA по отношение на обучението на TOT.

Инструменти, улесняващи интерактивното обучение

За да се подобри интерактивното обучение както в лична, така и в онлайн среда, в ръководството се препоръчва използването на различни инструменти. Ефективното използване на технологиите играе решаваща роля в този процес.

За всяко занятие трябва да има на разположение бяла дъска и/или флипчарт.

Препоръчително е оборудването да бъде сведено до минимум, но да се подготвят материали за раздаване и тетрадки и химикалки за записване на ключови идеи, направени бележки.

Присъствено обучение

- Обучителят работи с флипчарт
- В края на всяка сесия обучителят прави снимки на хартиените листове на флипчарта. Снимките могат да се съхраняват и да се споделят с групата
- Материалите включват флипчарт, листчета Post-it в различни цветове и маркери
- Проектор/голям екран

Онлайн обучение

Обучителят използва приложение за цифрово рисуване като например:

- Скицник,, на която обучителят може да пише или рисува
- Migo (или еквивалентно), където участниците могат да пишат и да поставят стикери на споделената бяла дъска
- Приложенията Mentimeter или Slido, които позволяват интерактивни презентации. Те също така позволяват провеждането на анкети, викторини или облаци от думи в реално време, за да се търси и получава информация от участниците;
- Обучителят прави скрийншот на материала, разработен от групата, и го споделя с участниците в края.

Възможно е да се наложи някои нерешени въпроси да бъдат разгледани на по-късен етап. Някои въпроси се нуждаят от повече време за размисъл и проучване. Въпреки това е необходимо да се извърши последващо проследяване.

Създаване на хранилище на ресурси

За да подобри учебния опит и да подпомогне непрекъснатия обмен на знания, учителят насърчава участниците да предоставят документи, материали и други ресурси, свързани със съдържанието на сесията за обучение или имащи отношение към ролята на настойника. Създава се хранилище за събиране и съхраняване на тези ресурси.

- **Създаване на хранилище:** То може да бъде разположено на различни платформи - флипчарт хартия, виртуална бяла дъска или споделено устройство. Ключовото е да се гарантира, че съдържанието ще остане достъпно за участниците дори след приключване на програмата за обучение.
- **Видове ресурси:** То може да включва препратки към книги, доклади, вестникарски статии, правни документи, стратегически документи, информационни бази данни за държави, инструменти за настойници, видеоклипове и др.
- **Достъп до допълнителни ресурси:** Учителите и участниците могат да получат достъп и до речник и списък с препратки и допълнителна литература, налични в платформата за електронно обучение на FRA.

Оценка на обучението

За да се оцени ефективността на обучението, се препоръчва след приключване на курса да се направи оценка, като се използват четирите нива на оценка на обучението на Къркпатрик:

1. **Реакция:** Това ниво измерва непосредствената обратна връзка на участниците за обучението, като се фокусира върху неговата уместност, полезност и интерактивност.
2. **Учене:** Това ниво оценява повишаването на знанията и уменията на участниците в резултат на обучението.
3. **Поведение:** Това ниво оценява способността на участниците да прилагат наученото с течение на времето, включително успеха им в предаването на знания на други хора.
4. **Резултати:** Последното ниво изследва дали обучението е позволило на участниците да постигнат желаните резултати.

Инструменти за оценка: В края на обучението учителят трябва да предостави поне листове за оценка на ниво 1 и ниво 2. Като алтернатива може да се проведе онлайн проучване за оценка.

Непрекъснато подобряване: Обратната връзка от тези оценки позволява на учителя да адаптира и усъвършенства програмата за обучение, за да отговори по-добре на нуждите на бъдещите целеви групи.

Интерактивна оценка: Платформата за електронно обучение на FRA предлага интерактивни упражнения, викторини и инструменти за оценка на обучението, които улесняват както процеса на обучение, така и оценката на резултатите от обучението.

План на сесията

Сесиите за обучение следват стандартизирана структура. Всяка следва един и същ модел, включващ кратки презентации, пленарни дискусии и групови упражнения. По този начин участниците се запознават с формата на сесиите и се насърчава взаимодействието между участниците. Следващият общ план дава представа за дейностите по време на всяка сесия за обучение. Планът на сесията се прилага независимо от това дали курсът е присъствено обучение, дистанционно обучение или смесена програма.

1. **Откриваща сесия: Приветствие и обобщение**

- Методологически съображения: Започнете сесията с приветствие към участниците и кратко обобщение на ключовите моменти от предишната сесия. Това помага за преориентиране на участниците и задава положителен тон.

- Очаквано време: 15 минути

2. **Упражнение с биографичен разказ**

- Методологически съображения: Включете участниците в упражнение за биографичен разказ, за да създадете лична връзка с тематичната област. Тази дейност помага на участниците да свържат съдържанието на сесията със собствения си опит и повишава ангажираността.

- Очаквано време: 15-45 минути

3. **Въведение: Определяне на тематичното поле**

- Методологически съображения: Представете основните теми и понятия, които ще бъдат разгледани в сесията. Този сегмент помага да се установи тематичното поле и гарантира, че участниците разбират фокуса на сесията.

- Очаквано време: 15-20 минути

Почивка

4. **Интерактивна групово работна задача: Проучване на тематичното поле**

- Методологически съображения: Включете се в програмата, за да обсъдите темата: Участниците се включват в групово работно упражнение за задълбочено проучване на тематичното поле. Тази дейност насърчава сътрудничеството, критичното мислене и практическото прилагане на концепциите.

- Очаквано време: 60 минути (или повече, ако е необходимо)

5. **Заклучения: Размисли и анализ на интерактивната групово работна задача**

- Методологически съображения: След работата по групи се съберете отново за пленарна дискусия, в която участниците да обмислят и анализират своите изводи. Този сегмент помага да се затвърди обучението и да се извлекат ключови прозрения от груповата дейност.

- Очаквано време: 25 минути

6. **Закриване на учебната сесия: Обобщаване на ключовите моменти и открити въпроси**

- Методологически съображения: Завършете сесията, като обобщите обсъдените ключови моменти и отговорите на всички открити въпроси.

- Очаквано време: 10 минути

Сесиите са изградени така, че да продължат от 2,5 до 3 часа. Времето, което ще отделите обаче, зависи от нуждите, размера на групата, капацитета, средата (на място или онлайн) и ограниченията (с колко време разполагат участниците).

Структура на всяка сесия

Откриване на сесията (15 мин.)

Цел: Приветствие и обобщение

В първата сесия за обучение учителят използва началните 15 минути, за да представи програмата за обучение и да приветства участниците. Следващите сесии започват с приветствие на учителя към участниците, последвано от обобщение на предишната сесия.

Всяка сесия за обучение започва с цитати, свързани с основните теми на сесията. Тези цитати, събрани по време на разработването на програмата за обучение, идват от настойници и от непридружени деца или млади хора, които са били подкрепяни от настойник. Цитатите илюстрират индивидуални мнения и не са непременно представителни за тези групи от населението. Те са анонимизирани в съответствие с информираното съгласие на съответните деца и възрастни и при спазване на етичните стандарти и стандартите за защита на децата.

Основна дейност:

- Учителят започва с използването на **Колелото на настойничеството**, за да определи мястото на сесията за обучение в рамките на взаимосвързаните теми (вж. фигура 1).
- От втората сесия на обучението нататък група участници обобщава ключовите послания и наученото от предишната сесия. За обобщаването доброволците работят заедно, за да подготвят резюме от една страница за групата. Те разпространяват това обобщение в началото на сесията или го изпращат по електронна поща преди сесията. Доброволците представят своето обобщение в рамките на максимум пет минути.
- Учителят гарантира, че всички участници доброволно ще направят обобщението поне веднъж по време на програмата за обучение.
- Учителят събира всички материали в онлайн ресурсен център, като достъпът до него е ограничен за участниците (например чрез използване на Dropbox или други подобни услуги). Тези съставени

бележки се превръщат в ресурс, към който участниците могат да се обръщат след програмата за обучение, когато действат като настойници.

- Алтернативно, учителят може да проведе колективна сесия за обобщение, в която да се включат всички участници.
- Когато е уместно, в контекста на академичното или професионалното обучение, учителят може да поиска от участниците да подготвят презентация и кратък доклад по определена тема. Участниците могат да избират от списък с теми, предоставен от учителя. Крайният срок за представяне е датата, на която темата ще бъде разгледана в курса.
- Докладите за националния капацитет, матриците и документалните прегледи са полезни документи, от които да се извлече съответната информация и да се обосноват сесиите.

2. Упражнение с биографичен разказ (30 мин⁴)

Цел: създаване на лична връзка с тематичната област

Повтарянето на откриването и това упражнение за загряване спомага за улесняване на ангажираността на участниците на техническо ниво и в професионалните им качества. Освен това то ги насърчава да се свържат с материала в светлината на техните лични истории и преживявания. Това упражнение може да бъде адаптирано според нуждите, за да съответства на основната тема на всяка сесия.

Основна цел:

- Учителят поставя въпрос, свързан с темата на сесията за обучение, като моли участниците да разсъждават върху него въз основа на личния си опит и спомени.

Лични сесии за обучение:

- Учителят моли всеки участник да напише на листче ключова дума, която да отразява отговора му на поставения въпрос.
- След това участниците поставят бележките си върху флипчарта.
- След като всички участници са изпълнили тази задача, учителят прочита ключовите думи една по една.
- След това учителят приканва участника, който е написал всяка ключова дума, да вземе думата и да я обясни или коментира.

Онлайн сесии за обучение

Учителят моли участниците да напишат ключови думи в чат функцията на платформата за видеоконферентна връзка. След като всички участници са направили това, учителят ги призовава

⁴ Посоченото време е примерно и е свързано както с броя на участниците, така и с времето, което искате да отделите на дадената тема, а и с времето, с което разполагат участниците в обучението.

един по един да коментират своята ключова дума. Като алтернатива учителят може да покани участниците да вземат думата и да кажат своята ключова дума, без да добавят коментари или обяснения. Междувременно учителят записва думите на виртуална бяла дъска.

В края на упражнението учителят прави скрийншот на виртуалната дъска. След това този материал се предоставя на участниците чрез споделено устройство или друго споделено пространство.

Учителят трябва да напомня на участниците във всяка сесия, че от тях не се изисква да споделят лични истории. Вместо това те могат да се позовават на професионалния си опит, предмети, трети лица, книги или филми.

3. Въведение (15 мин)

Цел: определяне на тематичното поле

Въведението на учителя има за цел да установи тематичното поле на учебната сесия.

Основна дейност:

- Учителят споделя ключови термини, определения и подсказва какво ще обсъжда групата по време на сесията. Тези елементи са свързани с целите на сесията, включително въпросите, на които сесията цели да отговори, и ключовите термини и определения, които участниците трябва да научат.
- Учителят трябва да проучи задълбочено съдържанието на сесията и да подготви необходимите ключови факти, определения и въпроси, за да въведе ефективно сесията. Тази подготовка позволява на учителя да адаптира програмата за обучение към конкретния контекст и обстановка, като вземе предвид местните нужди и опита на участниците.
- Учителят може да се позове на речника, списъка с референции и съответните национални източници, за да се информира за подготовката си.

Почивка

Учителят решава кога е най-добре да прекъсне сесията в зависимост от нейната динамика.

4. Интерактивна работа по групи (60 мин)

Цел: Изследване на тематичното поле

Учителят води групово дискусия, фокусирана върху основните теми и въпроси, разгледани по време на сесията. Интерактивната групово работа има за цел да стимулира критичното мислене и анализа.

Основна дейност:

- Учителят насочва участниците към упражнение, което ги насърчава да се ангажират с тематичното поле както индивидуално, така и колективно, като се опират на своя личен и професионален опит.

- Източник: Вж. приложение 1, методологическа бележка 5.

5. Заключение (25 мин.)

Цел: Обобщаване на ключови моменти и отворени въпроси

В заключителните наблюдения на сесията учителя ангажира групата в съвместно обобщаващо упражнение за определяне на основните точки на обучение и изводи от сесията.

Основна дейност:

- Учителя започва с обобщаване на ключовите моменти и наученото от сесията, като започва с представените в началото факти, ключови термини и въпроси.
- Учителят сравнява тези първоначални елементи с резултатите от груповата дискусия, включително въпросите, които участниците са повдигнали, и техния принос въз основа на опита им.
- След това учителят представя колелото на настойничеството (вж. Фигура 1) и разполага сесията за обучение на колелото.
- Учителят въвлича участниците в дискусия за това как тази сесия е свързана с предишните и предстоящите сесии, както и с други нива на колелото.

Накрая учителят насочва участниците към платформата за електронно обучение на FRA и им обяснява как могат да използват този инструмент в процеса на обучение и в ролята си на настойници.

6. Закриване на сесията

Цел: Заключение бележки, подготовка и обявяване на следващата сесия

Основна дейност:

Учителят моли участниците да определят група от двама до четирима доброволци, които ще подготвят и представят обобщението на следващата сесия, подобно на процеса, описан при откриването на сесията.

Тези доброволци се молят да се срещнат преди следващата сесия на обучението, за да подготвят обобщение от една страница. Тази брошура ще бъде представена на останалите участници на следващата сесия.

Обобщението трябва да отговаря на следните въпроси:

1. Кой са основните знания, които придобихте по време на сесията за обучение?
2. Какво научихте за перспективата на детето?
3. Какво научихте за правата и потребностите на детето?

4. Какви основни изводи можете да направите от обучителната сесия по отношение на вашата роля като настойник?

N.B. Обучителят може да възложи и допълнителни задачи, които да се изпълняват по време на сесиите или като домашна работа, в зависимост от обстановката и нуждите на обучението. На уеб платформата за електронно обучение на FRA са налични незадължителни упражнения за решаване на казуси, интерактивни упражнения, викторини и тестове за самооценка на напредъка в обучението.

N.B. Сесиите са с продължителност от 2,5 до 3 часа. Времето, което ще отделите обаче, зависи от нуждите, размера на групата, капацитета, средата (на място или онлайн) и ограниченията (с колко време разполагат участниците).

Ръководства за сесията

При всяка сесия за обучение, с изключение на сесия 2.1, се използват материали за раздаване на участниците. Тези материали за раздаване са достъпни на адрес <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

Обучителят е отговорен за изтеглянето на материалите за раздаване и предоставянето им на участниците като печатни копия или като електронни PDF файлове.

Всички материали за обучителите (включително казуси, но също така и материали за раздаване, презентации, инструменти за самооценка на резултатите от обучението, речник и текста на настоящото ръководство) се намират в [тази](#) папка.

Колелото на настойничеството

Колелото на настойничеството (Фигура 1) визуално представя различните тематични области, обхванати в обучението, и начина, по който те са свързани помежду си. Всяко ниво на колелото съответства на сесия за обучение, като някои нива съчетават две тясно свързани сесии.

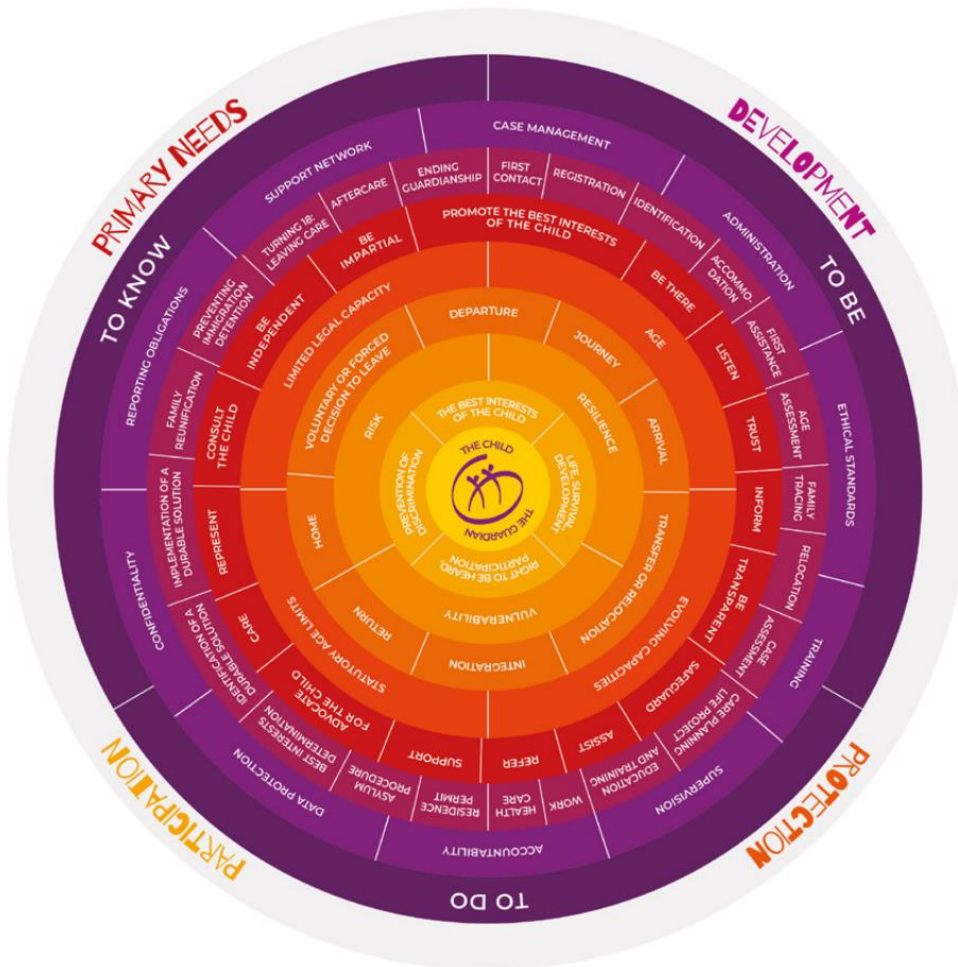
- Програмата за обучение започва с фокусиране върху детето като личност с уникални нужди и лична житейска история. След това се въвежда концепцията за детето като носител на права, като се изследват човешките права, предоставени на децата съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето.
- Различните нива на Колелото постепенно навлизат в специфичните истории, нужди и перспективи на непридружените деца. Те също така разглеждат ролята и задачите на настойниците, както и различните процедури, през които могат да преминат непридружените деца в страната на пристигане.
- Накрая, в обучението се разглеждат въпроси, свързани с отчетността на настойниците и необходимата подкрепа за техните жизненоважни функции. Четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето представляват общата рамка за осемте нива.

Ръководството насърчава обучителите да показват колелото на настойничеството в началото и в края на всяка сесия за обучение. Многократното му използване помага на обучителите и участниците да

разберат как всеки конкретен въпрос се вписва в по-широкия контекст на настояните услуги. Колелото на настояничеството помага и за разбирането на връзките между различните теми.

- Потребителите могат да взаимодействат с Колелото онлайн, като кликнат върху всяко ниво, за да получат достъп до основна информация по конкретни теми, както и до допълнителни материали за допълнително опознаване и обучение. Колелото е достъпно на уебстраницата на FRA

Figure 1: The Guardianship Wheel

- Centre: The child and the guardian
- Level 1: Children's rights principles
- Level 2: Risk and resilience of the child
- Level 3: The child's migration story
- Level 4: Age and evolving capacities of the child
- Level 5: Mandate and tasks of the guardian
- Level 6: Promoting the rights and best interests of the child
- Level 7: Ethical standards, accountability and support network for the guardian
- Level 8: To know – to do – to be
- Level 9: Primary needs – development – protection – participation

Гост лектори

Програмата за обучение е разработена така, че да бъде самостоятелна и независима. Тя може да бъде подобрена, като се включи приносът на гостуващи лектори. Обучителите могат да поканят опитни професионалисти, които да споделят информация и своя опит по теми, свързани с настояниците. Освен това местните и регионалните гост лектори могат да помогнат на участниците в изграждането на мрежи за подкрепа с компетентни специалисти и съответните институции и организации.

Препоръки за покана на гост лектори:

- **Източници:** Обучителите се насърчават да канят гост лектори от национални или местни организации, университети, международни организации и доставчици на услуги.
- **Видове експерти:** други компетентни експерти и опитни настояници, които могат да предложат ценни идеи и практически знания.

Формат и продължителност:

- Включването на гост лектори ще удължи общата продължителност на програмата за обучение. Обикновено са планирани за 60 минути и следват основен формат.

Формат на лекциите за гости

Дейност	Осн. действащи лица	Очаквано време (минути)
Встъпителна сесия и приветствие	Обучител	10
Гост лектор	Гост лектор	30

Дейност	Осн. действащи лица	Очаквано време (минути)
Дискусия – въпроси и отговори	Участници и гост лектор, учителят като модератор	15
Закриване на обучението	Обучител	5

Обща продължителност: 60 минути

Привличане на млади хора като събучители

Някои учители може да имат опит с привличането на юноши и младежи като събучители в своите програми. Привличането на млади хора, които наскоро са напуснали грижата, но като деца са били подкрепяни от настойник, може да предостави на участниците ценни идеи и личен опит. Този подход позволява на участниците да се възползват от съветите и препоръките на лица, които имат пряк опит с настойничеството.

Съображения:

- **Етични принципи и принципи на закрила:** От решаващо значение е да се гарантира, че участието на млади хора е съобразено с етичните принципи и принципите за защита. Учителите трябва да са в състояние да спазват тези стандарти през целия период на участие на младия човек в програмата.
- **Алтернативни методи:** Гласовете на децата могат да бъдат включени в обучението и чрез видеоклипове, филми или литература, които предоставят допълнителни гледни точки за техните преживявания.

Подход и методология на обучението

Методологическите бележки имат за цел да насочат и ориентират учителите в техния подход. Вижте **приложенията** в края на настоящия документ за пълната версия на методическите бележки.

Преглед на методическите бележки за учители

Методологическа бележка 1: Насърчаване на правата на детето като рамка за услугите и обучението по настойничество

Подходът към обучението се основава на международните стандарти и стандартите на ЕС, по-специално на Конвенцията на ООН за правата на детето и правото на ЕС. В него се предлага инструмент, основан на правата на детето, който да насочва настойниците при анализа на ситуацията, оценката на нуждите на детето и застъпничеството за правата и висшите интереси на детето.

Методологическа бележка 2: Насърчаване на трансдисциплинарния подход

Програмата за обучение насърчава ориентираната към детето и основана на правата му перспектива в настойническите услуги. Тя насърчава трансдисциплинарен подход, който надхвърля ограниченията на държавните органи и доставчиците на услуги, действащи в рамките на собствените си правомощия. Този подход овластява настойниците да се застъпват ефективно за правата на детето сред различни държавни служители и доставчици на услуги.

Методологическа бележка 3: Овластяване на настойниците да се застъпват за правата на детето

Програмата повишава осведомеността на настойниците за силните и слабите страни в рамките на националните системи за закрила и прием на деца. Тя ги снабдява с инструменти за оценка на това как тези ограничения влияят на детето и ги подготвя да се застъпват независимо и безпристрастно за правата на детето.

Методологическа бележка 4: Насърчаване на настойниците да търсят и мобилизират подкрепа

Настойниците се запознават с важността на мобилизирането на подкрепа както за детето, така и за себе си. В програмата се подчертава, че от настойниците не се очаква да решат всички въпроси сами, а трябва да търсят и използват наличната подкрепа за справяне със сложни, многоизмерни проблеми.

Методологическа бележка 5: Насърчаване на интерактивен и изследователски процес на обучение

Програмата за обучение насърчава интерактивна учебна среда, в която участниците и учителите съвместно развиват нови знания. Този подход ангажира всички страни в проучвателния процес на учене

Методологическа бележка 6: Улесняване на обучението, насочено към личността, чрез използване на биографичен разказ

Участниците се насърчават да се свържат с учебното съдържание чрез своите професионални роли и личен опит. Програмата включва упражнения с биографични разкази в началото на всяка сесия, за да се улесни тази връзка.

Методологическа бележка 7: Укрепване на транскултурната компетентност на настойниците

Програмата подкрепя развитието на транскултурна чувствителност и компетентност сред настойниците. Тя набляга на защитата на правата и висшите интереси на детето, като същевременно зачита културните права на детето, неговото изразяване и участие.

Методологическа бележка 8: Насърчаване на комуникацията и взаимодействието, основани на ресурси

Обучението насърчава съвместната и изследователска комуникация между участниците и учителите. То оценява и надгражда личния и професионалния опит, знанията и размислите на всички участници, като използва ресурсите на всеки участник.

Част 2: Програма за обучение

Модул 1: КОНВЕНЦИЯТА НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ ЗА ПРАВАТА НА ДЕТЕТО - НАСОКИ ЗА АНАЛИЗ И ДЕЙСТВИЕ

Преглед на модула

Сесия 1.1: Правата на детето: Изчерпателно ръководство за анализ и последващо действие

Тази сесия предоставя задълбочено ръководство за правата на детето, като се фокусира върху рамката за анализ и действие. В нея се разглеждат основните принципи и правни стандарти, които са в основата на правата на детето, като се предлага цялостно разбиране от съществено значение за ефективното настояничество.

Сесия 1.2: Риск и устойчивост на децата: Разбирането на уязвимостта като концепция, основана на правата и овластяването

В тази сесия се разглеждат концепциите за риск и устойчивост, като уязвимостта се разглежда през призмата на основаната на правата перспектива. Тя има за цел да овласти участниците, като им предостави инструменти за разбиране и справяне с различните предизвикателства, пред които са изправени децата, като същевременно насърчава способността им да са устойчиви

Сесия 1.3: Деца в движение: миграционни преживявания и житейски истории

Тази сесия се фокусира върху опита и житейските истории на децата, които мигрират. Тя дава представа за уникалните предизвикателства и перспективи на децата в движение, като помага на настойниците да разберат по-добре и да подкрепят тези деца по време на миграционните им пътувания.

Цели на модул 1

Модул 1 представя Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето (КООНПД) и нейните общи принципи като основна рамка за настояническите услуги. Този модул

напътства учителите и участниците в обучението в използването на КООНПД за картографиране и анализиране на нуждите на детето и за гарантиране, че решенията и действията се придържат към стандарти, основани на правата.

Трите сесии за обучение в този Модул дават възможност на участниците да оценят рисковете и устойчивостта на детето. Те зависят от произхода на детето, неговата миграционна история, настоящата ситуация и перспективите за бъдещето.

Участниците се запознават с анализа на рисковете и устойчивостта от гледна точка на правата на детето и получават инструменти за прилагане на това разбиране в практиката. Представянето на миграционните истории на децата повишава чувствителността на участниците към значението на изслушването на историята на детето.

Резултати от обучението:

1. Възможност за използване на Конвенцията на ООН за правата на детето като цялостно трансдисциплинарно ръководство за услугите по настойничество.
2. Умения да се анализира как рисковете влияят върху непридруженото дете.
3. Умения да се извлича спецификата на миграционните истории на децата.
4. Оценяване на значението на изслушването на историята на детето.

Сесия 1.1: Правата на човека на детето: цялостно ръководство за анализ и действие

Ниво 1 на колелото за настойничество: принципи на правата на детето

Цитат от дете

"Винаги съм чувал да се говори за моите права, но това бяха само думи, в действителност никой не се интересуваше от това. Когато моят настойник ми каза, че ще се погрижи хората в приемния център да спазват правата ми, си помислих, че това отново са само думи, но тогава той наистина се застъпи за мен, никой никога не е правил това."

Цитати от настойници

„Чувал съм за правата на детето по отношение на децата във войната и децата, страдащи от глад, мислех, че правата на детето са нещо, което се отнася за други континенти.“

"Когато разбрах, че моята задача е да защитавам правата на това момче, си помислих, че това е твърде голяма задача за мен и може да бъде свършена само от адвокат. Но с течение на времето разбрах, че мисленето и говоренето за неговите права е нещо, което трябва да правя постоянно, и това е добре, защото ми помага да добия ясна представа за ситуацията и за това какво да правя."

А. Преглед на сесията

Основни послания

- В Конвенцията на ООН за правата на детето се определят правата на всички хора под 18 години.
- Правата в КООНПД се отнасят до всички аспекти на живота на детето и са неделими и взаимосвързани.
- Конвенцията на ООН за правата на детето вменява задължения за държавните органи и доставчиците на услуги.

- Гарантирането на правата на детето изисква тясно сътрудничество между всички заинтересовани страни, имащи отношение към развитието, благосъстоянието и закрилата на детето.
- Конвенцията на ООН за правата на детето може да се разглежда като мултидисциплинарно ръководство за настойниците. Тя ги ориентира по отношение на оценката на потребностите, гарантирането на правата и насърчаването на най-добрия интерес на детето.
- Конвенцията на ООН за правата на детето влиза в сила в България с ратифицирането ѝ на 03 юни 1991 г.

Очаквани резултати от обучението

ЗНАЯТ

- Да опишат правата на детето, които предоставя Конвенцията на ООН
- Да обяснят значението и важността на подхода, основан на правата на детето.

МОГАТ

- Да оценяват индивидуалните потребности на детето и периодично да актуализират тази оценка в светлината на променящите се потребности на детето.
- Да използват Конвенцията на ООН за правата на детето като ръководство за решенията и действията, свързани с детето.

СА

- наясно с потребностите на детето, включително нормалните и специалните потребности в светлината на различните житейски истории.
- отворени да разглеждате нуждите на детето като тясно свързани помежду си.

Подготовка

Тематична подготовка

Обучителят подготвя основните факти, определения и въпроси, необходими за провеждането на тази сесия. Обучителят трябва да адаптира програмата за обучение към конкретния контекст на обучението, местните нужди и опита на участниците. Обучителят може да използва речника

(достъпен на платформата за електронно обучение на FRA), референтните списъци и националните източници.

- Закон за закрила на детето в България
- Списък на ключовите институции, отговорни за изготвянето на политиката в областта на правата на детето, омбудсмана и органите за закрила на детето.
- Мониторинг на прилагането на Конвенцията на ООН за правата на детето в България

Лекции от гости

Основни точки на дискусията

- Състояние на прилагането на КООНПД: постижения и предизвикателства в България (доклад от Комитета по правата на детето)
- Институции, отговорни за формирането на политиката, прилагането и мониторинга на КООНПД на национално, регионално и местно равнище в България
- Ролята на участниците и организациите на гражданското общество.

Възможност за гост - лектори

- Представител на институция, комисия или организация, занимаваща се с правата на детето, като напр: национална или регионална служба на омбудсмана или институт по правата на човека; университетски преподавател с опит в областта на правата на детето; представител на специализирана агенция на ООН; представител на международна, национална или местна неправителствена организация (НПО).

Ръководства

Всички информационни материали към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#), заедно с допълнителни информационни материали и документи за тематична подготовка.

- **Ръководство 1:** Правата на детето във връзка с четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето.
- **Ръководство 2:** Правата на детето в правото на ЕС.
- **Ръководство 3:** Общи принципи на КООНПД.

Обучителят подготвя следните допълнителни информационни материали на националния език:

- Препратка 1: Хартата

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

- Препратка 2: Конвенцията на ООН за правата на детето, преведена на български език

https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-09/CRC_bg.pdf

- Препратка 3: Приятелски ориентирана към детето версия на Конвенцията на ООН за правата на детето на български език

https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-09/CRC_ChildFriendly_2017_0.pdf

- Препратка 4: Общи коментари на КПД на български език

<https://www.unicef.org/bulgaria/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%BE>

- Препратка 5: Български закон за закрила на детето

<https://lex.bg/laws/ldoc/2134925825>

- Препратка 6: Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето

<https://lex.bg/laws/ldoc/2135469520>

- Препратка 7: Списък на основните институции, отговорни за формирането на политиката за правата на детето, омбудсмана и органите и академичните катедри за закрила на детето.

Държавна агенция за закрила на детето - <https://sacp.government.bg>

Омбудсман на Република България - <https://www.ombudsman.bg>

Министерство на здравеопазването - <https://www.mh.government.bg>

Агенция за социално подпомагане - <https://asp.government.bg>

Национално бюро за правна помощ - <https://mjs.bg/home/index/1201f1c6-798b-41b6-a874-052e228ac8a1>

Държавна агенция за бежанците - <https://aref.government.bg>

- Препоръка 8: Мониторинг на прилагането на Конвенцията на ООН за правата на детето в България^[1] [2]

<https://eq-bg.org/wp-content/uploads/2021/09/NNC-UN-2021-pdf-95.pdf>

В. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и въведение в курса

- Откриване на програмата за обучение и приветствие към участниците.
- Представяне на програмата за обучение.

2. Упражнение за биографичен разказ: Представяне на учителя и участниците и създаване на лична връзка с тематичната област

- Учителят моли участниците да разсъждават за някого, който е бил важен в живота им като наставник/ ментор или в друга значима роля, като се фокусират върху някой важен в детството или юношеството им.
- Участниците записват ключова дума, описваща този човек, на листче. След това те залепват бележките си на флипчарта.
- Когато всички участници са изпълнили тази задача, учителят прочита всяка ключова дума и моли участника, който я е написал, да я коментира, като обясни как тя се отнася до избора от него човек и защо този човек е бил значим.
- След като участниците споделят тези спомени, учителите споделя собствената си ключова дума.

След това участниците се представят, като посочват името си и всякаква допълнителна информация, която желаят да споделят, като например професията си.

- За повече информация вижте Приложение 1, Методическа бележка 6.

3. Въведение: Включете се в списъка на участниците в дискусиата: Определяне на тематичното поле

- Учителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани по време на обучението. Участниците се информират, че ще говорят значението на Конвенцията на ООН за правата на детето и възможностите, които тя предлага за ролята на настойника.

4. Интерактивна работа по групи: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: Мозъчна атака за нуждите на детето

- Обучителят начертава символа на детето в средата на лист хартия на флипчарт (вж. приложение 1, методическа бележка 1, фигура 3). Това дете представлява всяко момиче или момче на възраст между 0 и 17 години. Обучителят моли участниците да се включат в колективна мозъчна атака относно нуждите на детето.
- Докато участниците споделят мислите си, обучителят отбелязва ключовите думи на флипчарта.
- Ако дискусиата спре преждевременно, обучителят подсказва на участниците за конкретни аспекти от живота на детето, които може да не са били споменати, като например храна, чиста вода и въздух, здравеопазване, записване в училище, свободно време, игра, спорт, религия, контакт с членове на семейството, документи за самоличност, актове за раждане и гражданство. Това продължава, докато участниците съставят сравнително изчерпателен списък на нуждите на детето. Подчертава се значението на семействата на непридружените деца.

Втора стъпка: Разлики в нуждите на децата и възрастните

- Обучителят инициира втора груповая дейност. Участниците разсъждават върху нуждите на възрастния и как те се различават от тези на детето. Докато участниците споделят коментарите си, обучителят проверява дали идентифицираните нужди вече са посочени на флипчарта и използва различен цвят химикал, за да запише нуждите, които все още не са споменати.
- Когато мозъчната атака приключи, обучителят моли участниците да помислят дали нуждите на възрастните, които са идентифицирали, могат да бъдат и нужди на детето. Обучителят приканва участниците да помислят по-специално за юношите, които може да имат много сходни нужди с тези на възрастните. Например те могат да имат сходни потребности от работа и заетост, пари, принос към семейния доход, интимни отношения и сексуалност.
- Упражнението има за цел да привлече вниманието на участниците към факта, че детските потребности не са непременно инфантилни и специфични за малките деца. По-скоро те са много близки до общите човешки потребности. Децата и възрастните могат да имат сходни гледни точки за живота и отговорностите.
- След това обучителят моли участниците да се поставят на мястото на дете или юноша. Как един млад човек би описал собствените си нужди и как неговата перспектива може да се различава от тази на възрастните? Обучителят добавя допълнителни ключови думи, възникнали в резултат на тази дискусия, към флипчарта, като отново използва различен цвят химикал.

Трета стъпка: организиране на потребностите в клъстери

- Обучителят и участниците преглеждат отново картата на потребностите, която са създали. Обучителят посочва, че много от идентифицираните от тях потребности са много тясно свързани и взаимозависими. Неуспехът да се отговори на една потребност може да създаде предизвикателства за цял набор от други потребности, които остават неудовлетворени. Важно

е да се подчертае значението на проследяването на семейството и да се спомене, че събирането на семейството, при условие че е във висш интерес на детето, може да отговори на някои нужди и потребности.

- Обучителят и участниците обсъждат как потребностите, изброени на флипчарта, могат да бъдат групирани в клъстери. Обучителят насочва груповия размисъл към разбирането, че нуждите на децата могат да бъдат организирани в четири основни групи:

- **Основни потребности**, които трябва да бъдат задоволени, за да се гарантира здравето и оцеляването на детето (храна, подслон, сигурност и безопасност).

- Потребности, свързани с **развитието на детето**, включително физическо, емоционално, социално, познавателно и други области на развитие. Някои от тях могат да бъдат удовлетворени чрез семейството. Също така връстниците и общността са важни.

- Потребности, свързани с **участието на детето** в социалния и политическия живот и във вземането на решения, които го засягат.

- Потребности, свързани с безопасността, благосъстоянието и **защитата на детето**.

- Обучителят повдига въпроса за важността на това да се отговори на тези нужди по *цялостен начин*. Услугите, които са на разположение на детето - като например здравеопазване, образование или услуги за настаняване - често разглеждат специфичните нужди поотделно. Тези услуги се предоставят обикновено от гледна точка, определена от мандата и професионалната специализация на доставчика на услуги. **Перспективата на детето или неговото семейство естествено е по-цялостна и всеобхватна.**

Четвърта стъпка: четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето

- Обучителят показва листа от флипчарта с компилираните нужди на детето на една от стените на заседателната зала, където участниците могат лесно да я виждат.

Обучителят взема друг лист от флипчарт хартия и начертава върху него две пресичащи се линии, една хоризонтална и една вертикална, създавайки четири квадранта, представляващи четирите групи потребности, определени по-горе. Символът на детето остава в центъра на диаграмата. Обучителят отбелязва по едно измерение на Конвенцията на ООН за правата на детето във всеки от четирите квадранта: основни потребности, развитие, участие и закрила.

Обучителят използва четирите квадранта на флипчарта като карта за оценка на нуждите на детето. Всеки квадрант също така представлява едно от четирите основни измерения на правата на детето и задълженията на държавите, както са предоставени от КООНПД:

1. Отговаряне на първичните нужди за осигуряване на живота, оцеляването и здравето на детето.
2. Насърчаване на развитието на детето.
3. Даване на възможност на детето да участва в семейството и общността и да бъде изслушвано по всички въпроси, които го засягат.

4. Осигуряване на защита на детето от всички форми на насилие, експлоатация и negliжиране.

- Обучителят казва на участниците, че всяко от тези измерения е от основно значение за ролята на настойника и че те ще се позовават на тях многократно по време на програмата за обучение.

Пета стъпка: работа по групи за съпоставяне на нуждите на детето с правата на детето

- Обучителят разделя участниците на четири работни групи. Тяхната задача е да разсъждават върху нуждите на непридруженото дете от гледна точка на правата на детето. Основният въпрос е „Кои права съответстват на нуждите на непридруженото дете?“.
- Участниците използват списъка с потребности, закачен на стената, като отправна точка за своята мозъчна атака. След 20-25 минути групите докладват в пленарна зала. Обучителят отбелязва техните коментари и заключения на флипчарта, на който са показани четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето. Докато прави това, обучителят кара участниците да определят кои права попадат във всяко от четирите измерения.
- Тази дискусия затвърждава разбирането на участниците за измеренията на КООНПД като аналитична карта за оценка на нуждите и правата на децата. То също така насърчава разбирането за това колко тясно са свързани четирите измерения.

5. Заключение: Размисли и анализ на работата по групи

Обучителят завършва сесията с интерактивно упражнение, в което участниците се включват в съвместни разсъждения и анализи.

Първа стъпка: запознаване с правата на децата съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето

- Обучителят насочва вниманието на участниците към картата на потребностите и правата на детето, създадена по време на сесията
- Обучителят се позовава на конкретни членове от КООНПД, за да приведе правата в съответствие с четирите раздела на флипчарта, както е описано подробно в Материал 1. Той обяснява съдържанието на тези членове и предоставя на участниците Материала за бъдеща справка.
- Конвенцията на ООН за правата на детето предоставя на децата, лишени от родителска грижа, правото на настойник. Тази ситуация възниква, когато родителите не могат или не разполагат с възможност да се грижат за детето, отговорни са за насилие или експлоатация или са разделени от детето си по време на миграция.

- Конвенцията на ООН за правата на детето обхваща общите нужди на всички деца, настанени под алтернативна грижа, като подчертава правото на грижа и закрила (член 20). Издирването на семейството е важна първоначална стъпка, ако служи на висшите интереси на детето.

Четири члена от КООНПД се считат за основни „обща принципа“, които имат отношение към прилагането на всички права:

- Право на **недискриминация** (член 2)
- **Най-добрият интерес на детето** като първостепенно съображение (член 3)
- Право на **живот, оцеляване и развитие** (член 6)
- Правото на детето да **бъде изслушвано** и да **се вземат предвид неговите възгледи** (член 12)

Обучителят също така информира участниците за отразяването на правата на детето в правото на ЕС, като представя Хартата и съответните членове (член 14, параграф 3, членове 24, 32 и 33) относно правата на детето (вж. Ръководство 2).

Втора стъпка: подход, основан на потребностите, срещу подход, основан на правата

- Обучителят и участниците разсъждават върху разликите между подходите, основани на потребностите, и подходите, основани на правата. Участниците споделят мненията си, а обучителят представя еволюцията от подход, основан на потребностите, към подход, основан на правата, както е обобщено в таблица 2.
- Обучителят подчертава, че членовете на КООНПД представляват правни стандарти, които задължават държавите да зачитат, защитават и изпълняват всички права на децата. Въпреки че е правен документ, КООНПД служи и като ръководство за **настоящите и доставчиците на услуги**. Той е мултидисциплинарен, като признава, че нуждите и правата на децата са взаимосвързани и неделими. Ефективното прилагане на КООНПД изисква сътрудничество между всички съответни държавни участници и доставчици на услуги.

Таблица 2: Сравнение на подхода, основан на потребностите, с подхода, основан на правата

ПОДХОД, ОСНОВАН НА ПОТРЕБНОСТИТЕ	ПОДХОД, ОСНОВАН НА ПРАВАТА
Отговаря се на дадена потребност.	Гарантира се дадено право - по закон или на практика.
Потребностите не са свързани със задълженията на задължените лица.	Правата на човека винаги са свързани със задълженията на различни длъжностни лица.

Нуждите могат да бъдат универсални или индивидуални.	Правата на човека са универсални.
Потребностите могат да се разбират в контекста на някаква йерархия и приоритет.	Правата на човека са неделими, което означава, че една група права не може да се ползва без други
Потребностите могат да бъдат удовлетворени и чрез различни благотворителни инициативи.	Правата на човека не могат да бъдат удовлетворени чрез благотворителност; те са свързани със задълженията на държавата, както и със задълженията на родителите, настойниците и частните служби за социално подпомагане, както е посочено в Конвенцията на ООН за правата на детето.

Източник: FRA (2022 г.), въз основа на Jonsson, U. (2003 г.), Human rights approach to development programming, New York, United Nations Children's Fund.

6. Закриване на сесията: Обобщаване на основните точки и отговор на въпроси

Обучителят води участниците към заключения, за да обобщи основните изводи от сесията, като подчертава обсъдените ключови моменти.

- Идентифицирайте и запишете всички нерешени проблеми или въпроси, по които не е постигнат консенсус сред участниците.
- Използвайте колелото на настойничеството, за да илюстрирате как тази сесия се свързва с тематичните области на бъдещите сесии в програмата за обучение.
- Представете ключовата тема за предстоящата сесия за обучение.

Дейности за последващи действия

- Помолете участниците да сформират група от доброволци, които да подготвят резюме на настоящата сесия. Тази група ще представи обобщението по време на следващата сесия за обучение.

Сесия 1.2: Риск и устойчивост на децата: разбиране на уязвимостта като концепция, основана на правата и овластяването

Ниво 2 на колелото за настойничество: риск и устойчивост на детето

Цитат от дете

"Има една жена, която идва там, където съм отседнал, за да говори с нас, децата. Не я харесвам много, защото тя винаги ни казва колко сме бедни и колко съжалява за всичко, през което сме минали, за да стигнем дотук."

"Предпочитам да прекарвам времето си с Кристина, защото тя не се отнася с мен като с всички останали. Тя ме окуражава и разбира, че мога да правя нещата! Понякога дори се опитваме заедно да разберем кой може да помогне за даден проблем."

Цитат от настойник

"Настойникът каза, че Джума е твърд човек, като се има предвид всичко, през което е преминал по пътя си, и че може да се справи с много неща, така че те не се притесняват за него. Но аз го видях да плаче."

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Човек, изправен пред риск, е уязвим.
- Устойчивостта помага на лицето да се справи с риска и да избегне вредата. Лицата със силна устойчивост често са по-добре подготвени да се справят с рисковете и поради това се считат за по-малко уязвими.
- Устойчивостта зависи от собствените ресурси и житейската ситуация на лицето, но тя може да бъде засилена и от подкрепата на другите и наличните услуги.
- Уязвимостта на непридружените деца зависи от тяхната житейска история, миграционния им статус, възможностите им да упражняват правата си и достъпа им до подкрепа.

- Държавните служители и доставчиците на услуги също оказват влияние върху риска и устойчивостта на децата. Начинът, по който те идентифицират и реагират на рисковете за децата, и степента, в която могат да укрепят устойчивостта на децата, зависи от техните знания, умения, поведение и нагласи.
- Настоятникът е важна фигура, която помага за намаляване на рисковете за детето и за укрепване на неговата устойчивост. По този начин настоятникът може да помогне за намаляване на уязвимостта на детето и за предотвратяване на вредата.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

МОГАТ

- Да обяснят понятието и естеството на уязвимостта.
- Да преценят как контекстът влияе върху риска и устойчивостта на непридружените деца.

ДА:

- Да идентифицират ключовите участници и услуги, които могат да помогнат за укрепване на устойчивостта на децата и за намаляване на рисковете за тях.
- Да намалят рисковете и да устоят на детето от гледна точка на неговите права

СА

- Наясно със собствената си роля (както и с ролята на други участници и услуги) за увеличаване или намаляване на уязвимостта на детето

Подготовка

Практическа подготовка

- Обучителят се запознава с екологичния и основан на правата модел на уязвимостта на непридруженото дете

По време на обучителната сесия обучителят начертава на флипчарт пет концентрични кръга, представляващи екологичния модел. Кръговете включват:

1. Детето (централен кръг)
2. Преките отношения на детето със семейството, връстниците и приятелите
3. Общност и общество

4. Околна среда

5. Съответните закони, политики и услуги, свързани с детето

- Обучителят записва ключовите термини в съответните кръгове по време на сесията, заедно с ключовите думи, коментари и въпроси, повдигнати от участниците.

Тематична подготовка

- Обучителят се запознава с ключови моменти, определения и въпроси относно рисковете и устойчивостта на непридружените деца, като взема предвид специфичния контекст на страната, града или региона, където се провежда обучението.

о Брошура 5

[\[1\]](#) [\[2\]](#) [\[3\]](#)

- Презентацията за факторите на риска и устойчивостта може да се позовава на нуждите на детето, идентифицирани по време на първата сесия на обучението.

Възможни лекции от гости

Ключови моменти за обсъждане

- **Риск и устойчивост на децата мигранти, търсещи убежище и бежанци в приемащата държава:** Обсъдете специфичните предизвикателства, пред които са изправени тези деца, и проучете примери за добри практики в страната, в която се провежда обучението.
- **Риск и устойчивост по пътя на миграцията:** Разгледайте рисковете и факторите за устойчивост, които засягат децата мигранти, търсещи убежище и бежанци от техните страни и региони на произход, по време на пътуването им и при пристигането им в ЕС и приемащата страна.

Възможни поканени лица:

- Представител на доставчиците на услуги, работещи с мигранти, търсещи убежище и бежанци, като например тези, които предлагат психосоциална подкрепа, здравни грижи и лечение, социални услуги, закрила на детето, програми за работа на терен или специализирани услуги в общността.
- Представител на ВКБООН или на международна, национална или местна неправителствена организация, ангажирана в подкрепа на деца мигранти, търсещи убежище и бежанци.

Материали за раздаване

Всички материали за раздаване към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Материал 4:** Разбиране за уязвимостта на детето, основано на правата
- **Материал 5:** Типични рискови фактори и фактори на устойчивост на непридружените деца.

V. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и въведение в курса

- Обобщаване на предишната сесия от група участници и въвеждане в основната тема на сесията.

2. Упражнение за разказване на биографични факти: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Участниците се приканват да разсъждават върху собствените си житейски истории. Те трябва да се сетят за момент от детството, юношеството или зрелостта, когато са се сблъскали с риск или трудна ситуация.

Фокусът е върху момент, в който са получили подкрепа от някой друг, за да се справят с този риск или трудност.

- Участниците следва да си спомнят как са се чувствали по отношение на получената подкрепа.
- Те изразяват това чувство с ключова дума.

3. Въведение: Определяне на тематичното поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси на обучителната сесия.
- Участниците се информират, че ще изследват рисковите фактори, пречките или бариерите, с които се сблъскват непридружените деца в конкретната държава, град или регион, където се провежда обучението.
- Сесията ще включва дейности и дискусии
- Ще бъдат обсъдени и факторите за устойчивост и източниците на закрила и подкрепа за непридружените деца.

4. Интерактивна работа по групи: Проучване на тематичното поле

- Обучителят моли участниците да разсъждават върху рисковете, пред които са изправени непридружените деца, и източниците на устойчивост, които им помагат да се справят.
- Участниците получават инструкция да определят една ключова дума за рисковите фактори и една за факторите на устойчивост или източниците на защита.

Те записват тези ключови думи на листчета, като използват различни цветове за рисковете и факторите на устойчивост.

На участниците се дават няколко минути, за да помислят и да запишат ключовите си думи.

След като ги напишат, участниците поставят бележките си върху концентрични кръгове, нарисувани на флипчарта от учителя.

- Поставянето на Post-it бележките върху конкретните кръгове отразява с какво участниците свързват риска или фактора на устойчивост: с детето, със средата на детето, с общността, с обществото, с околната среда или с държавата и нейните закони/политики.
- Обучителят прочита на глас всяка ключова дума и приканва участника, който я е написал, да сподели мислите си с групата.
- Участниците обсъждат как конкретните рискови фактори и фактори за устойчивост в даден кръг се отнасят към другите кръгове.
- Дискусията се фокусира върху това как различните фактори - като историята на детето, семейството, връстниците, общността, обществото и политиките на държавата - влияят върху рисковете и устойчивостта на детето (защитна среда).
- Обучителят подчертава динамичните взаимодействия и връзки между тези кръгове, като може да нарисова линии на флипчарта, за да илюстрира връзките.
- От участниците се изискват допълнителни коментари, за да се осигури изчерпателна карта на факторите на риска и устойчивостта.
- Обучителят насърчава участниците да разгледат факторите, свързани с приемането, опита с родната общност и пътуването на непридружените деца.

5. Изводи: В рамките на проекта се предвижда да се направи анализ на състоянието на децата, които не могат да бъдат настанени на територията на страната.

- Обучителят приключва сесията, като се позовава на понятията уязвимост, риск и устойчивост.

Първа стъпка: Типични стереотипи по отношение на уязвимостта на непридружените деца

- Децата, особено непридружените деца, често се считат за „уязвими“ и нуждаещи се от специална закрила.
- Уязвимостта обикновено се разбира в обезсилващ смисъл, свързан със слабост, бедност или сплашване, което води до нужда от помощ.
- Тази предварителна представа може да доведе до предположението, че децата, които изглеждат силни, откровени и независими, не са преживели насилие или експлоатация и не са в риск.
- Тези стереотипи могат да бъдат подвеждащи и да попречат на лицата, които взаимодействат с детето, да изслушат истински неговата история и да се вслушат истински в това, което то казва.

Втора стъпка: Намаляване на уязвимостта чрез устойчивост

- Терминът „уязвимост“ има различно значение в други дисциплини, като например здравеопазване и социална закрила, и може да се разбира като концепция за овластяване.

С него се признава, че всеки може да се защити от вредното въздействие на конкретни рискове. Способността да се намали даден риск се нарича устойчивост.

- Всеки човек се сблъсква с рискове през живота си. Дали тези рискове ще доведат до вреда, зависи от ресурсите, способностите и достъпа на човека до подкрепа и мерки за защита.
- Когато личните ресурси са недостатъчни за намаляване на риска, достъпът до подкрепа е от жизненоважно значение.
- Обучителят обяснява концепцията за устойчивост, която във физиката се разбира като способността на даден обект или тяло да устоява на външно физическо въздействие (и да се връща към нормалното си състояние).
- При хората устойчивостта се отнася до способността да:
 - да се справят със стреса и рисковите фактори.
 - да се справят с разрушителни промени.
 - да се справят с бариерите, които им пречат да задоволяват нуждите си или да реализират своя житейски проект.
 - да поддържат положителна нагласа.
 - да поддържат позитивни взаимоотношения.
 - да продължават да изграждат и развиват своите житейски планове.
- Уязвимостта е съвкупно понятие, предизвикано от риска и балансирано от устойчивостта. Рискът и устойчивостта си взаимодействат динамично, като се развиват с израстването на детето и развитието на неговите способности.

- Рискът и устойчивостта се променят по време на миграционния опит. *В общността, която приема непридружени деца, усилията за предотвратяване на уязвимостите, които водят до вреда, имат за цел да намалят рисковете, като същевременно укрепват устойчивостта на отделното дете и на непридружените деца като група.* (оттук и инструментът „Пътуване през живота“ за оценка на риска и факторите на устойчивост).

Трета стъпка: Екологично разбиране на уязвимостта

- Рискът и устойчивостта определят уязвимостта. Те са динамични и засягат детето по различни начини.

Това разбиране е известно като „екологичен модел“. „Екологията“ на детето се отнася до всички социални контакти и взаимоотношения на детето, както и до позицията му в семейството и общността.

- Тя обхваща и по-широки социални, икономически, правни и политически въпроси и тяхното въздействие върху живота и перспективите на детето.

- Личните рискове и устойчивостта на детето могат да бъдат свързани с неговото физическо, познавателно и здравословно състояние, характер и житейска история. Те са тясно преплетени с рисковете и устойчивостта, произтичащи от преките и непреки взаимоотношения, социалния контекст и средата на детето според екологичния модел.

- В резултат на това рисковете и устойчивостта на човека си взаимодействат на множество нива и се натрупват.

- След като въведе тези понятия, учителят раздава на участниците брошура 4 и брошура 5.

След това учителят се връща към графиката на флипчарта с всички ключови думи и коментари. Учителят обобщава дискусията на участниците, като използва някои от ключовите им думи, посочващи факторите на риска и устойчивостта. Те напомнят на групата за взаимодействието между рисковете и устойчивостта в преките и непреки връзки на детето (вж. фигура 2).

- Ако групата е идентифицирала рискови и резиланс (устойчивост) фактори, които не са споменати в брошура 5, учителят може да покани участниците да отбележат тези допълнителни фактори в брошурата.

- Ако в хода на груповата дискусия не са идентифицирани някои фактори, посочени в брошурата, учителят може да използва тази възможност, за да запознае участниците с областите, които остават неадресирани.

Figure 2: Risk and resilience influence the child's vulnerability and interact at different levels

Source: FRA (2022).

Четвърта стъпка: Ролята на приемащата общност за намаляване на уязвимостта

- Разказването на житейската история може да помогне на детето да преработи неблагоприятните преживявания, като ги трансформира в бъдещи перспективи. Приемашката общност може да подкрепи този процес, като разбере и отговори на нуждите на детето и взаимодейства с него по начин, който зачита правата му. (Качествените взаимоотношения с поне един възрастен са от жизненоважно значение за устойчивостта на децата).
- Капацитетът на приемащата общност да защитава правата на децата е от съществено значение за намаляване на уязвимостта. Тази общност трябва да разбира как потребностите и правата на детето се свързват и взаимодействат на всички нива на техните социални отношения.
- Обучителят повтаря четирите основни измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето, представени в първата сесия на обучението, които заедно допринасят за намаляване на рисковете и укрепване на устойчивостта на детето.
- Обучителят завършва, като подчертава, че понятията уязвимост, риск и устойчивост - и начинът, по който те се разбират - влияят върху начина, по който някои се възприема и третира.
- Разбирането на уязвимостта от екологична и основана на правата перспектива може да помогне за промяна на нагласите и мисленето по отношение на непридружените деца. На тях се гледа не като на обезправени лица, които се нуждаят от помощ, а като на индивиди с ресурси,

потенциал и умения за справяне, които са самодостатъчни и допринасят за приемащата общност като активни и компетентни хора.

Пета стъпка: Ролята на настойника за намаляване на уязвимостта

- Настойникът може да подкрепи детето, доставчиците на услуги и общността в постигането на по-добро разбиране на рисковете и устойчивостта на детето.

- Идентифицирането и разпознаването на рисковете позволява на настойника и на приемащата общност да мобилизират по-добре правилната подкрепа за намаляване на тези рискове. Тези усилия са от съществено значение за предотвратяване или намаляване на вредното въздействие на рисковете и за укрепване на устойчивостта на детето.

- Обучителят може да зададе следните два въпроса, за да насочи заключителната дискусия с участниците:

1. Какво може да направи настойникът, за да намали рисковете за непридруженото дете?

2. Какво може да направи настойникът, за да засили устойчивостта на детето?

- Участниците обсъждат какво могат да направят като настойници, за да повлияят на уязвимостта на детето, по-специално как да помогнат за намаляване и смекчаване на рисковете и за укрепване на устойчивостта на детето.

- Обучителят следва да отбележи, че понятието за уязвимост се използва в правото на ЕС, включително по отношение на жертвите на престъпления и лицата, търсещи международна закрила. Уязвимото лице има специални нужди от закрила и се нуждае от целенасочена подкрепа. Децата са признати за уязвима група.

- Това признаване, съчетано със задължението на държавите членки да предоставят специална подкрепа и закрила, е важен фактор при приемането на непридружени деца. То укрепва техните права и гаранции в много сфери на живота им, включително настаняване, помощ, представителство и процесуални права, които ще бъдат разгледани в модули 2 и 3.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

Обучителят води участниците през заключителен размисъл, за да:

- Отбележете спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.

- Използвайте колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.

- Обявете ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Сесия 1.3: Деца в движение: миграционен опит и житейски истории

**Ниво 3 на колелото за настойничество: Историята на детето,
свързано с миграцията**

Цитат от дете

"Трябваше да тръгна веднага. Нямах време дори да кажа на приятелите си и да се сбогувам с баба си."

"Когато се забавляваме с другите момчета, понякога си говорим за това, че ще се върнем у дома и какво би могло да бъде. Бих искал да се върна вкъщи и да видя родителите си, братята и сестра си и приятелите си, да се разходя отново по улиците на моя град, но ме е страх. Може би нещата ще се променят и понякога в бъдеще може да е безопасно да се върна, дори само на гости".

Цитат от настойник

"Когато прочетох досието на Тео, бях шокиран от това колко много насилие и лоши неща е трябвало да преживее, и това е започнало от мястото, където е живял със семейството си, и е продължило през цялото време на пътуването, дори в Европа. Няма да повярвате, когато го видите, той не го показва."

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Конвенцията на ООН за правата на детето предоставя на непридружените деца мигранти и деца, търсещи убежище, същите права като на другите деца.
- Непридружените деца са изправени пред много рискове, включително рискове от насилие и експлоатация. Те се сблъскват с тях на всички етапи от миграцията си: в родните общности, по време на пътуването, при транзитно преминаване и в страната на пристигане.
- Разбирането на миграционния опит на детето е от ключово значение за определянето на подходящи реакции. Това включва рисковете и източниците на закрила на всички етапи от миграцията.

- Важна е информацията за житейската ситуация на детето в родната общност и преживяванията по време на пътуването. Тя гарантира, че предоставената подкрепа е смислена и подходяща за детето, включително с оглед на пола и културата на детето и ситуацията в страната му на произход.
- Настояникът играе важна роля, за да гарантира, че държавните служители и доставчиците на услуги основават решенията си на правилна информация за детето.
- В България съществува Координационен механизъм за взаимодействие между институциите и организациите при случаи на непридружени деца или деца чужденци, разделени от семействата си, намиращи се на територията на Република България, включително деца, търсещи и/или получили международна или временна закрила.
- Непридружено малолетно или непълнолетно дете или дете-чужденец, търсецо или получило международна закрила, което се намира на територията на Република България, се представлява в производството по Закона за убежището и бежанците от адвокат, вписан в регистъра за правна помощ на Националното бюро за правна помощ

Очаквани резултати от обучението

След успешното приключване на това обучение участниците следва да постигнат следните резултати:

ЗНАЯТ

- рисковите фактори, които оформят миграционния опит на детето от дома до мястото на пристигане.
- индивидуалните рискови фактори и фактори за устойчивост и как те са свързани с по-широки, общи фактори.
- че историите на живота и миграцията на децата са разнообразни и уникални.

МОГАТ

- да идентифицират предизвикателствата и възможностите, произтичащи от произхода и миграционната история на детето.
- да предприемат действия, ако решенията, отнасящи се до детето, се вземат, без да се вземат предвид историята и възгледите на детето.
- да подкрепят детето да разглежда миграционния си опит като ценен ресурс за своето развитие и развиване на способностите си.

СА

- активни и внимателни слушатели, когато детето споделя своята история.
- в състояние да приемат, че миграционния опит на детето е ресурс за неговото развитие и способности.

Подготовка

Тематична подготовка

- Обучителят подготвя сесията - ключови факти, определения и въпроси относно миграционния опит на децата, пристигащи в страната и/или града или региона, където се провежда обучението. Подготвителната работа или въведението на експерт помагат на учителя да води и направлява дискусиата с участниците.

- Официална информация за непридружените малолетни и непълнолетни в България е достъпна на уебсайта на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет.

- Представянето на информация за миграционния опит на децата може да се базира и на правата и потребностите на децата, които участниците са идентифицирали в предишни обучения.

Лекции за гости

Ключови моменти за обсъждане

- **Факти и цифри за миграцията:** Данни и статистически данни за мигрантите, търсещите убежище и бежанците, пристигащи в ЕС и в конкретната държава, в която се провежда обучението. Включва данни за непридружените деца.
- **Правна рамка:** Преглед на правната рамка относно непридружените деца мигранти, търсещи убежище и бежанци в страната, в която се провежда обучението.
- **Процедури за международна закрила и пребиваване:** Информация за процедурите за международна закрила или разрешение за пребиваване в съответната държава.

Възможни поканени лица (гости):

- **Представители на доставчиците на услуги:** Лица от организации, работещи с мигранти, лица, търсещи убежище, и бежанци, като например работещи в сферата на здравеопазването, социалните услуги, закрилата на детето и др.

- **Представител на ВКБООН или НПО:** Представители на международни, национални или местни НПО, изследователски институти или академични среди.
- **Организация, представляваща мигрантски общности:** Представители на организации, представляващи мигрантски общности и групи от диаспората.

Материали за раздаване

Всички материали за този модул (пълният списък) се намират [тук](#).

- **Ръководство 6:** Казуси за сесия 1.3
 - **Ръководство 7:** Типични фактори на тласък и натиск при миграцията на непридружени деца
- Обучителят подготвя следните допълнителни информационни материали на националния език, свързани с българската правна рамка

V. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и обобщение

- Откриване на програмата за обучение и приветствие към участниците.
- Обобщаване на предишната сесия от група участници и въвеждане в основната тема на сесията.

2. Упражнение за биографичен разказ: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Обучителят моли участниците да разсъждават върху пряка или косвена история за миграцията в техния живот.

Обучителят ги моли да изразят личния миграционен опит като ключова дума. Това може да е свързано с действителна миграция, пътуване или метафорично пътуване по отношение на проучване на нови тематични области или контакти, или опит в обучението.

- Обучителят моли участниците да споделят своите ключови думи с групата. Те могат да коментират своята дума, ако желаят да го направят.

3. Въведение: В началото на срещата се обсъждат въпроси, свързани с обучението на учениците: Определяне на тематичното поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани по време на обучението и казва на участниците, че чрез изпълнение на дейностите и чрез съвместно размишление те ще проучат миграционния опит на децата, които пристигат непридружени в страната или града/региона, където се провежда обучението. Те също така ще обхванат въпроса как преживяванията на детето по пътя на миграцията са свързани със сегашното му положение и перспективите за бъдещето.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

- Обучителят разделя участниците на групи.
- Той може да избере да работи с един казус или с някои или с всички **казуси**. Това ще зависи от конкретния контекст на мястото, където се провежда обучението. Казусите по-долу са предложени като примери. Те могат да бъдат адаптирани към националния и/или местния контекст.

Обучителят раздава брошура 6 и дава инструкциите за работа по групи.

- Представете си, че сте настойник на детето, описано в казуса, и отговорете на следните въпроси:

- Кои са основните фактори на насилствено отблъскване и фактори на привличане към съответната страма в миграционната история на това дете?

- Можете ли да определите кои са факторите, идентифицирани при проучването на случая, както и факторите, за които може да се наложи да съберете повече информация като настойник?

- Как тези фактори влияят върху нуждите на детето?

Групите разполагат с около 15-20 минути, за да прочетат и обсъдят случая. След това докладват в пленарна зала. Обучителят модерира дискусиата.

5. Изводи: В рамките на дискусиата се обсъждат въпроси, свързани с децата, и се обсъждат въпроси, свързани с децата: Размисли и анализ от интерактивната работа по групи

Първа стъпка: Подтикващи и привличащи фактори за миграцията на деца

- Обучителят посочва, че миграцията на децата се осъществява в по-широк контекст от социални, икономически и политически фактори. Разбирането на по-широкия контекст на миграцията на децата е от съществено значение за настойника. То осигурява важни основни познания за ролята на настойника.
- Обучителят улеснява дискусията с участниците, за да се идентифицират тласкащите и привличащите фактори, свързани с миграцията на децата, и как тези фактори могат да бъдат организирани според различни социални, икономически, политически и екологични условия.
- Обучителят може да се позове на брошура 7, за да насочи тази дискусия. Те могат да илюстрират тази дискусия, като нарисуват таблица с факторите на флипчарта (както е в брошурата) и попълнят таблицата с ключовите думи и аргументи, предоставени от участниците.

Втора стъпка: Етапи на миграцията

- Миграцията е процес, който започва преди напускането на страната на произход. Хората, които мигрират, често имат предишен миграционен опит. Това е пряко или косвено свързано с „решението за напускане“.
- Миграцията може да бъде *доброволна*, т.е. лицето е мотивирано да напусне и решава да го направи, или *принудителна*, при която обстоятелствата или действията на трети лица правят миграцията наложителна. Понякога лице, което вече е решило да напусне, се чувства и принудено да го направи - съчетаване на доброволни и принудителни мотиви. Решението за напускане и емоциите, свързани с миграцията, варират при тези три сценария.

Обучителят може да сподели тези размисли, като представи **историята на живота и миграцията на детето (Пътуване на живота)** в следните **основни фази**:

- ситуацията в дома на детето
- решението за заминаване или обстоятелствата, които водят до заминаването
- заминаването
- пътуването на детето
- пристигане в страната
- преместването или движението на детето в рамките на страната на пристигане
- настоящата ситуация на живот на детето
- перспективите и стремежите на детето за настоящето и бъдещето
- мислите на детето за дома и страната му на произход, включително тези за възможно или действително завръщане.

За повече информация вижте уебстраницата на FRA за колелото на настойничеството.

- При представянето на миграционния процес учителят може да повтори някои ключови факти и цифри от тематичното въведение към тази сесия, както и ключови понятия, като хора, нуждаещи се от закрила, убежище, статут на търсещите убежище и бежанците, контрабанда на мигранти и трафик на деца. Тези понятия се основават на определенията, предоставени от международното право, правото на ЕС и националното право (достъпни на платформата за електронно обучение на FRA).

Трета стъпка: Риск и устойчивост в миграционната история на детето

- Учителят трябва да подчертае, че във всяка миграционна фаза детето е част от социална среда, която може да предложи защита и подкрепа или да представлява риск, пречки и бариери (и ние трябва да ги разберем). Много деца могат да имат както положителен, така и отрицателен опит от социалния контекст и хората, с които се сблъскват. Такъв е случаят на всички етапи на миграцията: напускане на родната общност; по време на пътуването и пристигане и установяване в новата държава.

- Тези положителни и отрицателни преживявания, рискове и източници на устойчивост могат да повлияят на детето дори и след като е пристигнало в България, а дори и за цял живот. Преживяването на дискриминация по полов признак например може да има потискащ и обезкуражаващ ефект върху детето, който да продължи и в зряла възраст.

- Актовете на насилие в дома и по време на пътуването могат да причинят физически и емоционални увреждания, психически проблеми, увреждания, трайни здравословни увреждания и травми. Рискът от трайни увреждания и вреди е особено висок, когато системите за приемане и подкрепа в страната на пристигане не са адекватни, за да отговорят на индивидуалните нужди на детето.

Четвърта стъпка: Значение на миграционната история на детето за настойника

- Миграционният процес трябва да се разбира в светлината на историята, стремежите и желанията на детето. Трябва да се вземат предвид и множество субективни и обективни аспекти, които определят живота на детето.

- Важно е настойниците да вземат предвид миналото, настоящето и бъдещето на детето. Осъзнаването на приемствеността в живота и развитието на детето помага да се разшири фокусът от „тук и сега“. Това често доминира при първото приемане и реакция на непридружените деца. Вместо това те трябва да възприемат по-дългосрочна перспектива за развитието на детето и прехода му към зряла възраст и независим живот.

- Особено важно е настойниците да следят дали и как преживяванията и рисковете, от които детето е избягало, продължават да му влияят по време на пътуването и в страната на пристигане. Действията, решенията и нагласите на настойника имат важно значение за прекъсването на приемствеността на негативните преживявания. Това инициира преход към по-положителни преживявания за детето, съчетани с реална перспектива за бъдещето.

- Настойникът трябва да е наясно с връзките на детето с дома и общността, от която произхожда, или където се намира семейството му, и с качеството на отношенията на детето с членовете на семейството му, както и с позицията на детето в общността на дома и в цялостната социална среда. Това дава възможност на настойника да разбере по-добре динамиката и сложността на историята на детето.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

- Отбележете спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.
- Използвайте колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.
- Обявете ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Допълнителни връзки към ресурси за сесиите :

- Упражнения за решаване на казуси Модул 1
- Презентации за Модул 1 (със или без бележки)
- Самооценка на резултатите от обучението по модул 1

Модул 2: НАСТОЙНИЧЕСТВО ЗА НАЙ-ДОБЪР ИНТЕРЕС НА ДЕТЕТО

Преглед на модула

- **Сесия 2.1: Създаване на ефективна връзка между настойника и детето**
- **Сесия 2.2: Мандат и задачи на настойника**
- **Сесия 2.3: Защита на най-добрите интереси на детето по отношение на държавните органи и доставчиците на услуги**

Цели на модул 2

- Модул 2 се основава на теоретичните и практическите концепции, въведени в Модул 1. Той има за цел да обучи настойниците да прилагат тези концепции в контекста на собствените си правомощия и по отношение на други държавни органи и доставчици на услуги, които са в контакт с детето.
- В модула се въвеждат специфични задачи на настойника. Обучителят подкрепя участниците в придобиването на увереност в ролята на настойника и в способността им да действат като застъпници на детето, като насърчават правата и най-добрите интереси на детето при взаимодействието му със съответните държавни органи и служби.
- Участниците ще се научат да оценяват сложността на работа на службите, с които непридруженото дете ще е в контакт, и на процедурите, през които ще минава.
- Те ще получат знания за механизмите за насочване, задълженията за докладване, правилата за поверителност и защитата на данните.
- Обучението ще повиши чувствителността на настойниците към важноста спрямо адаптирането на поведението и комуникацията спрямо конкретната ситуация и среда, в която попада детето.

Общи резултати от обучението

- 2.1. Да разберат как принципът на висшия интерес на детето може да направлява настойническите услуги.
- 2.2. Да опишат задачите и задълженията на настойника и да придобият увереност при упражняването на ролята на настойник.

- 2.3. Да се запознаят с основните понятия, описващи професионалните отношения на настойника и детето.
- 2.4. Да се поише концепцията за механизъм за насочване на деца с неговите основни участници и услуги, включително формалните и неформалните участници, които предоставят подкрепа на детето.
- 2.5. Да се повиши готовността за задействане на механизма за насочване на непридружено дете в съответствие с нуждите и правата на детето.
- 2.6. Осъзнаване сложността на услугите и процедурите, свързани с непридруженото дете.

Сесия 2.1: Създаване на ефективни взаимоотношения между настойника и детето

Колело за настойничество ниво 4: Възраст и развиващи се способности на детето

Цитат от дете

"В началото си мислех, че тя е един от многото социални работници, които питат за моята история. След като прекарахме един ден заедно в провинцията разбрах, че мога да се открия пред нея."

„Понякога се смеем заедно, а в други случаи се занимаваме със сериозни неща, като например работа по автобиографията ми.“

Цитат от настойник

"Преди да стана настойник, мислех, че знам от какво се нуждае един юноша. След като опознах Али по-добре, разбрах, че много от идеите ми са неприложими и трябваше да променя и разширя гледната си точка."

"В много случаи се разстройвах, защото той не правеше това, което бяхме решили заедно. Сега нещата се подобряват и аз разбрах по-добре, че нещата работят, когато имат смисъл за него."

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Компетентните възрастни са важни за децата и могат да служат за пример за подражание.

- Връзката на детето с настойника ще бъде повлияна от предишния му опит с възрастни, включително членове на общността, доставчици на услуги и държавни служители. Този опит може да се случи в дома на детето, по време на пътуването или в приемащата общност.
- Възрастта, полът, културният произход и житейските истории на детето и настойника оказват влияние върху техните професионални и лични отношения.
- Откритият диалог и активното слушане могат да помогнат на настойника и детето да изградят доверие и ефективни взаимоотношения.
- Детето има право на достъп до информация, комуникация и подкрепа. Те трябва да бъдат съобразени с възрастта и р способностите на детето, с неговия език, култура и опит.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

ЗНАЯТЕ

- Да обясняват значението на ролята на възрастния за развитието на детето
- Да разграничавате ролите на родителите, професионалните настойници, социалните работници и попечителите по отношение на непридруженото дете.

ПРАВЕТЕ

- Отнасяйте се към детето по етичен и хуманен начин, като отчитате как полът, културата, езикът и житейската история на детето влияят върху неговите развиващи се способности.
- Действайте с доверие и изградете доверителна връзка с детето.
- Адаптирайте общуването към възрастта и развиващите се способности на детето.

БЪДЕТЕ

- Бъдете подготвени да действате от позицията на възрастен спрямо детето
- Бъдете чувствителни към нуждите на детето с оглед на неговата възраст, пол, културна и езикова среда, както и опит.

Подготовка

Тематична подготовка

- Екипът от обучители (или обучителят) подготвя тематичното въведение на сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията за обучение. По-

специално те събират приложимите закони и разпоредби в страната и/или града или региона, където се провежда обучението. Те предвиждат различни възрастови граници и изисквания за минимална възраст и определят правата и *отговорностите* на децата. За тази цел са полезни докладите за националния капацитет, матриците и документалните прегледи.

- Представянето на различните законоустановени възрастови граници и свързаните с тях права и задължения може да направи препратка към правата и потребностите на детето. То може също така да се позовава на рисковите фактори и факторите за устойчивост, които участниците са идентифицирали в предишните сесии за обучение.

Различните възрастови граници и минимални възрасти, определени в националното законодателство, могат да се отнасят до следното: (подготовка за обучението на участниците)

- Задължително училищно образование;
- Минимална възраст за наемане на работа и разпоредби относно работата и наемането на деца на различна възраст;
- Право на изслушване в административни и съдебни производства, например във връзка със семейното право, алтернативното настаняване, производството за предоставяне на убежище и наказателното производство;
- Право на информирано съгласие за медицинско лечение;
- Възраст на сексуално съгласие;
- Минимална възраст за сключване на брак;
- Възраст за наказателна отговорност.

Гост лектори

ОСНОВНИ ТОЧКИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ

- Запознаване с принципите на комуникация, съобразена с интересите на децата, практически насоки и конкретни методи на работа за:
 - Водене на деликатен разговор с дете, включително разговори за насилие, експлоатация и травми;
 - Предаване на съобразена с детето информация на деца мигранти, включително съобщаване на добри и лоши новини;
 - общуване и взаимодействие с деца, засегнати от травма;
 - справяне с предизвикателно поведение на децата, като например агресия.
- Запознаване с ролята на устните преводачи и културните медиатори и как да се работи ефективно с тях.

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА, КОИТО ДА БЪДАТ ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ

- Професионалист с опит в областта на детското развитие, детската психиатрия или психология.
- Професионалист с опит в общуването с деца, в интервюирането на деца от различни среди и в провеждането на (съдебномедицински) разпити на деца.
- Културен медиатор с опит в работата с непридружени деца.
- Представител на национален, регионален или местен орган, отговарящ за услугите по настойничество, опитен настойник или представител на асоциация или мрежа на настойници.

Материали за раздаване

Всички материали за раздаване към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

За целите на това занятие са полезни брошурите от 29 до 37.

Освен това учителят подготвя:

Справка 21: Процедури за предоставяне на убежище на непълнолетни лица

Намерете различните възрастови граници и минимални възрасти, определени в националното законодателство, които се отнасят до следното:

Справка 20: [Възрастови граници\[1\]](#) [[2](#)]

В. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и обобщение

- Откриване на програмата за обучение и приветствие към участниците.
- Обобщаване на предишната сесия от група участници и въвеждане в основната тема на сесията.

2. Упражнение за биографичен разказ: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Учителят моли участниците да разсъждават върху собствените си житейски истории.

Участниците се срещат за лична история, която е била важна при решаването на даден проблем в детството или юношеството им. Това може да бъде връзка с член на семейството или домакинството, с човек от тяхната общност, с приятел или с непознат.

- Обучителят моли участниците да посочат дума, която описва връзката им с този човек.
- Обучителят пита дали някои от участниците биха искали да споделят мислите си с групата. Те могат да обяснят защо са избрали ключовата дума и да опишат връзката си с лицето.

3. Въведение: Включете се в дискусиата, за да се запознаете с тази тема: Създаване на тематично поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани на сесията за обучение, и казва на участниците, че чрез изпълнение на дейностите и чрез съвместно размишление *те ще проучат как възрастните и подкрепящите лица са важни в живота на всяко дете*. Те също така ще *проучат как един компетентен и отговорен възрастен може да промени живота на непридруженото дете*.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: картографиране на ситуациите, в които децата се нуждаят от подкрепата на възрастен

- Обучителят нанася на флипчарт **Фигура 3 Модел на потребностите** (от предишната сесия), представяща четирите основни измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето (вж. Приложение 1, Методическа бележка 1). Те напомнят на участниците за модела, представен в първата сесия на обучението.
- Обучителят моли участниците да си представят дете, което живее в тяхната общност. То може да бъде момиче или момче и да е на всякаква възраст или от всякакъв произход. Обучителят задава на участниците следните въпроси:
 - Можете ли да се сетите за *ситуации, в които това дете се нуждае от подкрепа от страна на възрастен*?
 - Какви ситуации ви идват наум?
- Докато участниците отговарят на въпросите, обучителят отбелязва на флипчарта ключови думи, обобщаващи отговорите им. Обучителят моли участниците да посочат кое от четирите измерения е най-подходящо за всяка ключова дума.
- Ключовите думи се разпределят в съответствие с екологичния модел, представен в Сесия 1.2 (вж. **фигура 2 социално-екологичен модел**):

- Ключовите думи, които са най-подходящи за **личния и непосредствения контекст на детето**, като например приготвяне на здравословна храна или осигуряване на грижи, се поставят близо до центъра на концентричните кръгове.

- Ключовите думи, които са свързани с **общността и обществото**, например организиране на транспорт на детето до рождения ден на приятел или помощ при намирането на подходящ спортен клуб, са поставени в средните кръгове.

- Ключовите думи, отнасящи се до **държавната сфера, държавните услуги и правните, административните или съдебните въпроси**, се поставят във външните кръгове. Това може да включва например подновяване на личната карта на детето или записване на детето в училище.

- Флипчартът вече е покрит с ключовите думи и дискусиата приключва. След това учителят моли участниците да определят кой е отговорен за подкрепата на детето във всяка от горепосочените области. Участниците най-вероятно ще определят родителите като най-значимите възрастни за децата в техните общности. Някои деца обаче ще имат приемни родители или осиновители, или професионални настойници. Когато децата участват в административни или съдебни производства, могат да бъдат включени настойници и представители или адвокати. Участниците могат да споменат като важни възрастни и членовете на разширеното семейство, съседите и родителите на най-добрия приятел на детето.

- Докато участниците мислят за тези, които са отговорни за осигуряването на удовлетворяването на различните нужди на детето, учителят отбелязва ключовите думи на флипчарта.

- За да завърши това упражнение, учителят включва участниците в групова рефлексия. То се фокусира върху многостранния чертеж, който те са създали на флипчарта. Заключителната дискусиа има за цел да привлече вниманието на участниците към мрежата за подкрепа от компетентни, отговорни и грижовни възрастни, на които детето в тяхната общност може да разчита.

Втора стъпка: картографиране на възрастните, отговорни за подкрепата на непридружено дете

След тази дискусиа учителят моли участниците да помислят **как би се променила ситуацията, ако детето е непридружено:**

Кой е този, който може да отговори на тези нужди, когато детето е непридружено?

- Кой е отговорен за това да гарантира, че нуждите им са удовлетворени?

Обучителят разделя участниците на три или четири групи и моли всяка група да отговори на тези въпроси. Групите разполагат с 10-15 минути за мозъчна атака, след което докладват в пленарна зала.

5. Изводи: В рамките на дискусиата се обсъждат въпроси, свързани с безопасността на хората, с които се занимават: Размисли и анализ от интерактивната работа по групи

Обучителят и участниците обобщават мрежата за подкрепа на компетентни и отговорни възрастни, които се грижат за детето.

Първа стъпка: мрежи за подкрепа на непридружени деца: разлики между родната и приемащата общност

- Обучителят моли участниците да си спомнят, че непридружените деца са имали **същата мрежа за подкрепа като местните деца в приемащата общност**, мрежа, съставена от важни възрастни, връстници, членове на семейството и други членове на техните домашни общности. Тези възрастни, или някои от тях, може би все още са на разположение на детето. Те обаче могат да упражняват ролята си на подкрепящи само от разстояние. **(Вижте инструмента JoL и брошурите в Модул 5)**

- В приемащата общност детето може да има същата нужда от подкрепящи възрастни като другите деца. То може да има и други специфични нужди/задължения. Те са свързани с езика и културата, уреждането на статута, убежището или имиграцията, настаняването и редица процедури, в които участва детето.

Втора стъпка: ролята на настойника за осигуряване на подкрепа за детето

- Заключителната дискусия има за цел да повиши осведомеността на участниците относно основните възрастни в живота на непридруженото дете. Тя също така има за цел да ги предупреди за важността на това настойниците да знаят кой е отговорен или на разположение да изпълнява важни функции за детето. Настойникът трябва да е наясно с всички области, в които непридруженото дете се нуждае от подкрепа от страна на възрастен, дори и да не носи отговорност за всички тях.

- Настойниците трябва да разберат, че родителите, професионалните настойници, социалните работници и попечителите имат различни роли и отговорности по отношение на непридружените деца. Настойникът е в добра позиция да следи за нуждите на детето. Те могат да отбележат как нуждите се посрещат от различните участници и дали отговорите са подходящи и ефективни.

- Настойникът трябва да поиска действия, когато такива липсват. Следователно настойникът играе важна роля в планирането, наблюдението, контрола и намирането на отговори на нуждите на детето. **(Вж. на ръчник 31 за управление на случай) .**

- Може да се наложи настойникът да бъде подготвен да обясни ролята си на детето и на други доставчици на услуги. Може да се наложи да обясни как тя се различава от тази на родителите на детето, професионалните настойници или социалните работници. Ако конкретните пълномощия и разпределението на задачите са неясни, настойниците може да се сблъскат с въпросите, критиките и съмненията на други участници. Следователно изясняването на

разликите между тези лица и техните роли е от съществено значение, за да могат всички участници да си сътрудничат уверено и да се допълват взаимно.

- Обучителят обявява, че въпросите относно услугите за подкрепа на непридружени деца и механизма за насочване ще бъдат разгледани в предстоящите сесии за обучение.

6. Закриване на сесията за обучение: Обобщаване на ключовите моменти и отворените въпроси

Обучителят води участниците през заключителен размисъл, за да:

обобщи ключовите моменти, които участниците и учителят ще вземат от тази сесия.

- Отбележете спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.
- Използвайте Колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.
- Обявете ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Сесия 2.2: Мандат и задачи на настойника

Колело за настойничество Ниво 5: Мандат и задачи на настойника

Цитат от дете

"Моят настойник знае неща, които аз не знам. Тя е много деликатен човек. Много се зарадвах, когато обясни на хората от приюта, че не се интересувам от това да стана хлебар."

"Срамувах се да обясня проблемите с раздразнението на кожата ми. Тя ми обясни нещата и заедно отидохме на лекар. Сега се чувствам добре."

Цитат от настойник

„Нещата постепенно се изясниха, когато осъзнах, че трябва да се вслушвам повече в неговата гледна точка за ситуацията“

"Когато започнах, се опитвах да разбера всичко за закона и беше много трудно, защото не бях сигурен в правилността на постъпките си. Беше добре да получа помощ от специализиран адвокат - нещата станаха по-ясни."

„Трябва да се вземат предвид много аспекти, как те са свързани помежду си и как имат смисъл за опита и желанията на Роузи“

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Правото на ЕС и националното законодателство уреждат ролите и отговорностите на настойника и законния представител. Международни организации и институции на ЕС предоставят допълнителни насоки.
- Задачата на настойника е да насърчава правата и най-добрите интереси на детето. Той трябва да прави това, като се съобразява с индивидуалните нужди и житейската история на детето.
- Настойникът трябва да спазва националните разпоредби, определящи неговия мандат. Принципите и правата, предоставяни от Конвенцията на ООН за правата на детето и други

международни стандарти и стандарти на ЕС, също са важна отправна точка за настойниците. Те могат да насочват настойниците при упражняване на тяхната роля.

- Настойниците се нуждаят от разнообразен набор от умения и знания, за да изпълняват задачите си. Правата на детето трябва да ориентират тяхното отношение.
- Настойниците са част от по-широка мрежа от институции, доставчици на услуги и членове на общността, които работят с детето и го подкрепят.

Очаквани резултати от обучението

След успешното приключване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

ДА ЗНАЯТ

- Да опишат мандата и задачите на настойника в съответствие с националното законодателство и международните стандарти.
- Да обяснят до каква степен мандатът на настойника в тяхната страна съответства на правото на ЕС и на международните стандарти и стандартите на ЕС.

МОГАТ

- Да действат естествено и уверено, когато изпълняват задачите си.
- Да се отнасят към детето, другите участници в общността, доставчиците на услуги и държавните служители като компетентен настойник.
- Да упражняват ролята на настойник в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на детето.

БЪДЕТЕ

- Бъдете отворени към насоките, които националните, международните и европейските източници предлагат на настойниците.
- Бъдете наясно с ограниченията на задачите на настойника.

Подготовка

Тематична подготовка

- Екипът от обучители подготвя тематичното въведение към сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията за обучение.
- По-специално, те определят приложимите закони в страната и/или града или региона, където се провежда обучението. Те регламентират мандата на настойниците на непридружени деца, включително конкретни задачи и задължения. Те също така посочват всички специфични разпоредби на регионално или местно равнище или съществуващите насоки.

Тостуващи лектори

ОСНОВНИ ТОЧКИ НА ОБСЪЖДАНЕ

- Запознаване с мандата и задачите на настойника в държавата, в която се провежда обучението.
- Опит и извлечени поуки: практически съвети от опитен настойник или от асоциация за настойничество.

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА, КОИТО ДА БЪДАТ ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ

- Представител на националния орган по настойничество, когато е приложимо, или представител на подобна институция или организация, отговаряща за управлението и надзора на услугите по настойничество за непридружени деца.
- Опитен настойник или представител на асоциация или мрежа от настойници.

Информационни материали

Всички материали за раздаване към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

Ръководство 8: Агенция на Европейския съюз за основните права - насоки относно ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца:

Ръководство за ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца: **Ръководство 9:** Комитет по правата на детето - ръководство за ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца:

Ръководство за ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца: **Ръководство 10:** Съвет на Европа - ръководство за ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца :

Ръководство 11: Международни неправителствени организации - насоки за ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца

Ръководство 12: Обобщение на международните и европейските насоки относно ролята и отговорностите на настойниците на непридружени деца.

V. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Приветствие и обобщение

- Откриване на програмата за обучение и приветствие към участниците.
- Обобщаване на предишната сесия от група участници и въвеждане в основната тема на сесията.

2. Упражнение за биографичен разказ: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Обучителят моли участниците да разсъждават върху значението на доверието в лична или професионална връзка и да измислят ключова дума за поведение, умение или компетентност, които помагат за изграждането и поддържането на доверие в тази връзка.
- Обучителят моли участниците да споделят своите ключови думи с групата. Те могат да коментират своята ключова дума, ако и както желаят.
- Може да си струва да разгърнете и задълбочите доста въпроса за доверието, тъй като той съдържа много нюанси, парадокси и дилеми, важни за ролята на настойника.

3. Въведение: Определяне на тематичното поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани в рамките на обучението и казва на участниците, че чрез провеждане на дейностите и чрез съвместно размишление те ще проучат как различните международни и европейски участници определят мандата на настойниците на непридружени деца.
- Те също така ще проучат как той е регламентиран в страната, региона или града, където се провежда обучението.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: международни и европейски насоки относно ролята и отговорностите на настойниците

- Обучителят разделя участниците на четири групи. Всяка група получава брошура, представяща насоки на международна или европейска организация или институция за настойническите услуги (вж. брошури 8-10).
- Обучителят моли четирите групи да опишат ролята и отговорностите на настойника, като използват раздадените им материали. Те съставят списък с основните моменти на флипчарт. Групите работят в продължение на около 25 минути.
- След това упражнението групите докладват в пленарна зала. Представят ключовите моменти, които са определили по отношение на ролята и отговорностите на настойника. Четирите флипчарта на групите се подреждат един до друг, за да могат групите да ги сравнят.
- След това обучителят насочва груповата дискусия, за да се определят областите, в които някои или всички набори от насоки съвпадат. Те също така определят разликите между тях. По време на тази дискусия обучителят отбелязва тези наблюдения на нов флипчарт.
- Когато този сравнителен анализ е изчерпан, обучителят пита участниците дали липсват въпроси, които трябва да бъдат добавени. Обучителят завършва, като казва, че този нов обединен списък, описващ ролята и отговорностите на настойника, представлява изчерпателно ръководство за настойниците на непридружени деца. Ръководството се корени в международните стандарти и препоръките на ЕС.

Втора стъпка: национални разпоредби относно ролята и отговорностите на настойниците в сравнение с международните стандарти и стандартите на ЕС

- Обучителят споделя с участниците разпоредбите, установени в националното законодателство (вж. брошури 8-12), и всички други национални разпоредби, политики или документи с насоки, които са на разположение на настойниците. Обучителят прави обобщен преглед на основните моменти, произтичащи от националното законодателство. Участниците разполагат с няколко минути, за да прочетат брошурата, обобщаваща националните закони и разпоредби.
- Обучителят провежда групова дискусия с участниците. Целта на дискусията е да се определят синергиите и разликите между националните и международните стандарти, ръководещи настойническите услуги. Дискусията запознава участниците с възможностите, които предоставят международните стандарти и стандартите на ЕС, насоките и препоръките.
- По време на дискусията обучителят и участниците проучват до каква степен настойниците могат да спазват европейските и международните стандарти в своя местен и национален контекст. Те обсъждат следните въпроси:

- Как един настойник би могъл да се възползва от европейските и международните стандарти, които го ръководят при упражняването на мандата му, както е определен в националния и местния контекст?

- Може ли настойникът да си навлече неприятности, ако спазва европейските и международните стандарти в допълнение към националните разпоредби?

● *Целта на това упражнение е да се проучи доколко гъвкав е мандатът на настойника в националния или местния контекст. Участниците също така проучват дали настойническите услуги могат да се възползват от международните и европейските насоки, като същевременно спазват националното законодателство.*

● Обучителят раздава на участниците брошура 12 като справочен документ. В това помагало се прави преглед на стандартите на ЕС, които уреждат мандата на настойника. Участниците могат да продължат да се позовават на него, когато работят като настойници.

5. Заключение: Размисли и анализ от интерактивната груповата работа

Първа стъпка: знания, умения и нагласи на настойниците

● Обучителят води дискусия с участниците, за да проучи какви знания, умения и нагласи биха били полезни за настойника при изпълнението на неговия мандат.

● Обучителят приканва участниците да проведат открита мозъчна атака. Коментарите и наблюденията се отбелязват на флипчарт, а при необходимост отговорите се подсказват чрез въпроси.

● Когато груповият размисъл приключи, обучителят приканва участниците да оценят своите силни страни и евентуални слабости в светлината на личните си възможности и житейски истории.

● От участниците не се изисква да споделят мислите си, въпреки че тези, които желаят, са добре дошли да го направят.

Втора стъпка: разбиране на ролята на настойника

● Обучителят приключва сесията, като напомня на участниците, че настойниците изпълняват своите роли и отговорности по различни начини.

● От решаващо значение е настойниците да придобият чувство на увереност относно своята роля и свързаните с нея дейности и задачи.

● Правата и висшите интереси на детето осигуряват общата рамка. Въпреки това всеки настойник работи въз основа на собствените си ресурси, капацитет и мрежи за подкрепа.

- Важно е да се разглеждат както детето, така и настойникът като личности със свои собствени истории, нужди, умения, способности и компетентности.
- Разбирането на собствения им мандат и отговорности помага на настойниците да определят границите на действията си с и за детето. Ролята на настойника, макар и да се припокрива с тази на родителя или лицето, полагащо грижи, е различна.
- Това е съществената основа, върху която настойниците упражняват важната си функция: да насърчават най-добрите интереси на детето по всички въпроси, свързани с него.
- Настойникът също така е част от по-широка мрежа, която включва други настойници, институционалната рамка, родителите и лицата, полагащи грижи за детето, общността и доставчиците на услуги.
- Важните референтни лица на детето могат да се намират в приемащата общност, в общността на произход или в общността на диаспората. Тези групи могат да предложат значителна подкрепа на настойника. За всеки настойник е важно да установи работни отношения с тях, както и с детето.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

- Обучителят води участниците през заключителна рефлексия, за да:
- Обобщи ключовите точки, които участниците и обучителят ще вземат от тази сесия.
- Отбележи спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.
- Използва Колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.
- Обяви ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група от доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Сесия 2.3: Защита на висшите интереси на детето по отношение на държавните органи и доставчиците на услуги

Ниво 5 на колелото за настойничество: Мандат и задачи на настойника

Цитат от дете

"Понякога се опитваме заедно да разберем какво е най-добре да направим. Системата е трудна и н винаги думите отговарят на действителността."

"Не можех да спя, винаги мислех за документите си. Накрая решихме ситуацията и сега се чувствам по-спокоен."

„Тина прави това, което майка ми би направила, ако беше тук“

Цитат от настойник

"За първи път осъзнах, че е необходимо да заема силна позиция, за да намеря решение. Не беше лесно за мен, аз съм доста срамежлив човек, но в крайна сметка се справих."

„Понякога е трудно да си сътрудничиш с властите, но трябваше да намеря начин, а в системата можеш да намериш и хора, на които наистина им пука“

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Много държавни участници и частни доставчици на услуги са в контакт с непридруженото дете от момента на пристигането му до намирането и прилагането на трайно решение.

- Настоятникът подкрепя детето при взаимодействието му с всеки един от тези участници, като винаги се фокусира върху защитата на правата и насърчаването на най-добрите интереси на детето.
- Настоятникът трябва да поддържа независима и безпристрастна роля при взаимодействието си с различните държавни органи и доставчици на услуги, като се ръководи преди всичко от най-добрите интереси на детето.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

ДА ЗНАЯТ

- Да идентифицират участниците и службите на националните и местните механизми за насочване, техните конкретни правомощия и какво означават те за непридруженото дете.
- Да идентифицират съответните механизми за докладване и подаване на жалби за проследяване на нарушения на правата на детето или професионални нарушения на държавни участници и доставчици на услуги.
- Опишете процесите и процедурите за вземане на решения, свързани с непридружено дете.

НАПРАВЕТЕ

- Получете данни за контакт с всички държавни органи и доставчици на услуги, ангажирани с детето, и се срещайте редовно с тези хора.
- Застъпвайте се за правата на детето пред държавните органи, частните доставчици на услуги и лицата, с които детето контактува.
- Действайте независимо и безпристрастно, ръководейки се преди всичко от правата и най-добрите интереси на детето.

БЪДЕТЕ

- Бъдете уверени в това, че действате като връзка между детето и съответните държавни и други участници, които работят с него.
- Да са в състояние да защитават правата и най-добрите интереси на детето, дори когато системата за прием поставя пречки и препятствия.

Подготовка

Тематична подготовка

Тематична подготовка

● Обучителите подготвят тематичното въведение към сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията за обучение. **По-специално те картографират механизма за насочване на непридружени деца в страната и/или на местно/регионално равнище. Те също така изброяват съответните участници, служби и разпоредби, с които настойникът трябва да бъде запознат.**

● За тази цел учителят идентифицира съответните държавни органи, доставчици на услуги и услуги в общността, институции или организации, които предоставят услуги за непридружени деца в страната, региона и/или града, където се провежда обучението, като например

- Настаняване
- Храна и хранене, основни средства за издръжка
- Социално осигуряване и закрила
- Здравеопазване и медицинско лечение, включително сексуално и репродуктивно здраве
- Психо-социална подкрепа (подход на благополучие VS чисто клиничен, психопатологичен)
- Езиково обучение
- Образование
- Основни административни въпроси, като регистрация, документи за самоличност и разрешителни
- Имиграционни процедури и процедури за предоставяне на убежище
- Професионално обучение, работа и заетост
- Правна помощ, представителство и правна помощ
- Устни преводи
- Свободно време, спорт, отдих и игри
- Специализирани услуги за консултиране и помощ

- Лечение и превенция на злоупотребата с вещества

- Културни дейности

- Запознаване с религиозни групи

- Запознаване с групи от диаспората

- Правоприлагане

- Въз основа на това картографиране учителят подготвя [брошура 136\[1\] \[2\] :](#)

Това е карта на националните и където е приложимо, на местните механизми за насочване на непридружени деца. Списъкът трябва да бъде възможно най-подробен, включително данни за контакт, лица за контакт и работно време, когато е приложимо. Това може да се постигне по различни начини:

- Учителите, които са достатъчно запознати с националните и местните механизми за насочване, подготвят брошурата преди сесията.

- Алтернативно, местен гост-лектор би могъл да предостави тази карта. Те трябва да са достатъчно добре запознати, за да представят съществуващите местни, регионални и национални държавни органи, доставчици на услуги и услуги в общността.

- Когато е подходящо, учителят може да изготви тази карта заедно с участниците. Като алтернатива той може да я възложи като групова работа, която да бъде изпълнена извън часовете за обучение. Групи от четирима или петима участници могат да си сътрудничат, за да определят съответните участници.

Гостуващи лектори

ОСНОВНИ ТОЧКИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ

- Въведение в ролята на социалните работници: ролята и значението на най-добрия интерес на детето в националните социални служби и службите за закрила на детето
- Права и най-добри интереси на детето в трансгранични ситуации: съображения и гаранции за работа с деца мигранти, търсещи убежище и бежанци

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА

- Социален работник или служител по закрила на детето с опит в определянето на най-добрите интереси на деца в приемащата общност
- опитен настойник или представител на асоциация или мрежа от настойници

Информационни материали

Всички материали за раздаване към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Ръководство 13:** Проучвания на случаи за Сесия 2.3
- **Ръководство 13б:** Учителят подготвя допълнително ръководство 13б, както е описано в Тематична подготовка по-горе.

Освен това учителят подготвя следните документи:

Най-добър интерес на детето в България - Основни документи, свързани с настояничеството:

Препратка 21: [Закон за лицата и семейството](#)

Препратка 22: [Семеен кодекс](#)

Препратка 23: [Закон за убежището и бежанците](#)

Препратка 24: [Закон за закрила на детето](#)[3] [4]

Препратка 25: [Закон за чужденците в Република България](#)

Препратка 26: [Закон за гражданската регистрация](#)

В. Ръководство за сесията

1. Откриване на сесията: Приветствие и обобщение

- Откриване на сесията за обучение и приветстване на участниците.

Рекапитулация на предишната сесия от група участници.

- Представяне на основната тема на сесията.

2. Упражнение за разказване на биографични факти: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Учителят моли участниците да помислят за момент, в който са използвали или получили услуга от публичен или частен доставчик на услуги, независимо дали в тяхната общност или в друг град или държава. Това може да е здравна, образователна, социална или друга услуга.

- Участниците описват услугата, като използват ключова дума, и посочват положителен или отрицателен аспект на тази услуга.
- Участниците споделят своите ключови думи с групата, като при желание могат да коментират своята ключова дума.

3. Въведение: Определяне на тематичното поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани по време на обучението. Участниците ще проучат публичните и частните услуги, които са на разположение на непридружените деца в страната, региона или града, където се провежда обучението.
- Участниците ще проучат също така как тези услуги взаимодействат с детето и настойника.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: Въведение в груповата работа

- Обучителят разделя участниците на четири групи, като всяка от тях получава по един казус.
- Групите влизат в ролята на настойник на детето, описано в казуса и отговарят на следните въпроси:
 - От какъв вид подкрепа се нуждае това дете?
 - Кои участници са отговорни или на разположение за предоставянето на тази подкрепа?
 - Може ли подкрепата да се разглежда във връзка с четирите измерения на нуждите и правата на детето: първични нужди, развитие, участие и закрила (вж. приложение 1, методологическа бележка 1, фигура 3)
- Работата по групи е планирана за 30 минути, след което се представят презентации в пленарна зала.

Втора стъпка: Идентифициране на участниците в подкрепата в местния контекст

- След като групите са представили работата си, обучителят въвлича участниците в дискусия с цел да се определят областите, в които идентифицираните нужди не са удовлетворени.
- В това упражнение обучителят работи с Конвенцията на ООН за правата на детето като *ръководство за оценка и анализ на случая*. За да визуализира това, обучителят начертава *Фигура 3 (моделът на четирите измерения)* на флипчарта, като си припомня как тя е била използвана в предишни сесии за обучение. Обучителят напомня на участниците, че

настойниците могат да използват КООНПД като цялостно ръководство за анализ на нуждите и правата на детето, но винаги трябва да вземат предвид индивидуалната история на детето.

- Обучителят разпространява *карта на услугите (Handout 13b)*, която е подготвена преди сесията. Тя обхваща националните и/или местните механизми за насочване на непридружени деца. Обучителят насочва участниците към раздаването на материали. Целта е да се определи дали всички съответни участници, идентифицирани в техните групи, са представени и достъпни чрез националните и/или местните механизми за насочване на деца, или липсват такива.
- По време на дискусиата обучителят отбелязва на флипчарта всеки идентифициран като присъстващ или отсъстващ участник, като използва различни цветове.

Трета стъпка: Ролята на пазителя

- Обучителят обяснява, че настойникът има много специфична роля. Той се грижи за личните въпроси на детето, за социалните му отношения и за пряката му социална среда.
- Настойниците трябва да са наясно и с по-широки социални, икономически и политически въпроси, като например нагласите и стереотипите по отношение на мигрантите и търсещите убежище, пристигащи в страната, в която се провежда обучението. Настойниците трябва да са наясно с медийните съобщения, наличието на държавно финансиране за настаняване и други услуги за непридружени деца, както и с ефективността на държавната система при спазването на националните закони и законите на ЕС относно приемането на непридружени деца.
- Обучителят илюстрира тези нива в съответствие с концентричните кръгове на екологичната система, представени в *Сесия 1.2* (вж. *Фигура 2*).
- Обучителят посочва, че *участниците могат да се окажат в предизвикателни и трудни ситуации като настойници. Понякога нуждите на детето не са идентифицирани, признати или удовлетворени от приемащия контекст.* Статутът на детето като непридружен мигрант, дете, търсещо убежище, или дете бежанец може да създаде тези трудности. Алтернативно те могат да се дължат на трети лица или бюрокрация, закостенели нагласи или нагласи, както и на неадекватна или неефективна комуникация с детето.
- Държавните органи и доставчиците на услуги основават работата си на информация за детето, която те считат за истина. Настойниците могат да установят, че тази информация не винаги съвпада с това, което детето споделя, което поражда съмнения и опасения. Настойниците могат да се затруднят да се позиционират както по отношение на детето, така и по отношение на държавните органи.
- Настойникът може да научи чувствителна информация за детето, която то крие от държавните органи или доставчиците на услуги. В такива ситуации настойникът трябва да обмисли как да борави отговорно с тази информация. Той трябва също така да действа в съответствие с принципа за най-добрия интерес на детето.

5. Заключение: Размисли и анализ на интерактивната груповата работа

Обучителят приключва сесията с обсъждане на понятията за безпристрастност и независимост на настойника.

Първа стъпка: Търсене на ориентация в трудни ситуации

- Обучителят припомня трудните ситуации и решения, идентифицирани по време на груповата работа.
- Участниците се питат как настойникът може да определи кое е правилно или погрешно, когато подкрепя дете.
- Дискусията включва къде настойникът може да потърси ориентация.
- Посочва се Конвенцията на ООН за правата на детето като ръководство за оценка на случая на детето и анализ на ситуацията.
- Историята на детето също се подчертава като важен източник на информация.
- Участниците обсъждат как тази ориентация помага да се отговори на критичните въпроси и трудности, идентифицирани в груповата работа.

Втора стъпка: Разбиране на независимостта и безпристрастността на настойника

- Участниците се питат какво означават безпристрастността и независимостта на настойника.
 - От кого трябва да бъде независим настойникът?
 - Позволено ли е на настойника да взема страна по отношение на конкретен участник, като например персонала, полагащ грижи за детето, социален работник, учител, полицаи или имиграционен служител?
- Дискусията се насочва към разбирането, че настойникът трябва да се ръководи преди всичко от правата и най-добрите интереси на детето.
- Независимостта и безпристрастността на ролята на настойника зависят от способността и желанието на настойника да защитава интересите и правата на детето, особено когато системата не успява да отговори на тези нужди.
- Обучителят обяснява, че настойникът трябва да действа като връзка между детето и службите и държавните органи, особено в условия, в които съществуват пречки за защита на правата на детето.

В тези ситуации на настойниците се гледа като на носители на правата на човека.

- Всеки настойник изпълнява ролята си по различен начин поради различните си възможности, умения, знания, житейски истории, опит и мрежи за подкрепа.
- Настойниците действат в рамките, определени от националните закони и разпоредби, ръководейки се от стандартите на ЕС и международните стандарти за правата на детето.
- Националната система за настойничество се съобразява с индивидуалността и разнообразието на настойниците и ги цени.
- Настойниците трябва да се чувстват уверени и комфортно в ролята си и да знаят къде да потърсят съвет и експертиза за конкретни ситуации.
- Участниците се информират, че тези въпроси ще бъдат разгледани по-подробно в следващите сесии.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

- Обучителят води участниците през заключителен размисъл, за да:
- Обобщи ключовите точки, които участниците и обучителят ще вземат от тази сесия.
- Отбележи спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.
- Използва Колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.
- Обявява ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група от доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Допълнителни връзки към ресурси за сесиите:

- Упражнения за решаване на казуси Модул 2
- Презентации за Модул 2 (със или без бележки)
- Самооценка на резултатите от обучението по Модул 2
- Речник

Модул 3: ПОДКРЕПА НА ДЕТЕТО ОТ ПРИСТИГАНЕТО ДО ТРАЙНОТО РЕШЕНИЕ

Преглед на модула

Сесия 3.1: От пристигането до трайното решение: Идентифициране на нуждите на детето и реагиране на тях

Сесия 3.2: От пристигането до трайното решение: Утвърждаване на най-добрите интереси на детето в решенията и производствата

Цели на модул 3

Модул 3 се фокусира върху различните процеси, които непридруженото дете може да преживее, от пристигането му в дадена държава до намирането и прилагането на трайно решение. За непридруженото дете фазите на оценките, решенията и процедурите в този модул не са непременно хронологични. Те могат да бъдат последователни, но също толкова лесно могат да се припокриват или да бъдат едновременни. Някои от фазите може да не са от значение за детето. Някои от тях могат да бъдат пропуснати или да навлязат на по-късен етап в процеса на приемане на детето.

Целите на сесиите в този модул са:

- **Да се разбере значението:** Да се даде възможност на участниците да разберат уместността на различните оценки и процеси на вземане на решения, необходими за правилното определяне на потребностите на детето и предоставянето на подходящи услуги.
- **Да проучат въздействието:** Да проучат как тези процедури влияят върху благосъстоянието, безопасността, развитието и бъдещите перспективи на детето.
- **Ролята на настойника:** Предайте разбиране за ролята на настойника по отношение на държавните служители и доставчиците на услуги. Настойникът не се нуждае от задълбочени технически познания, но трябва да бъде квалифициран и проактивен в мобилизирането на професионална експертиза и наблюдението на работата на длъжностните лица и доставчиците на услуги.
- **Комуникация, съобразена с нуждите на детето:** Подчертайте значението на комуникацията, съобразена с интересите на детето

- **Мониторинг на качеството:** Придобиване на увереност в мониторинга на качеството на официалните оценки на случаите и процесите на вземане на решения.
- **Процедурни гаранции:** Изяснете ролята на настойника в насърчаването на най-добрите интереси на детето в производството и въведете процедурни гаранции, които гарантират, че тези интереси се вземат предвид в административните и съдебните производства.

На този напреднал етап от програмата за обучение участниците се ангажират по-активно. Те имат за задача да сформират малки групи, които да подготвят и изнесат презентации въз основа на раздадени материали, което спомага за развиване на умения за събиране, обобщаване и представяне на информация. Тези умения са от съществено значение за ефективното настойничество.

Общи резултати от обучението

- **3. 1 Ролята на настойника:** Разберете ролята на настойника в различните етапи на идентифициране, приемане и насочване на непридружени деца.
- **3. 2 Процедурни гаранции:** Запознайте се с процесуалните гаранции в административните и съдебните производства с участието на деца.
- **3. 3 Чувствителни разговори:** Развийте умения за водене на деликатни разговори с деца.
- **3. 4 Насърчаване на най-добрите интереси:** Придобийте увереност в насърчаването на висшите интереси на детето при вземането на официални решения и процедури.
- **3. 5 Специални нужди:** Придобийте знания относно идентифицирането и реагирането на специалните нужди на непридруженото дете в рамките на мандата на настойника.
- **3. 6 Мобилизиране на подкрепа:** Бъдете подготвени да мобилизирате специализирана подкрепа за непридруженото дете.
- **3. 7 Представяне на информация:** Придобийте увереност при събирането, обобщаването и представянето на информация по конкретни теми пред група.

Сесия 3.1: От пристигането до трайното решение: идентифициране и посрещане на нуждите на детето

Ниво 6 на Колелото за настойничество: Утвърждаване на правата и висшите интереси на детето

Цитат от дете

"Не се чувствах удобно да разказвам неща за себе си. С течение на времето разбрах, че мога да се доверя на Мария и започнах да говоря с нея, сякаш е член на моето семейство."

"Дори когато говорех езика, понякога не можех да разбера какво се случва и защо не ми издават документите. Прекарвах цели нощи без сън."

Цитат от настойник

„Когато преминах обучението, бях притеснена, но и доста уверена, после наистина разбрах нещата, като се запознах по-добре с Уалид.“

"Не можех да накарам социалния работник да разбере колко важно е да се признаят способностите на Ери. В крайна сметка успях, но това отне много време."

„Чувствах се зле третиран от служителя и си мислех колко много деца могат да пострадат от същото отношение.“

„За щастие установихме добри отношения с адвоката, който ни помогна с процедурите за получаване на документи за пребиваване“

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Непридружените деца може да имат специални нужди, които изискват целенасочени услуги за подкрепа.
- Специалните нужди на непридружените деца могат да бъдат свързани с тяхната възраст, отделянето от семействата им, преживяванията в родната им страна, по време на миграцията и след пристигането им.
- Услугите за подкрепа са от съществено значение за защита на детето от вреда и за осигуряване на възможност за участието му в процедури, които го засягат.
- Детето има право да получи услуги за подкрепа, които отчитат неговите специални нужди.
- Говоренето за специалните нужди може да бъде деликатно и трудно за детето, настойника и всички други участници.
- Адаптирането на комуникацията към нуждите на детето е от съществено значение за идентифицирането на специалните нужди. Съображенията трябва да включват езика, културата, възрастта, пола, здравето и евентуалния опит от насилие.
- Необходими са надеждни работни отношения с детето, за да се гарантира правилното идентифициране на специалните нужди.
- Настойникът има ключова роля в гарантирането, че компетентните органи и доставчиците на услуги идентифицират и реагират на специалните нужди на детето.
- Непридружените деца могат да бъдат помолени да разкажат историята си многократно, когато са разпитвани от различни държавни органи и доставчици на услуги. Техният разказ може да варира в зависимост от обстановката на разпита и интересите и нуждите на питация.
- Многократното интервюиране и изслушване на непридружени деца може да бъде стресиращо и повторно травмиращо за детето. Това важи с особена сила за деца, които са жертви на насилие и експлоатация. То трябва да се избягва, доколкото е възможно.
- Настойникът може да има различно разбиране за историята на детето от другите доставчици на услуги. Настойникът трябва да борави с информацията за детето отговорно, в съответствие с мандата си да насърчава правата и най-добрите интереси на детето.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

ДА ЗНАЯТ

- **Да идентифицират** набора от специални нужди на непридружените деца.

- **Да обяснят** как неудовлетворените специални потребности могат да окажат отрицателно въздействие върху здравето, благосъстоянието, развитието и сътрудничеството на детето с държавните органи и доставчиците на услуги.

- **Да опишат** работните методи и инструменти, които настойникът и другите доставчици на услуги могат да използват, за да идентифицират, оценят и отговорят на специалните нужди на детето.

ДА ПРАВЯТ

- **Чуйте** какво казва детето.

- **Идентифицирайте** специфичните рискове и нужди чрез смислено взаимодействие с детето.

- **Насочете** детето към подходящи услуги.

БЪДЕТЕ

- **Бъдете** активен слушател.

- **Бъдете** чувствителни към знаци и намеци, които могат да насочат към специалните нужди на непридруженото дете.

Подготовка

Тематична подготовка

- Екипът от обучители подготвя тематичното въведение към сесията за обучение. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията. Те картографират съществуващите услуги за деца със специални нужди на национално и/или местно/регионално равнище на мястото, където се провежда обучението. Те също така изброяват всички съответни участници и нормативни актове, с които настойникът трябва да бъде запознат.

Информационни материали 14, 15 и 16 са адаптирани към българския контекст.

- Обучител със съответните знания и опит или, като алтернатива, гост лектор може да направи тематичното въведение. Тази работа повтаря или се основава на картографирането на националните и/или местните механизми за насочване, разработени в предишната сесия за обучение. Където е приложимо, учителят може още веднъж да раздаде на участниците брошура 136 („карта на услугите“, [връзка](#)).

Гост лектори

ОСНОВНИ ТОЧКИ НА ОБСЪЖДАНЕ

Въведение в специфичните процедури:

- Регистрация и идентификация
- Оценка на възрастта
- Проследяване на семейството
- Планиране на грижите
- Определяне на трайно решение
- Прехвърляне, преместване или връщане на непридружени деца
- Факти и цифри, предизвикателства, примери за добри практики и решения от страната, в която се провежда обучението

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА, КОИТО ДА БЪДАТ РАЗГЛЕДАНИ

- **Представител на доставчиците на услуги:** работещи с мигранти, търсещи убежище и бежанци; здравни и лечебни служби; социални служби и служби за закрила на детето; служби за работа на терен; специализирани организации, предоставящи услуги в общността.

Представител на специализирана агенция на ООН или на международна, национална или местна НПО

Материали за раздаване

Всички материали за този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Ръководство 14:** Адекватен стандарт на живот, включително подходящо жилище и материална помощ.
- **Ръководство 15:** Здравеопазване.
- **Ръководство 16:** Образование и обучение.
- **Ръководство 17:** Осигуряване на безопасността на детето.

В. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Приветствие и обобщение

- Откриване на сесията за обучение и приветстване на участниците.
- Рекапитулация на предишната сесия от група участници.
- Представяне на основната тема на сесията.

2. Упражнение за разказване на биографични факти: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Обучителят моли участниците да помислят върху собствените си житейски истории и да се сетят за момент, в който някой ги е помолил да разкажат за някакво събитие.
- Това може да е било неформална ситуация, когато са били помолени да опишат, например на член на семейството, приятел, член на общността, учител, колега или работодател, или лекар, нещо, което им се е случило. Или пък в по-официална ситуация, когато например полицаи, адвокат или съдия ги е помолил да направят изявление.
- Обучителят пита участниците дали са се почувствали изслушани и разбрани и дали са взели съзнателно решение да споделят определени факти и да премълчат други.
- Обучителят напомня на участниците, че от тях не се очаква да споделят всички подробности с групата, и ги моли да определят ключова дума, свързана с това преживяване. Обучителят пита дали някои от участниците биха искали да споделят защо са избрали ключовата дума и как тя описва тяхното преживяване.

3. Въведение: В началото на разговора се обсъждат въпроси, свързани с тази тема: Определяне на тематичното поле

Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани по време на обучителната сесия. Сесията ще разгледа действията, оценките и процесите на вземане на решения, които непридруженото дете обикновено преживява след пристигането си в страната. Ще бъде разгледана и ролята на настойника, който трябва да гарантира, че тези действия и решения идентифицират и отговарят на специалните нужди на детето.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: Идентифициране на различните мерки, през които преминават непридружените деца в страната на пристигане

- Обучителят приканва участниците да направят мозъчна атака за различните действия, които включва приемането на детето, от пристигането му до момента, в който навърши 18 години. Докато участниците изброяват действията, обучителят води бележки на флипчарта, като подрежда действията в хронологичен ред.
- Когато дискусиата приключи, обучителят поставя Колелото на настойничеството. Обучителят подчертава областта от колелото, която показва действията, които могат да се случат от пристигането на детето в страната до прилагането на трайно решение. Обучителят и участниците сравняват действията и фазите, посочени на Колелото с тези, които групата е съставила. Обучителят подчертава ключовите термини, посочени на Колелото, които участниците все още не са идентифицирали.
- Обучителят интегрира тези термини в прегледа на ключовите действия на флипчарта. По този начин обучителят обяснява - или моли участниците да обяснят - как тези действия са свързани помежду си и защо са важни за детето или за органите в приемащата държава.

Втора стъпка: Организиране на различните мерки според фазите

- Обучителят има за цел да осведоми участниците, че някои действия могат да се осъществяват едно след друго, тъй като действията и фазите се надграждат едно над друго. Обучителят въвлеча участниците в дискусия за това как тези действия могат да бъдат групирани по фази и насочва дискусията към определяне на следните четири фази.

1. **Първи контакт и идентификация:** Пристигането на детето и първият контакт с държавните органи предизвикват няколко мерки, насочени към идентифициране и регистриране на детето. Следва първоначално насочване към услуги, които отговарят на непосредствените нужди на детето.
2. **Оценка на случая и планиране на грижите:** След тази първоначална фаза започва процес на по-задълбочени оценки и планиране на грижите. Целта е да се разбере по-добре ситуацията на детето, включително специфичните му нужди и евентуалните рискове, и да се реагира на тях по подходящ начин. *Реф. Инструмент „Пътуване през живота“.*
3. **Определяне на трайно решение в най-добрия интерес на детето:** След това трябва да се започне процес за разбиране на перспективите на детето за бъдещето и да се определи трайно решение за детето. Това се извършва чрез процедура за определяне на най-добрия интерес. Трябва да се реши дали подаването на молба за международна закрила или друго разрешение за пребиваване е във висш интерес на детето. Като алтернатива детето може да бъде прехвърлено или преместено в друга държава - членка на ЕС, или да бъде върнато в родната си страна.
4. **Прилагане на трайно решение в най-добрия интерес на детето:** След вземането на решение за трайно решение в интерес на детето започва нова фаза - фаза на изпълнение. Това дете може да остане в страната на пристигане с нов статут на признат бежанец или лице с международна закрила по хуманитарни причини. Алтернативно, може да е взето решение детето да се върне в страната на произход. В някои държави на детето може да бъде предоставен статут на пребиваване, който да продължи до навършване на 18 години. Това обаче не е трайно решение, освен ако процедурата за

определяне на висшия интерес не установи, че това е във висш интерес на детето. Властите могат да решат, че е в най-добър интерес на детето то да бъде преместено или прехвърлено в друга държава - членка на ЕС. Такъв може да бъде случаят, например, ако родителите или членовете на семейството на детето са получили статут на бежанец или статут на пребиваване там. Независимо от решението на органите, детето има право да получи подходяща и ефективна подкрепа за прилагането на трайното решение. Следователно трябва да се направят нови оценки и да се вземат нови решения, за да се осигури подкрепа за интеграцията на детето в страната на пристигане, преместването, връщането и реинтеграцията в страната на връщане, както и да се следи за безопасността и благосъстоянието на детето при проследяване на тези действия.

Трета стъпка: Мерки по отношение на деца, жертви на насилие или експлоатация

- Обучителят приканва участниците да помислят дали действията и фазите, които са определили, биха се променили, ако детето е жертва на насилие или експлоатация. Обучителят прави допълнителни бележки на флипчарта, като отразява коментарите, споделени от участниците. Обучителят насочва дискусията към идентифициране на действия и мерки, които са особено важни в случай на деца, жертви на насилие и експлоатация, включително в контекста на трафика или продажбата на деца.
- Обучителят отбелязва коментарите на участниците, които могат да идентифицират, например:
 - Услуги за консултиране и подпомагане на жертвите с цел защита, възстановяване и рехабилитация;
 - Специални мерки за защита по време на участието на детето в наказателни разследвания и производства като жертва и свидетел;

- Събиране на доказателства от детето по чувствителен към детето начин (**вж. Модул 5**).

- Оценка на риска и оценка на индивидуалните нужди с цел предотвратяване на вторична и повторна виктимизация, сплашване или отмъщение при наказателни разследвания и производства, както и след това.

o Ако правите упражнението „Пътуване през живота“, това означава, че детето не трябва да повтаря и настойникът може да го направи вместо него, ако е необходимо (напр. преписване на рисунка, дискусии в текст).

● Обучителят подчертава, че някои от конкретните действия, свързани с децата, жертви на насилие и експлоатация, зависят от това какво е разкрило детето и дали компетентните органи са наясно със случилото се.

● Много непридружени деца преживяват насилие или експлоатация в страната си на произход, по време на пътуването или след пристигането си в приемащата страна. Това може да се изразява не само във физическо насилие, но и в сексуално насилие или експлоатация, подлагане на вредни традиционни практики като осакатяване на женските гениталии или детски брак,

експлоатация от въоръжени групи или принуждаване да работят или да участват в просия или незаконни дейности. За да се установи дали детето е било подложено на насилие или експлоатация, от съществено значение е да се изслуша историята му.

Четвърта стъпка: Ролята на настойника в подкрепа на децата жертви на насилие или експлоатация

- Настойникът е отговорен да гарантира, че компетентните органи идентифицират и отговарят на специалните нужди на децата, жертви на насилие или експлоатация. Децата, жертви на насилие или експлоатация, могат да имат специални правни, социални, медицински и здравни, психологически, материални и образователни потребности. В много държави само на децата, които са официално признати за жертви на престъпление, се предоставя достъп до специализирани услуги за подкрепа на жертвите.
- Въпреки това общите служби за закрила на детето и за социално подпомагане следва да могат да отговорят на нуждите на детето, независимо от статута на детето или официалното му признаване за жертва на престъпление.
- Обучителят напомня на участниците за упражнението, което са направили в Сесия 2.3, като са картографирали основните участници, които предоставят услуги за деца в техния град и/или регион.
- Обучителят подчертава, че през целия период на приемане на детето неговите нужди трябва да бъдат оценявани и да се реагира на тях в съответствие с неговите права и най-добри интереси. Обучителят напомня на участниците за четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето, въведени в Сесия 1.1 - първични нужди, развитие, участие и закрила (вж. приложение 1, методологическа бележка 1, фигура 3). Настойниците могат да използват този модел като ръководство, когато оценяват нуждите на детето в редица области, като например настаняване, здравеопазване, безопасност, образование, работа, свободно време, социални контакти и контакти със семейството на детето.

Пета стъпка: Групова работа по услуги за подкрепа на деца със специални нужди

- Обучителят разделя участниците на четири групи и възлага на всяка група една от следните теми:
 - Адекватен стандарт на живот, включително подходящо жилище и материална помощ
 - Здравеопазване
 - Образование и обучение
 - Осигуряване на безопасност и защита на детето.
- Обучителят моли всяка група да си представи, че е настойник в страната, в която се провежда обучението, на дете, което е жертва на насилие или експлоатация. Всяка група трябва да определи отговорите на следния въпрос:

- Като настойник какво трябва да знаете, какво трябва да правите и какви трябва да бъдете, когато помагате на детето, което е жертва на насилие или експлоатация?

- Участниците използват един или повече листа от флипчарт, за да запишат дискусията и заключенията си. Работата по групи е предвидена за 40 минути. След това групите докладват и представят своите бележки и заключения. Обучителят улеснява дискусията, като ангажира всички участници.
- Когато упражнението приключи, обучителят раздава на участниците брошури 14-17 и обяснява, че брошурите, които се основават на работата на FRA, предоставят насоки и контролни списъци за настойниците по всяка от обсъжданите от тях теми.
- Повече насоки можете да намерите в FRA и Европейската комисия (2015 г.), Guardianship for children deprived of parental care: Наръчник за укрепване на системите за настойничество, за да се отговори на специфичните нужди на децата, жертви на трафик. Допълнителна информация е налична и в поредицата практически ръководства на Агенцията на Европейския съюз за убежище. Достъп до тези и други ресурси може да се получи чрез платформата за електронно обучение на FRA и свързания с нея Системен ресурсен център за настойничество и попечителство (Guardianship Wheel Systemic Resource Centre).

5. Заключение: Размисли и анализ от работата в интерактивна група

Първа стъпка: Групова дискусия за значението на изслушването на историята на детето

- Обучителят завършва тази сесия с обсъждане на ролята и значението на историята на детето за настойника. Групата обсъжда следния въпрос:
- **По какъв начин изслушването на историята на детето е от значение за знанията, действията и нагласите на настойника, обсъдени по време на работата в групата?**
- Груповата дискусия идентифицира елементи за укрепване на капацитета на настойника и на другите доставчици на услуги за изслушване и подкрепа на детето, което разказва своята история.
- Докато участниците споделят своите коментари и наблюдения, обучителят води бележки на флипчарта. Те насочват дискусията към определяне на комуникацията като междусекторен елемент.
- Комуникацията е релевантна и важна за всички различни теми, обсъждани досега в програмата за обучение. За настойника е от съществено значение да бъде в състояние да води разговор с детето, на който да се доверява и да го уважава. Това им позволява да чуят историята на детето. Общуването също така гарантира, че съответните държавни органи и доставчиците на услуги, които вземат решения относно детето, ще чуят историята на детето и ще я вземат предвид.

- Активното слушане е инструмент, който се използва за развиване на качествена комуникация (вж. Модул 5)

Втора стъпка: Ролята на настойника в подпомагането на детето да разкаже своята история

- Обучителят отбелязва, че за много държавни служители и доставчици на услуги е обичайно да искат от непридружените деца да предоставят информация и да **разкажат преживяванията си**. За едно дете - както и за всеки друг - може да бъде трудно и стресиращо да бъде помолено отново и отново да разкаже историята си, особено ако тази история включва неприятни, тъжни или насилствени събития. *Многократното разказване на актове на насилуие може да създаде пречки пред процеса на възстановяване и рехабилитация и да допринесе за повторно травмиране.*
- Информационните нужди на държавните органи и доставчиците на услуги, които изслушват детето, често определят въпросите, които те задават на детето. Разказът, който се появява в резултат на тези интервюта и изслушвания, може да бъде много фрагментарен. То може също така да се ограничава само до определени елементи, без да представя **цялостно** историята и перспективите на детето.
- **Настойникът може да е един от малкото хора, които имат по-пълно разбиране за историята на детето. Това е особено валидно, когато настойникът успешно е установил отношения на доверие с детето.** Такъв е случаят и когато той придружава детето на всички изслушвания, интервюта и срещи с доставчици на услуги, които са част от процеса на оценка на случая.
- Настойникът може да говори с детето за тези срещи, изслушвания и интервюта и за това как детето се чувства по отношение на тях. Той може да прегледа решенията, които произтичат от тези процеси, заедно с детето. По този начин настойникът придобива важна представа за възгледите на детето. Те може да успеят да идентифицират важни елементи от историята на детето, които компетентните държавни органи или доставчиците на услуги не са чули.
- Настойникът е длъжен да борава разумно с информацията за детето в съответствие с приложимите правила за поверителност. Въпреки това настойникът има и задължения за докладване, ако детето е изложено на риск или опасност. Разбирането как да се борава с поверителна и чувствителна информация относно детето е предизвикателна задача.
- Настойникът би могъл да се консултира с адвоката на детето по всички деликатни въпроси, които възникват от разговорите на настойника с детето. Адвокатът е запознат с правното положение на детето и с текущите процедури, като същевременно е обвързан от правилата за професионална поверителност.
- Настойникът трябва винаги да бъде прозрачен с детето относно начина, по който обработва информацията, която детето споделя. По-специално настойникът следва да информира детето за националните правила относно поверителността и задълженията за докладване. Тези точки ще бъдат разгледани по-подробно в Сесия 4.2.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

- Обучителят води участниците през заключителен размисъл, за да:
- Обобщи ключовите точки, които участниците и учителят ще вземат от тази сесия.
- Отбележи спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.
- Използва Колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.
- Обяви ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група от доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Освен това *обучителят представя груповата работа, която участниците трябва да извършат преди Сесия 3.2.* Груповата работа изисква от участниците да получат достъп до информация от интерактивния системен ресурсен център „Колело за настойничество“ в платформата за електронно обучение на FRA. Те трябва да проучат тази информация и да подготвят обобщение и кратка брошура, които да представят на Сесия 3.2. Допълнителна информация е предоставена в прегледа на сесията за Сесия 3.2. Тази груповата работа може да бъде въведена в по-ранен момент, за да се даде на участниците повече време.

Сесия 3.2: От пристигане до трайно решение: идентифициране и посрещане на нуждите на детето

Ниво 6 на Колелото за настойничество: Утвърждаване на правата и висшите интереси на детето

Цитат от дете

„Всички ме питаха за моята история и попълваха документи, но не изглеждаха заинтересовани да разберат какво се е случило.“

„Хиляда пъти повторих, че съм на 17 години, но тогава ме изпратиха на лекар, защото не ми повярваха.“

Цитат от настойник

„Ако не бях настоял, днес Амаридо щеше да е без никакъв шанс.“

„Това, че бях до него, го успокояваше и защото обяснявах смисъла на въпросите и се бяхме подготвили предварително.“

А. Преглед на сесията

Основни послания

- От момента, в който непридружено дете пристигне в дадена държава, много участници оценяват положението, произхода и историята на детето.

Тези оценки силно разчитат на информацията, която детето предоставя.

За да извършат тези оценки, компетентните органи и доставчиците на услуги трябва да съберат информация от различни участници. Това са участници в държавата на пристигане, в държавата на произход на детето и евентуално в транзитните държави.

- От качеството на тези оценки зависят важни решения. Те решават настоящето и бъдещето на детето.

- Официалните процеси на вземане на решения трябва да са съобразени с детето и да спазват процесуалните гаранции.
- Настояникът е в добра позиция да се застъпва за правата и най-добрите интереси на детето. Настояникът също така проверява дали детето се зачита при оценките и процесите на вземане на решения, които го засягат.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

ЗНАЯТ

- Да изброят и обяснят различните оценки, които държавните органи и доставчиците на услуги извършват, за да съберат информация за детето.
- Да обяснят как тези оценки дават информация за различните процеси на вземане на решения.
- Да обяснят как процесуалните гаранции гарантират, че официалният процес на вземане на решения зачита правата и висшите интереси на детето.

МОГАТ

- Да преценят дали оценките и решенията, отнасящи се до детето, са съобразени с неговите права и най-добри интереси.
- Да се намесят, когато официалните процеси на вземане на решения или производства не са съобразени с процесуалните гаранции за децата.

СА

- уверени и подкрепят детето при оценката на случая и вземането на решения.

Подготовка

Тематична подготовка

Екипът от обучители подготвя тематичното въведение към сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията. По-специално те картографират съответните национални и/или местни/регионални оценки, процедури и решения относно непридружените деца в страната и/или на местно/регионално равнище, които са от значение

за бъдещите настойници. Те също така изброяват съответните участници, служби и разпоредби, с които настойникът трябва да бъде запознат.

Подготовка на работата по групи

Екипът от обучители подготвя тематичното въведение към сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията. По-специално те картографират съответните национални и/или местни/регионални оценки, процедури и решения относно непридружените деца в страната и/или на местно/регионално равнище, които са от значение за бъдещите настойници. Те също така изброяват съответните участници, служби и разпоредби, с които настойникът трябва да бъде запознат.

Информационни материали 18, 19, 21, 22 и 24 са адаптирани към българския контекст.

Подготовка на работата по групи

- Обучителят представя груповата дейност за Сесия 3.2, или в предишната сесия, или по-рано в програмата за обучение. Това дава достатъчно време на участниците да подготвят тази дейност в малки работни групи.

- При обявяването на дейността обучителят разделя участниците на малки групи от по трима или четирима души. На всяка група се възлага една от процедурите, разгледани в Сесия 3.2, и съответните информационни материали (Информационни материали 18-24). Обучителят подбира процедурите въз основа на състава на групата, националния контекст и интересите на участниците. Може да се наложи сесията да бъде удължена, ако обучителят реши да разгледа всички процедури, обхванати в раздадените материали.

- Обучителят раздава раздадените материали на съответните групи участници, които работят по конкретни теми. Обучителят моли групите да прочетат получените от тях информационни материали. В него се съдържа информация за процедурата, която те ще представят. Обучителят казва на групата, че може да се обърне към Колелото за настойничество и платформата за електронно обучение на FRA за допълнителна информация, ако и както е необходимо.

- Обучителят казва на групите да си представят как помагат на непридружено дете в рамките на тази процедура. В своите групи участниците обсъждат процедурите и се опитват да отговорят на следните въпроси (**това ще бъде дейност за работа по групи**):

- За какво се отнася процедурата? Защо е необходима? Кои са основните стъпки на процедурата? Кои участници участват в нея?

- Какво трябва да знае, да прави и да бъде настойникът, за да насърчава правата на детето и неговия най-добър интерес в тази процедура?

- Към кого може да се обърне настойникът, когато търси информация, съвет или помощ във връзка с тази процедура?

- Обучителят приканва работните групи да организират самостоятелно работата си преди Сесия 3.2. Те трябва да подготвят съвместна презентация и кратка обобщаваща бележка, която да споделят с останалите участници. Презентациите им трябва да бъдат целенасочени и ограничени до 10 минути; обобщаващата бележка не трябва да надвишава две страници. Обучителите могат да адаптират тези инструкции в съответствие със специфичните условия и нужди на средата за обучение.

Гост лектори

КЛЮЧОВИ МОМЕНТИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ

- Специфични нужди на децата мигранти, търсеци убежище и бежанци и специфични рискове, например рискове, свързани с контрабанда, трафик на деца, сексуална експлоатация на деца, участие на деца в незаконни дейности и насилие, основано на пола. Други включват вредни традиционни практики, като например детски бракове и осакатяване на женски гениталии, детски труд, изчезнали деца, събиране на семейството или други.

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА, КОИТО ДА БЪДАТ РАЗГЛЕДАНИ

- Представител на прокуратурата, адвокат или представител на организация за правна помощ, специализирана в представяването на непридружени деца мигранти, търсеци убежище или бежанци
- Представител на специализирана агенция на ООН или на международна, национална или местна НПО

Информационни материали

Всички информационни материали към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Ръководство 18:** Процедура за проследяване на семейството.
- **Ръководство 19:** Процедура за оценка на възрастта.
- **Ръководство 20:** Процедура за определяне на най-добрите интереси.
- **Ръководство 21:** Процедура за предоставяне на убежище [\[1\]](#) [[2](#)].
- **Ръководство 22:** Процедура за прехвърляне или преместване.
- **Ръководство 23:** Процедура за издаване на разрешение за пребиваване.
- **Ръководство 24:** Процедура за връщане.
- **Ръководство 25:** Процесуални гаранции, съобразени с интересите на децата.

В. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и обобщение

- Откриване на сесията за обучение и приветстване на участниците.

Рекапитулация на предишната сесия от група участници.

- Представяне на основната тема на сесията.

2. Упражнение за разказване на биографични факти: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Обучителят моли участниците да разсъждават върху собствените си истории.
- Участниците се сещат за момент, в който друга страна, например държавен орган, доставчик на услуги, съд, работодател, училище или университет, или друга институция или организация, е взела решение, което ги е засягало.
- Решението може да е било много важно или по-малко важно, с по-голяма или по-малка значимост.
- Обучителят моли участниците да измислят дума, която описва как са се чувствали, когато са чакали или са получили решението.
- Като алтернатива, обучителят може да помоли участниците да помислят за важно решение, взето в живота на някой, когото познават.
- Обучителят пита дали някои от участниците биха искали да споделят мислите си с групата.
- Участниците могат да обяснят защо са избрали думата и да опишат чувствата си във връзка с нея.

3. Въведение: Създаване на тематично поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани по време на учебната сесия.
- Обучението ще се занимае с официалните процедури и процесите на вземане на решения, с които обикновено се сблъсква едно непридружено дете след пристигането си в страната.
- Ще бъде разгледана и ролята на настойника. Задачата на настойника е да насърчава правата и най-добрите интереси на детето в тези процедури.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: представяне и обсъждане по групи

- Обучителят дава думата за докладите от работата по групи.
- Всяка група представя основните си констатации и заключения по конкретна процедура, касаеща непридруженото дете.

Те също така споделят изготвените от тях обобщения и оригиналните материали за раздаване.

- Обучителят следи за спазване на времевите ограничения.
- След всяко представяне обучителят дава възможност на другите участници да коментират или да задават въпроси.

Втора стъпка: значение на различните мерки за детето и ролята на настойника

- Когато всички групи са представили работата си, обучителят слага край на това упражнение.
- По време на първата съвместна мозъчна атака в Сесия 3.1 участниците определиха различните фази на оценките, решенията и процедурите.
- Обучителят обяснява, че тези фази не е задължително да следват ясна последователност или модел в практиката.
- Те могат да се случват последователно, но също толкова лесно могат да се припокриват и да се случват едновременно.
- Някои от фазите може да не са от значение за детето. Някои от тях могат да бъдат пропуснати или да се включат на по-късен етап от възприемането на детето.
- Различните оценки и процеси на вземане на решения са свързани и взаимозависими.
- Например децата, които чакат резултата от процедурата за оценка на възрастта, може да не могат да се преместят от центъра за прием в жилище в общността, да получат достъп до училище или да подадат молба за убежище като деца, тъй като не могат да представят специфични за детето основания за убежище.
- Органите в страната на пристигане издават лични карти, потвърждаващи статута на детето като бежанец.
- Детето може да няма достъп до определени услуги или да не може да търси работа, докато чака да му бъде предоставен статут на бежанец.

- Ако не получи статут на бежанец, детето може да не може да кандидатства за събиране на семейството. Това право обикновено изтича, когато детето навърши 18 години.
- Тези оценки, решения и процедури са от значение за благосъстоянието, безопасността, развитието и бъдещите перспективи на детето.
- Те зависят от комуникацията с детето и от информацията, която то предоставя.
- Те зависят и от готовността на доставчиците на услуги и държавните служители да изслушат, да чуят историята на детето и да я вземат под внимание.
- Обучителят подчертава, че някои от първите действия по време на етапа на пристигане могат да се извършат преди назначаването на настойник.

В тези случаи временен настойник следва да подкрепя детето до назначаването на настойник, но това не винаги е възможно.

- Понякога социален работник, член на приемния персонал или доброволец от общността подпомага детето без официалната роля и мандат на настойник.

Следователно е важно настойникът да установи при първата си среща с детето дали са били взети някакви оценки и решения преди или в отсъствието на подкрепата на настойника.

- Ако настойникът узнае за някакви грешки или пропуски в тези оценки и решения, той трябва да ги изясни и поправи.
- Той трябва да поиска решенията да бъдат преразгледани и досиетата на детето да бъдат съответно актуализирани.
- Като алтернатива, той може да започне процедура за подаване на жалби.

5. Заключение: Размисли и анализ на интерактивната групова работа

Първа стъпка: наблюдение на процесите на вземане на решения относно детето

- Обучителят приключва сесията, като припомня различните решения, които са в основата на процедурите, обсъждани по време на тази сесия.
- Обучителят изтъква, че много важни аспекти от живота на детето зависят от решенията, взети от държавните агенции и доставчиците на услуги, и от начина, по който тези агенции и доставчици взаимодействат с детето и го подкрепят.
- Обучителят моли участниците да проучат основните елементи на едно добро и силно решение. **(Всяка брошура служи като контролен списък и рамка за наблюдение).**

- Целта е да се разбере как настойникът може да наблюдава дали отговорните държавни органи или доставчиците на услуги управляват добре официалните процеси на вземане на решения.

Те също така имат за цел да разберат как могат да наблюдават дали процесите са в съответствие с правата и висшите интереси на детето.

- Обучителят приканва участниците да споделят своите мнения. Те оставят дискусията да протече за известно време. По време на дискусията обучителят отбелязва на флипчарт ключовите думи, определени от участниците. Когато дискусията приключи, обучителят обобщава и групира ключовите думи на участниците.

- Напомнят на участниците концепцията за най-добрия интерес на детето. Това беше обсъдено в предишните сесии за обучение (сесии 1.1, 2.2 и 2.3). Съгласно член 3 от КООНПД висшите интереси на детето са първостепенно съображение при всички действия, които се отнасят до него.

- Най-добрите интереси на детето се считат за материално право и като общ принцип това помага за тълкуването на други права и закони. Тези насоки за тълкуване са важни, тъй като помагат да се запази фокусът върху правата на детето в сложни ситуации. То също така гарантира, че детето е в центъра на всички процеси на вземане на решения.

- Най-добрият интерес на детето обаче се разбира и като процедурно правило. Това означава, че производствата, в които участва дете, следва да се провеждат по начин, който гарантира, че нуждите и правата на детето се зачитат и спазват през цялото време. В юридически и съдебен план това общо правило се изразява с понятието „процесуални гаранции“.

Втора стъпка: процесуални гаранции, съобразени с интересите на детето, и ролята на настойника

- Трябва да се въведат процесуални гаранции, за да се гарантира, че официалните процеси на вземане на решения са в съответствие с принципите на правовата държава и на справедливия процес. Тези процеси включват например определянето на висшия интерес, процедурите за предоставяне на убежище, процедурите за оценка на възрастта или всяко съдебно производство.

- Ако не са въведени процесуални гаранции, законността на производството може да бъде оспорена. Тези гаранции произтичат от международните стандарти за правата на човека. Те се прилагат за всички официални процеси на вземане на решения, включително административни и съдебни производства.

- Процесуалните гаранции защитават правата на лицата, участващи в административни или съдебни производства. Те се прилагат независимо дали участващите лица са възрастни или деца и независимо от техния статут. Когато деца участват в административни или съдебни производства, процесуалните гаранции трябва да са съобразени с техните нужди и права.

- Обучителят завършва сесията, като представя общ преглед на процесуалните гаранции. Той раздава на участниците брошура 25. (*Преглеждаме го заедно*).
- Обучителят обяснява накратко процесуалните гаранции в раздадената брошура. Че те са съобразени с правата и нуждите на детето.
- При представянето на брошурата обучителят прави връзки с ключовите думи, които участниците повдигнаха в разсъжденията си за това какво прави едно решение добро и силно.
- Обучителят напомня на участниците, че в качеството си на настойници тяхната роля е да подкрепят детето и да допълват ограничената му правоспособност. Това само по себе си се счита за процесуална гаранция за непридружените деца, участващи в административни или съдебни производства и други официални процеси на вземане на решения.
- Ролята на настойника е от съществено значение за наблюдение дали са налице други процесуални гаранции.
- Настойникът също така следи дали те са адаптирани към нуждите и правата на детето.
- Обучителят напомня на участниците, че много различни участници са в контакт с детето. Тези участници бяха определени по време на някои от предишните обучения. Те включват държавни служители, публични или частни доставчици на услуги и професионалисти от различни области. Всички те имат различни области на професионален опит и различни роли по отношение на детето.
- Настойникът трябва да има основно разбиране за ролите и правомощията на тези длъжностни лица и професионалисти. От настойника обаче не се изисква да има задълбочени познания или да замества тези специалисти. Настойниците по-скоро наблюдават ролите на тези различни участници.
- Работата на настойника е да гарантира, че тези участници изпълняват задачите си в съответствие с правата и висшите интереси на детето.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

Обучителят води участниците през заключителен размисъл, за да:

- Обобщи ключовите точки от тази сесия.
- Отбележи спорните въпроси и нерешените въпроси или теми, по които не е постигнат консенсус.
- Използва Колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.

- Обявява ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група от доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Допълнителни връзки към ресурси за сесиите:

- Упражнения за решаване на казуси Модул 3 : [връзка](#)
- Презентации за Модул 3 (със или без бележки) : [връзка](#)
- Самооценка на резултатите от обучението по Модул 3 : [връзка](#)

Модул 4: СТАНДАРТИ ЗА КАЧЕСТВО И ОТЧЕТНОСТ НА НАСТОЙНИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ

Преглед на модула

Сесия 4.1 Мрежа за подкрепа на настойниците и отчетност

Сесия 4.2 Етични стандарти в настойническите услуги

Цели на модул 4

- Модул 4 има за цел да запознае настойниците с важноста на собствената им професионална мрежа и с ролята на националните настойнически органи или други компетентни органи, отговорни за организацията и надзора на настойническите услуги.
- Обучението насърчава разбирането за това как непрекъснатото учене и развитие е от полза за настойниците, независимо дали действат като професионалисти или като доброволци. Обучението разглежда административните задачи, които настойниците трябва да изпълняват, както и етичните и професионалните стандарти за настойническите услуги. То разглежда и въпроси, свързани с отчетността, като гарантира, че настойниците спазват международното право, правото на ЕС и националното право.

Общи резултати от обучението

- 4.1. Затвърждаване на знанията за мандата на настойника и свързаните с него специфични права и задължения.
- 4.2. Разбиране на ролята и задълженията на настойника във връзка с поверителността, докладването и насочването.
- 4.3. Запознайте се с приложимото законодателство за защита на данните.
- 4.4. Да се запознаят с етичните стандарти в областта на настойническите услуги.
- 4.5. Да разбират задачите на настойника във връзка с документацията по случая, администрацията и бюрокрацията.
- 4.6. Развиват познания за това как да използват и мобилизират подкрепа за настойника.

Сесия 4.1: Мрежа за подкрепа на настойници и отчетност

Колело на настойничеството Ниво 7: Етични стандарти, отчетност и мрежа за подкрепа на настойника

Цитат от дете

„Знам, че моят настойник знае много неща, които аз не знам“

"Различно е, когато някой прави нещата, защото го е грижа какво ще се случи с теб. Вероятно те могат да ги направят по-добре."

Цитати от настойник

"Дори след няколко години осъзнавам, че никога не мога да спра да се информирам и да разбирам."

„Опитвам се да правя всичко възможно най-внимателно, защото всяко действие, което предприемам, не е свързано само с мен, а и с друг човек.“

"След известно време създадох карта, която ми помага да разбере с кого трябва да се свържа, за да отговоря на нуждите на Фатос. Не бих могъл да се справя добре като настойник, ако бях сам."

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Професионалистите и доброволците, действащи като настойници, трябва да отговарят на специфични изисквания и квалификации. Те могат да бъдат подложени на процедура за проверка.
- Настойниците са обвързани с правилата, които регламентират тяхната квалификация, обучение и задължения за докладване.
- Настойниците имат определени задължения по отношение на документацията по случая, докладването на органите по настойничество или назначаващите органи и администрирането на случая.

- Настояниците трябва да спазват съответните разпоредби относно професионалната тайна и поверителността, защитата на данните и задълженията за докладване в съответствие с националното законодателство.
- Важно е настояниците да напредват в личното и професионалното си развитие чрез непрекъснато обучение и подготовка.
- Тъй като настояниците трябва да поемат сложни и предизвикателни задачи, те ще имат полза от мрежа за подкрепа, която може да осигури специализирани професионални съвети, консултации, надзор, наставничество и менторство.
- Непридружен непълнолетен или малолетен чужденец, търсещ или получил международна закрила, който се намира на територията на Република България, се представлява в производството по Закона за убежището и бежанците от адвокат, вписан в регистъра за правна помощ на Националното бюро за правна помощ
- В България Законът за закрила на детето урежда случаите, в които непълнолетното лице не търси или не получава международна закрила.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на това обучение участниците следва да са постигнали следните резултати:

ЗНАЕТЕ

- Каква е необходимата квалификация и обучение за настояниците на непридружени деца.
- задълженията на настояника в областта на документацията по случая, докладването и администрирането.

НАПРАВЕТЕ

- Създайте мрежа за подкрепа сред настояниците на непридружени деца и я използвайте проактивно.
- Потърсете помощ, когато е необходимо.
- Спазвайте и прилагайте закона за защита на данните.

БЪДЕТЕ

- Бъдете отворени за непрекъснато учене, лично и професионално развитие.

Подготовка

Тематична подготовка

- Екипът от обучители подготвя тематичното въведение на сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на сесията за обучение. Те събират информация за задачите по администриране на случая, които настойниците на непридружени деца трябва да изпълняват, в съответствие с националните или регионалните/местните изисквания. Те също така събират информация за подкрепата, предлагана от органа по настойничество или от друг компетентен орган или организация.
- Обучителят идентифицира всички съществуващи мрежи за настойници на непридружени деца в страната, региона или града/общината, където се провежда обучението. Обучителят също така идентифицира всички други мрежи сред настойниците, подпомагащи деца от страната и пребиваващи в страната.

Гостуващи лектори

КЛЮЧОВИ ТОЧКИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ

- Въведение в националната система за настойничество или нормативната уредба, включително квалификация и изисквания към настойниците, както и разпоредби относно администрирането и отчитането на случаите, механизми за надзор и отчетност, източници на подкрепа за настойниците и възможности за продължаващо обучение и професионално развитие

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА

- Представител на националния орган по настойничество, когато е приложимо, или на подобна институция или организация, която отговаря за управлението и надзора на услугите по настойничество за непридружени деца
- опитен настойник или представител на мрежа или асоциация на настойници

Информационни материали

Всички материали за раздаване към този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Ръководство 26:** Администриране на досието на случая.

В допълнение, обучителят подготвя Справка 6 Непридружен малолетен или непълнолетен чужденец, търсещ или получил международна закрила, който се намира на територията на Република България, се представлява в производството по Закона за убежището и бежанците от адвокат, вписан в регистъра за правна помощ на Националното бюро за правна помощ

Свържете се с националните органи за настойничество и попечителство и получите следната информация:

Препратка 27 - [\[1\]](#) [\[2\]](#) [\[3\]](#) [Requirements for lawyers - Bulgarian context](#)

В. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и обобщение

- Откриване на сесията за обучение и приветстване на участниците.

Рекапитулация на предишната сесия от група участници.

- Представяне на основната тема на сесията.

2. Упражнение за разказване на биографични факти: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Обучителят моли участниците да помислят върху собствените си житейски истории и да се сетят за момент, в който им се е налагало да общуват с държавен служител или професионален доставчик на услуги и са били впечатлени от професионализма или поведението на този човек. Обучителят моли участниците да определят ключова дума, която описва как са се чувствали при това взаимодействие.

- Като алтернатива обучителят може да помоли участниците да помислят за професионалист или длъжностно лице, за което са чули или прочели в личните си или професионални мрежи или са видели във филм.

- Обучителят пита дали някои от участниците биха искали да споделят мислите си с групата. Тези, които го направят, трябва да обяснят защо са избрали ключовата дума и да опишат как са се почувствали от преживяното.

3. Въведение: Включете се в дискусията, за да се запознаете с ключовите думи, които са свързани с тази тема: Създаване на тематично поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси, които ще бъдат разгледани по време на занятието за обучение, и казва на участниците, че чрез изпълнение на дейностите и чрез съвместно обмисляне **те ще изследват административните задачи на настойника**. Освен това те ще проучат как настойниците на непридружени деца се отчитат пред органа по настойничество или друг компетентен национален орган и ще обсъдят възможността настойниците да създадат мрежа за подкрепа на своите дейности.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: запознаване с административните задачи на настойника

- Обучителят задава следния въпрос и улеснява груповата дискусия:
 - Какъв вид информация, данни и факти трябва да записва настойникът в досието на непридруженото дете?
- Обучителят отбелязва на флипчарта ключовите думи, представляващи коментарите и приноса на участниците.
- Когато дискусията приключи, обучителят раздава на участниците брошура 26 и преглежда документа заедно с тях. Обучителят може да добави всички допълнителни точки от брошурата към флипчарта и да отбележи всички задачи, които участниците са посочили, но които не са включени в брошурата.
- Обучителят напомня на участниците, че те трябва да информират детето за административните задачи на настойника. Настойникът трябва също така да каже на детето какъв вид информация записва и как тази информация се споделя с органа по настойничество или друг компетентен орган.
- Настойникът трябва да каже на детето, че то има право на достъп и преглед на досиетата, които различни държавни служители и доставчици на услуги водят за него. Ако детето желае да получи достъп и да прегледа своите досиета, настойникът е на разположение да го подкрепи при искането на достъп. Той може също така да помогне на детето да поиска информация, за да изясни всички въпроси, свързани с досиетата на детето.

Втора стъпка: груповата работа за източниците на подкрепа за настойниците

- Обучителят моли участниците да сформират **четири** (или повече или по-малко) **групи** и да **обсъдят** следните въпроси:
 - В кои конкретни области бихте искали да получите подкрепа, когато оказвате помощ на непридружено дете?
 - Каква инициатива можете да предприемете като настойници, за да получите тази подкрепа? Към кого можете да се обърнете?
- В някои държави, региони или градове участниците може да са много доволни от подкрепата и насоките, които предлага органът по настойничество. В този случай обучителят може да покани участниците да помислят за допълнителни източници на подкрепа от други източници. Те могат да разгледат по-специално мултипрофесионална и интердисциплинарна подкрепа или източници на подкрепа в общността или неформални мрежи за подкрепа.

- На други места очакванията на настойниците към органа по настойничество или други компетентни органи може да не бъдат удовлетворени. В този случай учителят трябва да помоли участниците да нарисуват на флипчарта алтернативна мрежа от хора, агенции и услуги за подкрепа. **N.B.** В проекта *GUIDE* подкрепата ще бъде структурирана чрез партньорска мрежа, координирана и организирана от партньорите по проекта (първа фаза), а след това постепенно ще бъде предадена на местни средства за координация и организация в страната.

- Учителят моли всяка група да направи кратка мозъчна атака за допълнителни източници на подкрепа, които биха могли да им предложат съвет като настойници, как да мобилизират тази подкрепа и как те и други настойници могат да си предложат взаимна подкрепа.

- (Четири) групи разглеждат по една от следните тематични области:

1. Подкрепа за документиране на досието на случая и административни задачи, включително управление на финансови и бюджетни въпроси.

2. Подкрепа по отношение на достъпа до продължаващо учене и обучение за насърчване на личното и професионалното им развитие.

3. Подкрепа за достъп до съвети от специалисти, като например адвокат, детски психиатър, социален работник или културен медиатор. Достъпът до такива ресурси позволява на настойника да оказва по-добра подкрепа на непридруженото дете по конкретни въпроси, като например специални нужди или рискове, задължения за докладване, насочване и защита на данните.

4. Наблюдение, наставничество и менторство в трудни, чувствителни или особено взискателни случаи.

- Груповата работа е предвидена да продължи 20 минути. Учителят модерира тяхната дискусия и приканва останалите групи да споделят своите мнения и коментари по всяка тема. Учителят отбелязва ключовите думи на флипчарта.

- Учителят насочва дискусията, за да се определят като минимум следните области и източници на подкрепа, както са посочени в FRA и Европейската комисия (2015 г.), *Guardianship for children deprived of parental care*: Наръчник за укрепване на системите за настойничество, за да се отговори на специфичните нужди на децата, жертви на трафик:

- Органите по настойничество следва пряко да предоставят или улесняват достъпа на настойниците до услуги за подкрепа. Като добра практика настойниците следва да имат достъп до мултидисциплинарен екип от специалисти. Това им помага да търсят експертни знания, съвети и помощ при изпълнение на задълженията си по настойничество.

- Настойниците следва да имат достъп до правни съвети и консултации от специализирани юристи и/или други квалифицирани специалисти в областта на правото, например специализирани организации на гражданското общество, които предоставят правни консултации на мигранти и деца, търсещи убежище, и техните настойници. Това гарантира, че

те са адекватно информирани за правните въпроси, свързани с административните и наказателните процедури, в които детето може да бъде въввлечено. Те могат да включват например молби за международна закрила или разрешения за временно пребиваване, наказателни производства и искове за обезщетение.

- Когато е необходимо, следва да се осигурят професионални преводачи и/или културни медиатори. Това улеснява редовната комуникация между детето и настойника.

- Настойниците следва да получават системно професионално наблюдение и психосоциална подкрепа. Това предотвратява прегарянето и гарантира качеството на тяхната работа. Супервизията помага на настойниците да придобият знания. Тя също така спомага за изграждане и развиване на умения, необходими за по-ефективно и ефикасно извършване на работата им.

- Настойниците могат да функционират само в рамките на системите за закрила на детето и нормативната рамка, в която те работят. Настойниците трябва да са наясно с границите на своята компетентност, включително от емоционална гледна точка.

- Условието на работа на професионалистите, държавните служители и доброволците, включително възнаграждението или възстановяването на разходите, а в случая на настойниците - броят на случаите, следва да бъдат такива, че да увеличават максимално мотивацията, удовлетворението от работата и приемствеността. Добрите условия на работа и управляемата натовареност с дела увеличават в максимална степен готовността на настойниците да изпълняват своите функции по най-подходящия и ефективен начин.

- Настойниците извличат полза от общуването с колеги, обмяната на опит и взаимната подкрепа чрез мрежи. Такъв ще бъде случаят и в нашия проект.

5. Заключение: Размисли и анализ на интерактивната груповата работа

- В заключителната дискусия учителят насочва обсъждането към начините, по които участниците ще поддържат контакт чрез създаване на мрежи с други настойници от техния регион и/или от цялата страна, и/или на ниво ЕС.

- Учителят напомня на участниците за значението на партньорската подкрепа и на мобилизирането и използването на лични и професионални мрежи и други подходящи ресурси за изграждане на общност на практиката, предлагаща разнообразни експертни знания, специализация и опит. Тази общност на практиката, независимо дали е официална или неофициална, може да предложи съществена, практическа и бърза подкрепа за настойниците и да им помогне значително при упражняването на тяхната трудна роля.

6. Закриване на обучителната сесия: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

Обучителят води участниците през заключителен размисъл, за да:

Обобщи ключовите точки, които участниците и учителят ще вземат от тази сесия.

Отбележи спорните въпроси и нерешените теми, по които не е постигнат консенсус.

Използва Колелото на настойничеството, за да свържете тази сесия с тематичните области на други сесии за обучение, включително предишни и предстоящи сесии.

- Обявете ключовата тема на следващата сесия за обучение.

Последващи дейности:

Обучителят моли участниците да определят група от доброволци, които да подготвят обобщение на тази сесия и да го представят на следващата сесия за обучение.

Сесия 4.2: Етични стандарти в настоящите услуги

*Колело за настояничество Ниво 7: Етични стандарти, отчетност и
мрежа за подкрепа на настойника*

Цитат от дете

*"Говорихме много, за да решим как да подходим към проблема. Видях, че моят настойник
всъщност не знаеше какво да прави. След това го разработихме заедно."*

*„Има неща, за които трябва да работя сам, въпреки че знам, че е възможно да се обадя
на Бет, ме успокоява.“*

Цитат от настойник

„Супервизията е много важен момент, за да се разбере посоката.“

*„Трябваше да бъда смела и да предизвикам себе си, за да говоря със съдията и да му кажа, че
решенията му не са в най-добрия интерес на Джон.“*

А. Преглед на сесията

Основни послания

- Настояниците може да се окажат в изключително деликатни ситуации, в които трябва да вземат трудни решения.
- Настояниците са отговорни за своите действия и бездействия.
- Етичните стандарти дават насока за работата на настойника, включително в трудни и деликатни ситуации.
- Работата на настояниците се наблюдава.
- Ако настояниците не спазват етичните стандарти и стандартите за качество, детето, другите настойници, държавните агенции и доставчиците на услуги имат право и задължение да ги докладват за неправомерно поведение.

- Настояниците могат да наблюдават държавни служители, доставчици на услуги или други настояници, които не спазват правните, етичните и качествените стандарти. Те трябва да говорят и да се опитат да поправят неправомерното поведение, включително като го докладват, в съответствие с националното законодателство и разпоредби.

Очаквани резултати от обучението

След успешното завършване на тази сесия за обучение участниците трябва да са постигнали следните резултати:

ЗНАЕТЕ

- Да обяснявате етичните стандарти за настояниците на непридружени деца.
- Затвърждавате знанията си за работа като част от механизма за насочване на деца, чиито нужди не са задоволени или чиито права не се зачитат или нарушават.

МОЖЕТЕ

- Да се справяте етично с чувствителни и рискови ситуации.
- Да следите за спазването на етичните стандарти от другите доставчици на услуги.

БЪДЕТЕ

- Бъдете самокритични в опитите си да постъпвате правилно.
- Бъдете пример за подражание за другите настояници, като спазвате етичните стандарти

Подготовка

Материали

- За груповото упражнение е необходима топка вълна. Тя се използва за предоставяне на обратна връзка за курса на обучение в края на сесията.

Тематична подготовка

- Екипът от обучители подготвя тематичното въведение към сесията. Те съставят основните факти, определения и въпроси, свързани с темата на обучителната сесия.

По-специално те събират информация за етичните стандарти или кодексите за поведение на настойниците на непридружени деца, като обхващат тези на национално и/или местно/регионално равнище, където се провежда обучението.

- Ако тези стандарти или кодекси не са налични, учителите могат да прибегнат до тези на други професионални групи, като например социални работници или медицински специалисти. В някои държави национален комитет по етика или подобен орган може да разработи професионалните етични насоки.

- Ако стандартите или кодексите са налични, учителите подготвят брошура на националния език. Тя трябва да представя общ преглед на етичните стандарти за настойници (вж. Ръководство 27).

Гост лектори

ОСНОВНИ ТОЧКИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ

- Въведение в етиката: Как да се вземат етични решения в сложни ситуации и съответната подкрепа, която е на разположение на настойниците.

ВЪЗМОЖНИ ПОКАНЕНИ ЛИЦА

- Представител на национален, регионален или местен орган, отговарящ за настойническите услуги, и/или опитен настойник.

- Член на местния механизъм за насочване към закрила на детето, който е компетентен да обясни националните задължения за докладване и правилата за поверителност, отнасящи се до настойниците на непридружени деца.

- Професор или преподавател от университетски факултет по етика или сроден факултет, в който се преподава етика, например философия или медицински науки.

Материали за раздаване

Всички материали за този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Ръководство 27:** Казуси

Екипът от обучители преглежда казусите, предложени за груповата работа в тази сесия. Те разработват солидна аргументация и подход, за да отговорят на тези случаи. Не съществува единен отговор на казусите. Подходът и възможните отговори се различават в отделните държави и в зависимост от конкретния контекст и тълкуванията на казуса.

Обучителите се подготвят да заемат позиция по различните подходи и възможни решения във всеки от представените случаи, в съответствие със съответните национални закони и разпоредби, етични стандарти и европейски и международни стандарти.

В. Ръководство за сесията

1. Откриваща сесия: Добре дошли и обобщение

- Откриване на сесията за обучение и приветстване на участниците.
- Рекапитулация на предишната сесия от група участници.
- Представяне на основната тема на сесията.

2. Упражнение за разказване на биографични факти: Създаване на лична връзка с тематичната област

- Обучителят моли участниците да помислят върху собствените си житейски истории и да се сетят за момент, в който е трябвало да вземат трудно решение. Това може да е решение, което са смятали за важно, но е щяло да има неприятни последици за друг човек или за тях самите.
- Обучителят моли участниците да посочат дума, описваща основното съображение или елемент, който им е помогнал да вземат решението си.
- Като алтернатива, обучителят може да помоли участниците да помислят за трудно решение или етична дилема от политиката, книга или филм.
- Обучителят пита дали някои от участниците биха искали да споделят мислите си с групата. Тези, които решат да го направят, трябва да обяснят защо са избрали ключовата дума и как тя описва ситуацията.

3. Въведение: Включете се в дискусията, за да се запознаете с ключовата дума: Определяне на тематичното поле

- Обучителят представя основните теми и въпроси и казва на участниците, че чрез провеждане на дейностите и чрез съвместно обмисляне те ще проучат етичните стандарти за настояническите услуги.
- Те също така ще проучат как могат да помогнат за осигуряването на ориентация на настояниците в трудни и деликатни ситуации.

4. Интерактивна работа в група: Проучване на тематичното поле

Първа стъпка: групова работа за справяне с трудни ситуации по етичен начин

● Обучителят представя груповата работа, както е посочено в брошура 27. Груповата работа се основава на разглеждане на казуси. Някои от тях описват ситуации, в които настояниците са изправени пред рискове или докладвани актове на насилие срещу непридружено дете. Други разглеждат поведения или постъпки, които изглежда представляват нарушение на закона. Трети описват ситуации, които биха могли да създадат трудности за детето и настояника по други причини.

● Обучителят разделя участниците на три или четири групи и раздава на всяка група по един казус. Премества се работата по групи да продължи 45 минути. Можете и трябва да използвате и казуси и ситуации, които участниците познават и биха искали да разгледат и обсъдят.

● Обучителят моли участниците да прочетат казуса и да си представят, че са настояници на детето, описано в историята. Групата трябва да се опита да отговори на следните въпроси:

- Какви са възможните варианти за вашите действия в този случай като настояник на детето?
- Какви биха могли да бъдат последиците за детето и за вас при избора на всяка от възможностите?
- Към кого бихте се обърнали, за да научите повече информация за този случай?
- Къде можете да получите подкрепа за решението си?
- Какво решавате да направите в този случай и защо?

● След работата по групи участниците докладват в пленарна зала за обсъждания от тях случай. Те съобщават отговорите си на въпросите. Обучителят модерира дискусията и насърчава

коментарите и разсъжденията на останалите участници. Той също така отбелязва основните моменти, които групите повдигат, по-специално мотивите за решенията.

- Обучителят пита останалите участници дали са взели същото решение. Обучителят пита защо и как биха обяснили решението си. Ако участниците стигнат до различни заключения, обучителят улеснява дискусията, за да открие аргументи за всяка позиция.

Втора стъпка: използване на принципите на правата на човека и правата на детето за насочване на етичните действия на настойника

- Обучителят посочва кои от основанията и аргументацията на участниците се коренят в правата и висшите интереси на детето, както са предоставени от Конвенцията на ООН за правата на детето.

- Обучителят напомня на участниците, че КПД на ООН има почти универсално приложение и действа едновременно като правна рамка и като ръководство, осигуряващо ориентация на настойниците при изпълнение на техните функции, включително в трудни и деликатни ситуации.

- Обучителят отбелязва, че някои професионални сдружения са изготвили етични стандарти, кодекси за поведение или деонтологични кодекси. Те предлагат правила, насоки и принципи за поведението на професионалистите. Етичните стандарти и кодексите за поведение често се основават на международното право в областта на правата на човека. Те могат да бъдат част от правния мандат на настойниците; следователно настойниците са длъжни да ги спазват и да се съобразяват с тях.

- Етични стандарти може да има за настойниците или за други доставчици на услуги, като например здравни специалисти или социални работници. Ако е така, обучителят може да ги представи на групата. Той може да въвлече участниците в дискусия, в която да сравни тези стандарти с основните констатации и изводи, направени в хода на работата по групи.

- Обучителят предлага на участниците винаги да преглеждат съществуващите етични стандарти, кодекси за поведение или деонтологични кодекси по критичен, аналитичен начин, за да разберат дали и как тези стандарти съответстват на правата и висшите интереси на детето и на принципите, предоставени от европейското и международното право.

- Обучителят насочва дискусията към идентифициране на принципите на правата на човека и правата на детето, които са в основата на разработването на етичните стандарти. Те включват:

- Съответствие с националното законодателство, включително:

- Зачитане на правилата за поверителност и неприкосновеност на личния живот;
- спазване на задълженията за докладване;
- Етично използване на технологии, медии и социални медии;

- Спазване на човешките права на детето, по-специално:
 - Насърчаване на правата на детето на живот, оцеляване и развитие;
 - Предотвратяване на дискриминацията и оспорване на дискриминацията, когато тя се прояви;
 - превръщане на висшия интерес на детето в първостепенно съображение по всички въпроси, свързани с него;
 - насърчаване на правото на детето да бъде изслушвано и неговите възгледи да бъдат вземани предвид;
- зачитане на присъщото достойнство на личността;
- зачитане на многообразието на хората;
- Третиране на лицето с уважение към неговите физически, психологически, социални и всякакви други характеристики.
- Обучителят завършва, като посочва, че спазването на етичните стандарти се корени в европейските и международните стандарти и националното законодателство и легитимира действията и решенията на настойника. Важно е доброто познаване на етичните стандарти и начините за прилагането им на практика в услугите за настойничество на непридружени деца. Това позволява на настойниците да упражняват ролята си с увереност.
- Етичните стандарти укрепват услугата, тъй като осигуряват правна сигурност на действията на настойниците и другите доставчици на услуги. Настойниците, които имат твърдо и солидно разбиране за етичните стандарти и действат в съответствие с тях, вероятно ще общуват и взаимодействат с другите заинтересовани страни с необходимата решителност при утвърждаването на правата и най-добрите интереси на детето. Те също така ще спечелят уважение.
- Научаването на разбирането и спазването на етичните стандарти е процес на непрекъснато развитие. Настойниците могат да се окажат в нови и предизвикателни ситуации дори след дългогодишен опит.
- Обучителят насърчава участниците да поддържат контакт с други настойници, опитни професионалисти, наставници или ментори и да говорят с тях по чувствителни въпроси. Те могат да използват дебата с другите, за да развият своите знания, разбиране и увереност в прилагането и популяризирането на етичните стандарти.

5. Заключение: Размисли и анализ на интерактивната груповата работа

Първа стъпка: припомняне на значението на понятията независимост и безпристрастност

- Обучителят приключва тази сесия, като припомня на участниците понятието за независимост и безпристрастност на настойника. Обучителят ги моли да споделят какво си спомнят от дискусиата в Сесия 2.3.
- Обучителят иска коментари от участниците и насочва дискусиата към проучване на значението на правата и висшите интереси на детето като водеща рамка, която може да помогне за определяне на независимостта и безпристрастността на настойника по отношение на другите доставчици на услуги и държавните органи.
- Независимостта и безпристрастността изискват настойниците да заемат позиция. Това важи с особена сила в трудни и деликатни ситуации.

Втора стъпка: определяне на основните цели на курса за обучение

- Обучителят моли участниците да определят основните точки за учене от програмата. Обучителят им напомня, че като настойници те вероятно ще попаднат в сложни ситуации и ще трябва да мобилизират и да се възползват от няколко или всички тези елементи на обучение, като например
 - Познаване на националните, европейските и международните стандарти за правата на детето; законите за защита на децата от насилие; законодателството в областта на убежището и имиграцията; задълженията за докладване; правилата за поверителност; професионалната тайна и защитата на данните; механизмите за насочване на деца;
 - Умения и техники за взаимодействие с детето, като например умения за общуване, общуване по начин, който е чувствителен към детето, и съпричастност, както и активно слушане;
 - аналитични умения за оценка на положението и нуждите на детето във връзка с четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето (вж. фигура 3), като се взема предвид историята на детето;
 - Умения за наблюдение на действията и решенията на държавните служители и доставчиците на услуги по отношение на детето;
 - увереност в познаването и упражняването на техните правомощия и отговорност за действията им;
 - Умения за активна работа в мрежа, като по този начин знаят към кого да се обърнат, когато търсят и мобилизират подкрепа и техническа експертиза за детето и за себе си;

- смелост да се противопоставят на нагласи и мислене, които могат да бъдат вредни или да създават пречки за детето и за тях самите като настойници.

Трета стъпка: изводи относно междусекторното значение на комуникацията и изслушването на историята на детето

- Обучителят приключва сесията и програмата за обучение, като обобщава основните моменти относно значението на общуването, активното слушане и изслушването на историята на детето. Това са най-важните междусекторни задачи на настойника. Добрата комуникация е от ключово значение за ролята на настойника като независим и безпристрастен участник, който насърчава правата и най-добрите интереси на детето.
- Уменията за общуване и изслушване са основата, върху която настойникът създава отношенията с детето. Те са също така основа за взаимоотношенията му с всички съответни ангажирани държавни участници и доставчици на услуги.
- На настойника винаги ще му се налага да взаимодейства с институции, служби и агенции в страната на пристигане. Той може да взаимодейства и с тези в страните на произход и транзит на детето, както и със семейството на детето. Настойникът трябва да бъде отворен и чувствителен към различните култури, методи на работа и подходи, нива на познания, нагласи и опит на длъжностните лица и специалистите. Той трябва да бъде чувствителен и към хората, които са ангажирани с детето в лично качество.
- Историята и настоящата ситуация на непридруженото дете са сложни. Това означава, че детето вероятно има смесено чувство за идентичност и принадлежност. Детето също така е вероятно да бъде възприемано по различен начин в зависимост от професионалните перспективи или личните нагласи на хората, с които то контактува. Това може да затрудни детето да придобие чувство за цялостност.
- Поради естеството на своя мандат настойникът може да бъде единственото лице в мрежата от доставчици на услуги, което е натоварено със задачата да разгледа всички аспекти на историята, личността и бъдещите перспективи на детето. Тази интегрирана визия е от съществено значение за насърчаване на развитието, благосъстоянието и социалната интеграция на детето.
- Следователно настойникът е в най-добра позиция да улесни комуникацията и да насърчи връзката между детето и всички държавни служители и професионалисти, които играят роля в системата за грижи, независимо дали става въпрос за местата за настаняване, системите за социално подпомагане, образование и здравеопазване или за процедурите за предоставяне на убежище или имиграция.
- В предишните сесии беше обсъдена ролята на настойника, който свързва детето с други участници (сесии 2.2 и 2.3). Тази роля е свързана и с посредничеството в комуникацията с детето, неговите настойници, доставчиците на услуги и евентуално с неговото семейство.

- Изслушването на историята на детето е възможно и ефективно, ако се признават различните компетенции на всички участници. Компетентността на настойника се състои именно в това да знае как да използва специализираните знания, като същевременно поддържа цялостната визия за детето. Той трябва също така да поддържа интегрирана визия за системата, която благоприятства благосъстоянието, развитието и социалната интеграция на детето.

6. Закриване на обучението: Обобщаване на основните точки и отворени въпроси

Първа стъпка: оценяване на разнообразието на настойниците като ресурс

- За да закрие програмата за обучение, учителят моли участниците да помислят за две ключови думи, които описват техните очаквания за добър настойник. Учителят оставя дискусията да тече и завършва, като посочва разнообразието на качествата, които участниците определят. Учителят отбелязва, че разнообразието е обогатяващ ресурс. То е ценно за настойническите служби в страната и/или региона или града/общината, където се провежда обучението.

- Учителят напомня на участниците, че не съществува един-единствен начин за предоставяне на настойнически услуги. Настойниците имат свой собствен подход, опит и уникални качества. Те са свободни да оценят собствения си начин на съществуване и упражняване на ролята си на настойници, точно както самите те са се научили да оценяват другите доставчици на услуги, държавните служители и непридружените деца като личности с уникални истории и ресурси.

- Настойникът трябва да създаде хармоничен баланс между личната мотивация, очакванията към настойниците и професионалните стандарти за качество. Националното законодателство и международните стандарти и стандартите на ЕС осигуряват общата основа и рамка за действията на всеки настойник. Настойникът трябва да спазва тези стандарти, да позволява на стандартите да ръководят действията му и да насърчава тяхното прилагане. Ако не го направи, той е свободен да упражнява собствения си начин да бъде настойник.

Втора стъпка: събиране на обратна връзка от участниците за курса

- За да завърши програмата за обучение, учителят моли участниците да споделят мнението си за курса.

- Учителят хвърля кълбо вълна на един от участниците в кръга, като държи единия край на концата. Учителят подава думата на участника, който хваща вълната. Участникът изразява мнението си за курса. След това предава на друг участник, като хвърля топката вълна и държи концата.

- По този начин участниците създават мрежа от нишки, докато предоставят своите мнения. Мрежата е символ на тяхното сътрудничество по време на курса. Тя също така представлява техните постоянни контакти и сътрудничество, както и мрежите, с които ще работят като пазители.

- В онлайн сесия тази дейност може да се упражнява по същия начин с въображаема топка вълна. Обучителят моли всички участници да включат камерите и микрофоните си. Обучителят започва упражнението, като споделя мнението си за курса. След това подава нишката на участник, като казва името му; участниците повтарят това упражнение един по един.

Допълнителни връзки към ресурси за сесиите:

- Упражнения за решаване на казуси Модул 4
- Презентации за Модул 4 (със или без бележки)
- Самооценка на резултатите от обучението по модул 4

Модул 5: Инструменти за работа с деца под настойничество

Въведение

Обученията за бъдещи настойници, описани в Модул 5, предлагат цялостен подход към грижата за децата мигранти, като се фокусират върху цялостното им благосъстояние. Тези сесии предоставят както теоретични познания, така и практически инструменти, които са полезни за специалистите, работещи с уязвими деца, особено тези, които са преживели миграция поради конфликт или бедствие. **Обучението набляга на разбирането на пътуването на детето, създаването на подкрепяща среда и осигуряването на необходимите умения на настойниците за справяне със сложните психосоциални и емоционални нужди. Чрез методологията, ориентирана към детето, тези сесии имат за цел да предоставят на участниците способността**

да овластяват децата, да насърчават устойчивостта им, да укрепват тяхната автономност и ефективно да управляват случаите по грижовен начин.

Сесия 5.1: Цялостна грижа за децата мигранти с помощта на инструмента „Пътуване през живота“

Сесия 5.1 навлиза във въпроса „Как“, допълвайки фундаменталното разбиране от предишните модули 1-4, разработени от FRA (Агенцията за основните права), които се фокусират върху „Какво“ трябва да се направи. В тази сесия се въвеждат ключови методологии, включително **инструмента „Пътуване през живота“ (JoL)**, „ **Активно слушане**“, „ **Оценка на децата в миграция**“ и „ **Управление на случай**“, които са от съществено значение за предоставянето на психосоциална подкрепа на децата мигранти.

Инструментът „Пътуване през живота“ (JoL) служи като основна психосоциална методология, която помага на децата да изразят своя житейски опит по безопасен и незастрашаващ начин. Чрез дейности като рисуване и създаване на книги на спомените, децата могат да проследят пътя си, да идентифицират силните страни и източниците на стрес, да изградят устойчивост и да възвърнат контрола върху разказите си. Този инструмент набляга на овластяването и изграждането на идентичност, които са от решаващо значение за децата, които са били изтръгнати от домовете си.

Активното слушане е очертано като основополагащо умение за общуване, което помага за установяване на доверие между настойника и детето. Като се фокусира върху вербалните и невербалните сигнали и проявява съпричастност, активното слушане насърчава среда, в която децата се чувстват чути и разбрани, което е особено важно за тези, които са преживели травма. Активното слушане гарантира, че гласът на детето е централен в процеса на грижи, като засилва чувството му за самостоятелност.

Сесията се фокусира и върху **Оценката на децата в миграция**, като осигурява цялостен поглед върху средата на детето. Това включва разглеждане на семейната динамика, културния контекст и ресурсите на общността, които играят решаваща роля за възстановяването и адаптирането на детето. Оценката не е само за идентифициране на рисковете, но и за разпознаване на силните страни на детето и факторите на устойчивост, които могат да помогнат за неговото благосъстояние.

И накрая, **управлението на случай** предлага структуриран подход за посрещане на многостранните нужди на децата мигранти. Настойниците се научават как да координират услугите, да управляват рисковете и да гарантират, че най-добрите интереси на детето винаги са приоритетни. Тази рамка помага на настойниците да се ориентират в сложността на ситуацията на всяко дете, като планират, наблюдават и прилагат стратегии за грижи в сътрудничество с множество заинтересовани страни.

Интерактивната груповата работа в Сесия 5.1 затвърждава тези концепции, като позволява на участниците да прилагат инструментите в реални ситуации. Груповите дискусии задълбочават

разбирането чрез включване на различни гледни точки и опит, като гарантират, че участниците си тръгват с практически прозрения, които могат да приложат в своята професионална среда.

Сесия 5.2: Укрепване на благосъстоянието, устойчивостта и безопасността на децата

Сесиите в Модул 5.2 ще продължат да надграждат предишната(ите) сесия(и), като се фокусират върху **участието и благосъстоянието** и подкрепата на децата мигранти с **увреждания, травми и зависимости**. Тези сесии подчертават значението на създаването на среда, в която децата могат активно да участват в решенията, които ги засягат - процес, който значително подобрява тяхното благосъстояние.

В **сесия 5.2.1** се разглежда темата за **участието** като основен елемент на настойничеството. Настойниците се обучават как да гарантират, че гласовете на децата се чуват, особено тези на децата мигранти, които може да са изправени пред допълнителни бариери поради езика или травмата. Тази сесия подчертава връзката между пълноценното участие и емоционалното и психическото благополучие на детето.

В **сесия 5.2.2** се разглеждат специфичните предизвикателства, пред които са изправени децата-мигранти с **увреждания или травми**, като се предлагат стратегии за предоставяне на съобразени с нуждите грижи. Участниците ще проучат как травмата може да се прояви при децата мигранти и как да ги подкрепят цялостно, като интегрират емоционални, психологически и физически грижи. Тази сесия е особено актуална в контекста на деца, които са преживели сериозни травми в живота си, като помага на настойниците да разберат по-добре и да отговорят на уникалните нужди на тези деца.

И накрая, **Сесия 5.2.3 „Интервенция при кризи и позитивна дисциплина“** ще предостави на настойниците инструменти за ефективно управление на кризи, като същевременно гарантира, че средата остава щадяща и конструктивна. Техниките за кризисна интервенция помагат на настойниците да запазят спокойствие и да окажат подкрепа в моменти на силен стрес, докато позитивната дисциплина насърчава разбирането и насочва децата към по-здравословно поведение, без да се прибегва до наказателни мерки.

Заклучение

Тези сесии предлагат цялостна и интегрирана рамка за предоставяне на грижи за деца мигранти. Чрез съчетаване на психосоциални инструменти като инструмента „Пътуване през живота“ (Journey of life), техники за общуване като активно слушане и практически стратегии за управление на случаи и кризисна интервенция, бъдещите настойници получават възможност да подкрепят децата в някои от най-трудните преживявания в живота им. Цялостният подход, преподаван в тези модули за обучение, гарантира, че настойниците са добре подготвени да се справят с разнообразните нужди на децата мигранти, като насърчават устойчивостта, безопасността и благосъстоянието на децата под тяхна грижа.

Сесия 5.1 : Цялостна грижа за децата мигранти с помощта на инструмента „Пътуване през живота“

А. Общ преглед на сесията

Ключови послания:

- Цялостната грижа включва разбиране на комплексните психосоциални нужди на децата мигранти, както е посочено в модули 1 и 2.
- Инструментът „Пътуване през живота“ (JoL) помага на децата да картографират житейския си опит, като същевременно изгражда доверие и предоставя емоционална подкрепа.
- Активното слушане, оценките, съобразени с нуждите на децата, и управлението на случаи са от решаващо значение за справяне с нуждите на децата.

Очаквани резултати от обучението:

- Познание за използване на *инструмента „Пътуване през живота“*, за да овластят децата и да улеснят емоционалното им възстановяване.
- Развиване на умения за активно слушане, които насърчават доверието и съпричастността.
- Умения за оценяване цялостните нужди на децата мигранти, особено на разселените в резултат на конфликт или бедствие.
- Придобиване на практически познания за управлението на случаи в областта на закрилата на детето, с акцент върху сътрудничеството и приоритизирането на най-добрите интереси на детето.

Подготовка:

- Прегледайте *инструмента „Пътуване през живота“* и се запознайте с неговите цели и методи. Разработете свой собствен JoL и упражнете с колега дискусиите около JoL, като използвате активно слушане.
- Уверете се, че сте запознати с ключовите понятия: активно слушане, оценка и управление на случай.

- Подгответе се да фасилитирате дискусиите за личните и професионалните предизвикателства при работа с деца мигранти.
- Организирайте материалите: Пост-ит бележки, флипчарти (за лични сесии) или инструменти за виртуална бяла дъска (за онлайн сесии).

Материали за раздаване:

Всички материали за този модул (пълният списък) се намират [ТУК](#).

- **Материал 28** Инструмент „Пътешествие в живота“ (JoL)
- **Материал 29** Активно слушане
- **Материал 30** Оценка на деца в миграция поради конфликт или бедствие
- **Материал 31** Управление на случай

В. Ръководство за сесията

1. Откриване на сесията (15 мин.)

Цел: Приветствие към участниците, задаване на правила и норми и припомняне на основните теми.

- **Приветствие и въведение:** Обучителят приветства участниците, очертава накратко целите на сесията и обяснява значението на разбирането на живота на децата в работата по настойничество и използването на методологии, съобразени с интересите на децата, като например инструмента „Пътуване през живота“ (JoL), в работата с деца мигранти с увреждания.
- **Обобщение на предишната сесия:** Група от участници в обучението прави 5-минутно обобщение на предишната сесия. Те очертават основните точки на обучение, като се фокусират по-специално върху това как предишните дискусии допринасят за днешната сесия, която се фокусира върху психосоциалната подкрепа, комуникационните умения, техниките за оценка и управлението на случаи.
- **Цитат за размисъл (по избор):** Обучителят представя емоционален цитат от дете, което е било разселено в резултат на конфликт, като подчертава значението на това да се даде глас на децата да разкажат собствените си истории. Това задава емоционален тон и подчертава фокуса на сесията върху овластяването и активното слушане.
- **Представяне на колелото на настойничеството:** Обучителят обяснява как днешните теми - *Инструмент „Пътуване през живота“, Активно слушане, Оценка на деца в конфликт и Управление на случай* - се вписват в по-широката рамка на цялостната закрила на детето.

Колелото на настойничеството помага на участниците да визуализират взаимовръзката на тези теми от позицията на настойник или социален работник.

Основният проблем тук е, че модул 5 е „Как“ можем да правим нещата, докато модулите 1-4 на FRA се фокусират главно върху „Какво“ трябва да се направи (границата между двете обаче не е ясно очертана).

2. Упражнение с биографичен разказ (30 мин.)

Цел: Фасилитиране на лични размисли/ истории и изграждане на връзки между опита на участниците и съдържанието на сесията.

Основна дейност:

- Обучителят моли участниците да помислят върху следния въпрос:

- „Спомнете си за момент, в който сте били отговорни за подкрепата на уязвимо дете с труден житейски опит. Какви инструменти или подходи ви помогнаха и какво ви се стори предизвикателство?“

- **Личен формат:** Участниците записват ключова дума, която отразява отговора им, на листче Post-it и го поставят на флипчарт.

- **Онлайн формат:** Участниците пишат ключовата си дума в чата или използват виртуална дъска.

- Обучителят прочита на глас ключовите думи и приканва всеки участник да обясни накратко своя избор. Това насърчава груповия размисъл върху различните подходи за работа с уязвими деца.

- **Дискусия:** Обучителят фасилитира обсъждането на емоционалните и професионалните предизвикателства, с които се сблъскват участниците в работата си с деца мигранти. Участниците се насърчават да помислят как техният опит може да се свърже с темите на днешната сесия. Това упражнение дава възможност за по-задълбочено ангажиране чрез използване на лични истории и професионални прозрения.

3. Въведение (15 минути)

Определете тематиката, дефинирайте ключови термини и представете ясна структура за сесията.

Преглед на основните теми:

Обучителят представя четирите основни теми на сесията: *Инструмент „Пътуване през живота“*, *Активно слушане*, *Оценка на децата в миграция* и *Управление на случай*. Всяка от тези теми играе жизненоважна роля в осигуряването на цялостна грижа за децата мигранти.

1. Инструмент „Пътуване на живота“ (JoL):

- Инструментът JoL е психосоциална методология, която помага на децата да картографират житейския си опит по сигурен начин, като насърчава емоционалното възстановяване и изграждането на идентичност. Той включва дейности като рисуване, книги на спомените и житейски карти, които помагат на децата да формулират своите истории в безопасно и овластяващо пространство.

- **Основни цели:** създаване на разбиране за пътуването и настоящата ситуация на детето, изграждане на доверие, овластяване на децата, идентифициране на силните и слаби страни и подпомагане на децата да проектират бъдещето.

- Обучителят обяснява как инструментът JoL е особено полезен за укрепване на доверието между децата и социалните работници/ настойниците, като позволява на децата да възвърнат чувството си за контрол върху собствения си разказ.

2. Активно слушане:

- Активното слушане е от решаващо значение за създаването на подкрепяща среда, в която децата се чувстват чути и оценени. Това умение включва внимателното обръщане на внимание както на вербалната, така и на невербалната комуникация, отразяване и проявяване на съпричастност.

Ключови характеристики: Пълно внимание, невербални сигнали, размисъл, съпричастност и обратна връзка. Активното слушане е особено важно при работа с деца, преживели травма, тъй като изгражда доверие и подобрява комуникацията.

3. Оценка на децата в миграция поради конфликт или бедствие:

- Оценката на децата мигранти надхвърля традиционните мерки, като включва цялостен поглед върху социалната, културната и психологическата среда на детето. Оценката следва да отчита динамиката на семейството на детето, ресурсите на общността, факторите за защита и риск, както и собствените знания и умения за живот на детето.

- **Основни области на оценка:** Капацитет на семействата и общностите, културна динамика, фактори на устойчивост и ресурси за възстановяване.

4. Управление на случаите:

- Управлението на случай включва структуриран подход за осигуряване на удовлетворяването на всички потребности на детето. Този процес включва оценка, планиране, изпълнение и непрекъснато наблюдение на интервенциите.

- **Ключови елементи:** Анализ на риска, участие на много заинтересовани страни и гарантиране на приоритета „най-добрия интерес на детето“. Управлението на случаите е особено важно за децата в уязвимо положение, като например разселените в резултат на конфликт, и помага за координирането на услугите от различни сектори.

Тематични цели: Обучителят подчертава, че днешната сесия ще предостави на участниците практически инструменти и умения за работа по тези теми, като им помогне да окажат по-добра подкрепа на децата мигранти в сложни ситуации. Те ще научат как тези подходи работят заедно, за да формират цялостна рамка за грижи.

4. Интерактивна работа в група (60 мин.)

Раздайте на участниците в групата **Материали 28-31**, за да могат да ги прочетат и да ги използват в своите дискусии.

Целта е моощряване на участниците да изследват ключовите теми чрез практическо приложение и съвместна дискусия.

Участниците се разделят на четири малки групи, като всяка от тях се фокусира върху една от основните теми (*всяка група може да се занимава само с една тема или да опита с всяка от темите или с няколко от тях, ако има време*). Всяка група следва да проучи подробно зададената ѝ тема и да докладва в по-голямата група. Обучителя следва да следи работата на групата, като дава насоки и отговаря на въпроси.

1. Група 1: Инструмент „Пътуване през живота“

- Тази група ще обсъди как инструментът JoL може да бъде адаптиран за използване с деца в различни контексти (напр. разселени в резултат на конфликт, сираци, деца в приемни семейства).
- Те ще се съсредоточат върху *дейности за рисуване, семейни карти за проследяване и или книги за спомени*. Групата ще разгледа предимствата на използването на тези невербални средства за комуникация, особено за деца, които трудно изразяват чувствата си с думи.
- **Теми за обсъждане:** Как инструментът JoL може да се използва за изграждане на доверие? Какви са рисковете и предизвикателствата при използването на инструмента с деца от различен културен произход?

2. Група 2: Активно слушане

- Тази група ще практикува техники за активно слушане по двойки. Един от участниците ще играе ролята на детето, а другият - на социалния работник.
- Те ще се съсредоточат върху техники като поддържане на зрителен контакт, използване на невербални сигнали, осмисляне на думите на говорещия и съпричастни отговори.
- **Упражнения:** След ролевата игра участниците ще обсъдят какво се е получило добре, какво е било предизвикателство и как активното слушане може да помогне на децата да се чувстват разбрани и подкрепени.

3. Група 3: Оценка на децата в миграция

- Тази група ще се фокусира върху проучване на случай на дете, разселено в резултат на конфликт. Те ще обсъдят как да оценят психосоциалните нужди на детето, като вземат предвид фактори като капацитет на семейството, рискови и защитни фактори, както и собствените знания и умения на детето.

- **Задача:** Идентифицирайте ключовите области, които трябва да бъдат разгледани в оценката, като например психичното здраве на детето, безопасността и подкрепата на общността. Групата ще обсъди и как да включи детето в процеса на оценка и да гарантира, че неговият глас ще бъде чул.

4. Група 4: Управление на случай

- Тази група ще работи върху разработването на план за управление на случай за хипотетично дете, което наскоро е било разселено.

- Те ще използват рамката **5 Ws и 1 H** (Кой, Какво, Кога, Къде, Защо и Как), за да разберат нуждите на детето и да изготвят план за тяхното удовлетворяване.

- **Теми за обсъждане:** Как да балансирате между най-добрия интерес на детето и външните ограничения (например ограничени ресурси, правни пречки)? Кои етични принципи трябва да ръководят вземането на решения при управлението на случаи?

Пленарна дискусия: След 45 минути работа по групи всяка група ще представи своите резултати пред по-голямата група. Наставникът ще фасилитира дискусията, като помоли всяка група да обясни как темата им се вписва в по-широката рамка на закрилата на детето.

Н.В. Фасилитаторът трябва да подчертае, че всяка от темите е взаимосвързана: JoL е свързана с качествено активно слушане, добро разбиране на това какво и как да се оценява положението на детето и ползите от използването на методологията за управление на случай.

5. Обобщение (25 минути)

Обобщение на сесията, изясняване на основните моменти от обучението и свързването им със следващата тема.

- **Общение на основните точки:** Обучителят обобщава основните моменти от всяка от четирите теми, като ги свърже с целите на сесията.

- **Инструмент „Пътуване през живота:** Важността на това да се позволи на децата да разказват собствените си истории в безопасна и овластяваща среда.

- **Активно слушане:** Как тази техника укрепва доверието и създава благоприятна атмосфера.

- **Оценка на децата мигранти:** Важността на холистичния подход, който отчита всички аспекти на живота на детето и неговата среда.

- **Управление на случаи:** Как структурираните процеси на сътрудничество помагат за посрещане на сложните нужди на децата в уязвими ситуации.

● **Сравняване на първоначалните цели и резултати:** Обучителят ще сравни първоначалните цели на сесията с постигнатото по време на дискусиите и работата по групи. Бяха ли ясно разбрани ключовите термини и дефиниции? Извлякоха ли участниците практическа представа за използването на тези инструменти и методологии?

● **Връзка с предишни и бъдещи сесии:** Обучителят определя мястото на днешната сесия в **Колелото на настойничеството**, като обяснява как тя е свързана с предишните сесии (напр. за закрилата на детето) и какво да очаквате в предстоящите сесии (напр. за справяне с травмата или за насърчаване на устойчивостта).

● **Ресурси и следващи стъпки:** Обучителят насочва участниците към платформата за електронно обучение на **FRA**, където те могат да намерят допълнителни материали, казуси и тестове за затвърждаване на знанията си. Участниците се насърчават да продължат да практикуват инструментите и техниките, обсъдени по време на сесията, в своята професионална среда.

6. Закриване на сесията (30 минути)

Включва подготовка за следващата сесия и увеличаване на ангажираността на участниците.

● **Доброволци за обобщението:** Обучителят кани група доброволци да представят обобщението за следващата сесия, като ги насърчава да подчертаят как днешното обучение е повлияло на разбирането им за работа с деца мигранти.

● **Обща задача:** Участниците се насърчават да представят размисъл от една страница върху следното:

- Какви нови знания или прозрения получихте за използването на инструмента JoL?

- Как всеки един от тези инструменти е повлиял на вашия подход към грижата за деца, настанени в специализирани институции?

- Какви предизвикателства предвиждате при оценяването и управлението на случаи, свързани с деца мигранти?

Тези обобщения ще бъдат споделени и обсъдени в началото на следващата сесия.

Сесия 5.2: Укрепване на благополучието, устойчивостта и безопасността на децата

А. Преглед на сесията

Ключови послания:

- Участието на децата е от ключово значение за насърчаване на тяхното благополучие и устойчивост.
- Създаването на безопасна, приобщаваща среда, в която гласът на децата се чува, подобрява цялостното им психическо и емоционално благополучие.
- Децата мигранти, особено тези с увреждания или травми, се нуждаят от индивидуална психосоциална подкрепа.
- Кризисната интервенция и „позитивната“ дисциплина са полезни инструменти за поддържане на безопасността и насърчаване на конструктивна промяна в поведението.

Очаквани резултати от обучението:

- Знания как да се създава среда, която насърчава пълноценното участие на децата и тяхното благополучие.
- Ясна представа за подкрепата на деца мигранти, които са преживели травма, имат увреждания или други уязвими места.
- Разбиране за значението на кризисната интервенция и как ефективно да се прилага позитивната дисциплина.
- Разработени стратегии за цялостна подкрепа на деца в криза, с акцент върху дългосрочната устойчивост.

Подготовка:

- Преглед на материали за участието на децата, тяхното благосъстояние и позитивна дисциплина.
- Запознайте се с предизвикателствата, пред които са изправени децата мигранти с увреждания или травми.
- Подгответе се за обсъждане на личен опит в областта на кризисната интервенция и дисциплината.

- Организирайте ресурсите на сесията, като например бележки Post-it или виртуални бели дъски, за групова работа и упражнения за размисъл.

Материали за раздаване

Всички информационни материали към този модул (пълен списък) се намират [ТУК](#).

- **Материал 32** Участие и благосъстояние на детето
- **Материал 33** Подкрепа за благосъстоянието на децата мигранти с увреждания
- **Материал 34** Травма
- **Материал 35** Зависимост
- **Материал 36** Кризисна интервенция и първа психологическа помощ
- **Материал 37** Положителна дисциплина

В. Ръководство за провеждане на сесията

Сесия 5.2.1: Участие и благосъстояние

- Споделете и използвайте материал 32 „Участие и благосъстояние на детето“

1. Откриване на сесията (15 минути)

- Приветствайте участниците и направете общ преглед на програмата за обучение и как тя е свързана с тази сесия.

- Обяснете, че днешното занятие ще бъде посветено на **участието и благополучието**.

- Подчертаване на значението на създаването на среда, в която гласът на децата се чува и се насърчава благосъстоянието им.

● Основна дейност:

● Използвайте **Колелото на настояничеството**, за да покажете как **Участието** заема централно място във взаимосвързаните теми за настояничеството.

● Обобщение на предишната сесия (по избор - зависи от начина, по който ще организирате трите сесии по-долу): Поискайте от доброволците да подготвят и представят 5-минутно резюме. Разпространете обобщението сред всички участници.

● Обявете, че обобщенията ще бъдат събрани в онлайн ресурс за бъдещи справки (по избор) и/или свържете с папките, създадени за сесиите, както и с онлайн достъпа до видеоклиповете на FRA за настояничеството.

2. Упражнение с биографичен разказ (30 мин.)

Цел: Създаване на връзка с темата

- **Присъствени обучения:**

o Задайте въпроса: „Спомняте ли си момент, в който сте почувствали, че гласът ви не се чува? Как това се отрази на благосъстоянието ви?“

o Помолете всеки участник да напише ключова дума, която отразява отговора му, на листче Post-it.

o Помолете участниците да поставят своите Post-its на флипчарт и ги поканете да обяснят своята дума.

- **Онлайн сесии за обучение:**

o Помолете участниците да споделят ключова дума в чат функцията и да коментират своята дума. Заснемете отговорите на виртуална бяла дъска и споделете след това снимката на екрана.

- Фасилитиране на дискусия за това как личният опит, свързан с това да бъдеш чул или пренебрегнат, влияе върху благосъстоянието.

- Накарайте участниците да обмислят как това е свързано с професионалните им роли в застъпничеството за деца и в тяхна полза.

3. Информация (15 мин.)

Цел: Определяне на темата

- **Ключови термини:**

o **Участие:** Процес, при който децата участват активно в процеса на вземане на решения по въпроси, които ги засягат.

o **Състояние на благополучие:** Холистично състояние, в което децата се чувстват в безопасност, подкрепени са и могат да изразяват себе си.

- **Основни теми за обсъждане:**

o Как можем да създадем среда, в която децата се чувстват в безопасност и могат да участват пълноценно?

o Как участието влияе върху благосъстоянието на детето?

- **Въпроси за сесията:**

o Какви методи можем да използваме, за да гарантираме, че всички деца, включително тези с увреждания, могат да участват?

о Как овластяването на децата чрез участие подобрява тяхното психическо и емоционално благополучие?

Почивка (15 минути)

Сесия 5.2.2: Подкрепа на деца мигранти с увреждания, травма и зависимости

Подготовка:

- Използвайте материал 33 „Подкрепа за благосъстоянието на децата мигранти с увреждания“

1. Откриване на сесията (15 минути)

Цел: Добре дошли и обобщение от предишната сесия

- **Въведение:**

о Приветствайте участниците и обяснете, че днешната сесия е посветена на **Подкрепа на деца мигранти с увреждания, травма и зависимости**.

- **Цитиране:**

о *"Беше ми трудно да говоря за пътуването си, но когато най-накрая успях, се почувствах сякаш тежестта беше свалена.* (Деце, което размишлява върху травмата от миграцията)

о *"Не разбирах какво се случва с мен, но някой най-накрая го обясни и се почувствах по-малко самотен.* (Деце с увреждане описва своето пътуване)

- **Обобщение:**

о Обобщаване на предишната сесия от група участници. Доброволците представят своето резюме от една страница, което ще бъде добавено към онлайн ресурсите.

2. Упражнение с биографичен разказ (30 мин.)

- **Присъствени обучения:**

о Задайте въпроса: „Работили ли сте някога с дете, което е преживяло травма или дълбок стрес? Как реагирахте?“

o Помолете участниците да напишат на листче ключова дума, която описва техните чувства или предизвикателства при справяне с тази ситуация. Обсъдете ключовите думи.

● **Онлайн обучения:**

o Поканете участниците да споделят своята ключова дума и да я коментират. Използвайте виртуална бяла дъска, за да се напишат отговорите.

3. Въведение (15 мин.)

Цел: Изясняване на темата

● **Ключови термини:**

o **Трама:** Психологическа реакция на дълбоко смущаващи преживявания като насилие или миграция.

o **Пристрастяване:** Натрапчиво поведение, използвано като механизъм за справяне с емоционална болка или стрес.

● **Основни елементи за обсъждане:**

o Как може да се прояви травмата при децата, особено при децата мигранти?

o Какви са специфичните нужди на децата мигранти с увреждания?

o Как можем да помогнем на децата да се възстановят от травми и зависимости по цялостен начин?

Почивка (15 минути)

Сесия 5.2.3: Кризисна интервенция и позитивна дисциплина

● Споделете и използвайте материал 34 „Травма“, материал 35 „Пристрастяване“, материал 36 „Кризисна интервенция и първа психологическа помощ“ и материал 37 „Позитивна дисциплина“.

● N.V. Моля, обърнете внимание, че макар кризисната интервенция и позитивната дисциплина да са представени и използвани заедно, тъй като могат да се допълват, *те също така са много различни и обикновено се използват в съвсем отделни ситуации*. Позитивната дисциплина се използва в педагогически ситуации, свързани с (поведението) на детето и неговата среда (от която ние сме важен компонент).

1. Откриване на сесията (15 минути)

● **Въвеждащи думи:**

о Обяснете значението на **Кризисната интервенция** и **Позитивната дисциплина** в настояществото.

● **Цитати:**

о *"Когато имах пристъп на паника, имах нужда някой да бъде спокоен и да ми покаже, че всичко ще бъде наред. (Детето разсъждава върху кризисната интервенция)*

о *"Не се нуждаех от наказание; имах нужда някой да разбере защо се държа. (Детето размишлява върху позитивната дисциплина)*

● **Основна дейност:**

о Обобщение на предишната сесия от доброволци от групата.

2. Упражнение с биографичен разказ (30 мин.)

Цел: Създаване на лична връзка с темата

● **Въпроси:**

о Задайте въпроса: „Как сте се справили с криза, свързана с дете? Какво беше най-голямото предизвикателство за вас?“

о Помолете участниците да напишат ключова дума, описваща техния подход или предизвикателство, на post it

● **Онлайн сесии за обучение:**

о Помолете участниците да споделят ключовите си думи в чата и обсъдете отговорите.

3. Информация (15 мин.)

Цел: Определяне на темата

● **Ключови термини:**

о **Кризисна интервенция:** Незабавни действия, предприети за подкрепа на децата по време на емоционални или физически кризи.

о **Позитивна дисциплина:** Щадящ образователен подход, който се фокусира върху обучението, а не върху наказанието.

● **Основни въпроси за обсъждане:**

o Как можем да реагираме ефективно на пристъпи на паника и други кризисни ситуации при децата?

o Какви методи можем да използваме, за да гарантираме, че дисциплината е позитивна и насърчава положителната промяна в поведението?

Почивка (15 минути)

Всички групови сесии 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3.

4. Интерактивна работа в група (60 мин.)

Цел: Прочуване на темата

Участниците се разделят на малки групи и започват работа по групи

- **Сесия за участие и благополучие:** Групите обсъждат сценарии, при които участието на децата е било насърчавано или потискано. Обсъждане на въздействието върху благосъстоянието.
- **Трама и подкрепа на децата мигранти:** Групите създават стратегии за подкрепа на хипотетично дете мигрант с увреждане, което е преживяло травма.
- **Кризисна интервенция и позитивна дисциплина:** Всяка група очертава план за кризисна интервенция и стратегия за позитивно дисциплиниране на дете, за което се грижи.

Казуси : link?

Можете да използвате казусите от нашата папка или да създадете свои собствени. Казусите са само примерни. Можете да разширите максимално и да използвате пълноценно раздадените материали за тази сесия, както и да използвате други материали от другите модули.

5. Обобщение (25 минути)

Цел: Обобщаване на ключови моменти и отворени въпроси

● Основна дейност:

o Обобщете основните точки, включително:

- Как участието влияе върху благосъстоянието.
- Методи за подкрепа на деца с травми или увреждания.
- Ефективни техники за кризисна интервенция и позитивна дисциплина.

o Обсъдете връзката на днешното занятие с предишните, като използвате **Колелото на попечителството**.

6. Закриване на сесията (10 минути)

Цел: Заключителни бележки, подготовка и обявяване на следващата сесия

● **Основна дейност:**

- o Определете на доброволци за следващото обобщение.
- o Напомнете на участниците за онлайн ресурсите и платформата за електронно обучение на FRA.
- o Уверете се, че е отговорено на всички въпроси, които настояниците могат да имат.

Допълнителни връзки към ресурси за сесиите :

- Самооценка на резултатите от обучението Модул 5 : [връзка](#)

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Методологическа бележка 1: Популяризиране на правата на детето като рамка за услугите и обучението по настойничество/ правно представителство

Наръчникът въвежда Конвенцията на ООН за правата на детето като ключова референция за услугите по настойничество за непридружени деца. Това е ръководство за оценка и анализ на положението на детето и за вземане на решения в съответствие с най-добрия на детето. Настойниците са обучени да използват Конвенцията на ООН за правата на детето, когато оценяват нуждите на детето и се застъпват за неговите права и най-добри интереси. Те го използват и при закрилата на детето и при осъществяването на връзка между детето и ангажираните държавни органи и доставчици на услуги.

Всички държави-членки на ЕС са ратифицирали Конвенцията на ООН за правата на детето, както и почти всички държави. Това се отнася за всички деца на територията на ЕС.

В допълнение, съществува обща правна рамка, която регулира предоставянето на услуги и процедурата за предоставяне на убежище на непридружени деца. Хартата и правото на ЕС в областта на закрилата на детето и убежището предвиждат това. Хартата се прилага за държавите-членки на ЕС, които прилагат правото на ЕС (член 51, параграф 1).

Тези правни стандарти осигуряват обща основа за обучението по настойничество/ правно представителство. Те се прилагат независимо от разнообразието на услугите по настойничество, условията за прием и контекста на обучение на настойниците във всяка държава-членка на ЕС.

Програмата за обучение представя четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето като инструмент за обучение, анализ и действие. Тези въпроси са разгледани в Сесия 1.1. Навсякъде в обучението се говори за тях.

Фигура 3 е инструмент за обучение, анализ и действие. Това представлява четирите измерения на Конвенцията на ООН за правата на детето, които са:

- Отговаряне на основните нужди на детето, за да се осигури оцеляването му и да му се даде възможност да живее здравословно.
- Насърчаване на развитието на детето и на неговите ресурси, потенциал и способности, за да се подпомогне преходът му към зряла възраст и независим живот.
- Даване на възможност и улесняване на участието на детето във всички въпроси, които го засягат, като същевременно се гарантира правото му да бъде изслушвано и мнението му да бъде вземано предвид в съответствие с неговата възраст и зрялост.
- Осигуряване на защита на детето от всички форми на negliжиране, насилие и експлоатация.

Методологична бележка 2: Насърчаване на трансдисциплинарен подход, за да се гарантира, че услугите по настойничество се основават на правата му, ориентирани са към детето и са съобразени с индивидуалните му нужди

Конвенцията на ООН за правата на детето има широк обхват. Поради това мерките за прилагане на Конвенцията на ООН за правата на детето изискват сътрудничество между различни държавни агенции, институции и доставчици на услуги.

Наръчникът обучава настойниците/ правните представители да се фокусират върху правата, нуждите и най-добрия интерес на детето. По този начин наръчникът предлага ориентиран към детето подход. Уверените и умели действия на настойника са от съществено значение за мобилизиране на подкрепата за детето от страна на редица участници.

Обучението учи настойниците, че изслушването на историята и мнението на детето е важно при вземането на решение от какви услуги и подкрепа се нуждае то. Обучението разглежда различни умения и методи, които помагат на настойника да постигне това на практика. Те включват комуникация, съобразена с нуждите на детето, и активно слушане.

Настойниците се запознават с техники за насърчаване на правата и най-добрия интерес на детето в процеса на вземане на решения. Настойниците/ правните представители

трябва също така да придобият увереност, че могат да поддържат независимост и да се фокусират върху детето, когато гарантират правата му.

Обучението повишава осведомеността на настойниците за разнообразието на децата, които те могат да подкрепят. Настойниците научават, че е важно да адаптират методите на работа и общуване към възрастта на детето; пола; езика; семейното положение; националната, социалната и културната среда. Те трябва да отчитат също така здравето на детето, развиващите се способности, уврежданията, както и опита или риска от насилие и експлоатация.

Методологическа бележка 3: Овластяване на настойниците да се застъпват за правата на детето

Независимостта и безпристрастността са основни принципи на настойническите услуги. Има широк консенсус по отношение на фундаменталното значение на тези принципи за услугите по настойничество в различните ръководни документи, издадени от Комитета по правата на детето, Съвета на Европа и международни НПО (вж. раздел „References and Reading Lists“ на <https://e-learning.fra.europa.eu/>).

Настойниците трябва да са готови да действат независимо и безпристрастно, когато представляват детето и защитават неговите права и интереси. Тази част от мандата на настойника е особено трудна, когато националните или местните системи за приемане и настойничество на непридружени деца са слаби. Това е също така предизвикателство, когато тези системи не отговарят напълно на стандартите за правата на децата.

Проучването на FRA показва, че услугите по настойничество в ЕС са много разнообразни. Изследването установява, че има области, в които услугите по настойничество все още не се предоставят систематично. В услугите има и пропуски или слабости, които оставят децата без помощ и в риск.

Наръчникът се стреми да бъде значим за всички контексти, независимо от това доколко систематични, ефективни или подходящи са услугите по настойничество на дадено място. Не може да се очаква, че програмата за обучение ще отстрани структурни или системни слабости. Наред с това той има за цел да даде възможност и да овласти настойниците да идентифицират и анализират различията в предоставянето на услуги за деца на местно ниво и правата на детето, предоставени от международните стандарти и правото на ЕС.

Способността за идентифициране на пропуските и рисковете в местната практика е от основно значение за настойниците, за да разберат положението на детето. Това им

помага да развият позицията си на защитник на правата на детето пред държавните органи и доставчиците на услуги.

Методологическа бележка 4: Насърчаване на настойниците да търсят и мобилизират подкрепа

Предоставянето на услуги по настойничество на непридружени деца е изключително сложно и деликатно. Някои въпроси биха могли да бъдат трудни за разрешаване поради ограниченията, които имиграционният статут или преживяванията на детето налагат. Някои преживявания или стремежи на детето може да останат неизвестни. Възможно е да има несъответствие между нуждите на детето и наличните услуги.

При оказване на подкрепа на детето настойникът трябва да действа независимо. Не може да се очаква обаче от настойниците да знаят и решават всички въпроси сами и те не са нито отговорни за това, нито компетентни да го направят.

Програмата за обучение има за цел да привлече вниманието на настойниците към значението на мобилизирането на подкрепа за детето и за настойника. Детето може да се нуждае от подкрепа от адвокат, здравни служби или образователни служби. Могат да се нуждаят от специализирани консултации или от положителен контакт с група от диаспората или с хора в страната на произход.

Настойникът може да се възползва от правни съвети, надзор, наставничество и менторство. Те могат да се възползват и от обмен с други настойници, за да споделят опит и да се подкрепят взаимно. Обучението насочва вниманието на настойниците към наличната помощ. Тя ги насърчава да търсят и използват помощ в полза на детето и да подкрепят ролята си на настойник.

Методологическа бележка 5: Насърчаване на интерактивен и изследователски процес на обучение

Обучителят взаимодейства с участниците чрез комбинация от лекции или презентации, пленарни сесии, както и работа по групи. Подходът към обучението съчетава теоретичните познания с практически упражнения и активно ангажира участниците. Тази методология на участие има за цел да интегрира опита и знанията на всеки участник.

Основавайки се на теориите за обучението на възрастни, методът на обучение ангажира участниците в емпиричен анализ, за да свържат новите си знания и умения с реалния свят. Лицата се учат по-добре, ако обменят опит и участват в дискусии. Ученето следователно не се ограничава само до усвояване на съществуващите знания. Напротив, обучението ангажира участниците и учителя в процес на учене, в който те заедно създават нови знания.

Следвайки този подход, учебните занятия целенасочено не са организирани като лекции, целящи предаване на информация. За сметка на това те прилагат изследователски подход, при който участниците и учителят изследват и създават учебното съдържание заедно. Това включва разказване на истории и споделяне на знания. Това се постига с помощта на учител - или, за предпочитане, с екип от учители - който е запознат и опитен, без да претендира, че е всезнаещ.

Процесът на обучение във всяка сесия за обучение е организиран в съответствие със следните основни стъпки.

- Задаване на тематична област. Въвеждане на основните факти, дефиниции и въпроси, които са от значение за тематичната област.
- Проучване на тематичната област. Интерактивно групово упражнение за изследване на значението на тези факти, определения и въпроси и сравняването им с реалността. Учителят насочва участниците към тематичната област въз основа на техния личен и професионален опит.
- Обобщаване на основните знания. Учителят обобщава основните точки, които групата повдигна по време на интерактивното упражнение. Заедно те определят основните наблюдения и изводи от сесията.

Методологична бележка 6: Фасилитиране на обучението, ориентирано към личността, чрез използване на биографичен разказ

Всяка сесия за обучение започва с упражнение „биографичен разказ“. Това повтарящо се встъпително и загриващо упражнение улеснява ангажираността на участниците на оперативното ниво и в професионалните им способности. То също така ги ангажира в светлината на техните лични истории и преживявания.

Упражнението с биографичен разказ изисква от участниците да се свържат с учебното съдържание от определена гледна точка. Това може да е нещо, което отчита историята

на личния им живот, или предмет, който е ценен за тях. Алтернативно, може да се разглеждат спомени за хора, с които те са били в професионален или частен контакт. Участниците се научават да свързват учебното съдържание с периоди от своето детство, юношество или живот на възрастни.

Този подход на обучение има за цел да насърчи взаимното уважение, признаване и доверие между участниците и учителя, между настойника и детето, както и във взаимодействието на настойника с държавните агенции и доставчиците на услуги.

Упражнението за биографичен разказ поставя въпроси за личните преживявания и спомени. Наред с това то не разглежда чувствителни въпроси, които биха могли да разстроят или притеснят участниците.

Подготвеността за споделяне на лични истории или спомени в условията на професионално обучение може да се различава в различните страни и култури. Тя може да се различава и в зависимост от състава на групата. Упражнението може да се адаптира в зависимост от динамиката на групата. Това обяснява доколко участниците се познават помежду си и доколко им е удобно да работят заедно и да споделят лични истории.

Методологична бележка 7: Повишаване на транскултурната компетентност на настойниците

Отчитането на културата и културното многообразие е от съществено значение за настойниците на непридружени деца. При оказване на помощ на детето и насърчаване на неговите права и интереси културната идентичност на детето може да изисква специално внимание. Настойниците трябва да са подготвени да разберат как културата влияе върху нуждите на детето. Те трябва да разбират как културата влияе върху адаптирането на предоставените услуги, което може да е необходимо за осигуряване на благосъстоянието на детето.

Непридруженото дете вероятно ще се сблъска с различни култури, докато се придвижва към и в рамките на Европа, между страните на транзитно преминаване и страните на местоназначение. Езикът, традициите, социалните норми и културата оказват особено важно влияние върху развитието на личността в детството и юношеството. В зависимост от миграционния опит на детето, изграждането на неговата идентичност може да бъде нарушено. Причините включват например продължителна и несигурна миграция, преживяно насилие и дискриминация или изключване въз основа на национални, религиозни или културни стереотипи.

Културата оказва влияние върху въпроси от ежедневието, като например храната и храненето или хигиената. Културата оказва влияние върху социалното взаимодействие и общуването между деца и възрастни, момичета и момчета, жени и мъже. Това оказва влияние и върху структурата на семейството и положението на детето в него.

Настойниците подкрепят детето при упражняването на неговите културни права. Те трябва не само да подкрепят личната идентичност на детето, но и да я развиват и пресъздават в светлината на неговия миграционен опит. За целта настойниците се нуждаят от транскултурна компетентност и чувствителност.

Програмата за обучение подготвя настойниците за тази трудна задача, като укрепва уменията им за анализ и действие. Културно чувствителната комуникация може да насочи настойниците към съобщаване и договаряне на тези ограничения в индивидуални ситуации.

Методът от три стъпки на Пинто, например, предлага ръководство за настойници от гледна точка на правата на децата.

Стъпка 1. Опознайте техните норми, ценности и правила за поведение.

Стъпка 2. Опознайте нормите, ценностите и правилата за поведение на другия човек, като разграничавате мненията от фактите и задавате уточняващи въпроси.

Стъпка 3. Определете как да се справите с установените различия в нормите, ценностите и правилата за поведение в конкретна ситуация. Всяка страна трябва да определи своите граници по отношение на адаптирането и приемането на нормите, ценностите и поведението на другата страна. Те трябва да си обяснят взаимно тези ограничения.

Настойникът трябва да помогне на непридружените деца да преодолеят конфликтите между културните норми в страните на произход и на пребиваване. Те могат да направят това например чрез следното:

- Обсъждане на аспектите на културата на произхода и културата, в която детето се намира сега, които са интересни, обогатяващи и поносими.
- Обсъждане на индивидуално поведение или социални норми, които не са в съответствие с правата на човека и правата на децата. Тук настойникът и детето трябва да идентифицират отделни поведенчески или социални норми, които представляват риск или заплаха за детето. Това са норми като телесното наказание или детските бракове.
- Осигуряване на контакт на детето с по-големи деца или възрастни от същата общност, които могат да го насочат към преодоляване на културните различия.

Методологична бележка 8: Насърчаване на комуникацията и взаимодействието, основани на ресурсите

В цялата програма за обучение комуникацията е междусекторна тема.

Наръчникът обръща внимание на качеството на комуникацията на различни нива, например между настойника и детето. Той разглежда комуникацията между настойника и съответните участници в контакт с детето. Това включва участници като държавни органи, доставчици на услуги или семейството на детето. Той също така обръща внимание на комуникацията между настойника и органа по настойничество или еквивалентен компетентен орган за настойнически услуги.

В допълнение, наръчникът обръща внимание на качеството на комуникацията между учителя и участниците в програмата за обучение.

Комуникацията и изслушването са основата, върху която настойникът създава връзката с детето. Те са също така в основата на отношенията им с всички заинтересовани страни, които имат отношение към детето. За да направи това, настойникът трябва да бъде отворен и чувствителен към различните култури, методи на работа и подходи, нива на знания, нагласи и опит.

Програмата за обучение отразява това разбиране. Това насърчава комуникацията, взаимодействието и изслушването между участниците и учителя (ите) в рамките на съвместното интерактивно обучение. Той обръща внимание на личния и професионалния опит, знанията и размислите на всички участници.